

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

TÜRKİYE RADYO TELEVİZYON KURUMU'NUN
TRT OKUL KANALINDAKİ YAYINLARIN ORTAÖĞRETİM
BİYOLOJİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ayşegül YILDIRIM

ANKARA
Haziran, 2014

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

TÜRKİYE RADYO TELEVİZYON KURUMU’NUN
TRT OKUL KANALINDAKİ YAYINLARIN ORTAÖĞRETİM
BİYOLOJİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ayşegül YILDIRIM

Danışman: Doç. Dr. Gülay EKİCİ

ANKARA
Haziran, 2014

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Ayşegül YILDIRIM'ın "Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nun TRT Okul Kanalındaki Yayınların Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı Açısından Değerlendirilmesi" başlıklı yüksek lisans tezi 09.06.2014 tarihinde, jürimiz tarafından Eğitim Programları ve Öğretimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı - Soyadı

İmza

Başkan: Prof. Dr. Mustafa YEL

.....

Üye
(Tez Danışmanı): Doç. Dr. Gülay EKİCİ

.....

Üye : Prof. Dr. Zeki KAYA

.....

ÖN SÖZ

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretimi bilim dalı yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma “Türkiye Radyo Televizyon Kurumu’nun TRT OKUL Kanalındaki Yayınların Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı Açısından Değerlendirilmesi’ adını taşımaktadır.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın problemi, ikinci bölümde kavramsal çerçeve, üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi, dördüncü bölümde bulgular ve yorumlar, beşinci bölümde ise sonuç ve öneriler yer almaktadır.

Yüksek Lisans Tez çalışmalarımın yürütülmesi sırasında bana bilgisi ve tecrübesiyle yardımcı olan, karşılaştığım zorlukların aşılmasında bana yol gösteren, rehberlik eden ve desteğini esirgemeyen değerli danışmanım Sayın Doç. Dr. Gülay EKİCİ’ye saygılarımı ve şükranlarımı sunarım.

Tezin uygulama aşamasında benden yardımını esirgemeyen, engin bilgi ve donanımları ile çalışmaya katkıda bulunan tüm katılımcılara teşekkür ederim.

Ömrüm boyunca bana her konuda karşılıksız destek olan ve benim hayatta bu günlere gelmemi sağlayan sevgili anneme, babama ve akademik çalışmam süresince benden maddi ve manevi desteğini esirgemeyen, bilgi birikimiyle bana destek olan çok değerli eşime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

AYŞEGÜL YILDIRIM

ÖZET

TÜRKİYE RADYO TELEVİZYON KURUMU'NUN TRT OKUL KANALINDAKİ YAYINLARIN ORTAÖĞRETİM BİYOLOJİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

YILDIRIM, Ayşegül

Yüksek Lisans, Eğitim Programları ve Öğretimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Gülay EKİCİ

Haziran – 2014, xiii + 160 Sayfa

Bu araştırmanın amacı; Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nun TRT OKUL kanalında yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı programı MEB Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı açısından değerlendirmektir.

Tarama modelinde durum çalışması olarak desenlenerek gerçekleştirilen bu araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Biyoloji alanından 42 uzmanın katıldığı amaçlı çalışma grubuyla hazırlanmıştır. Veri toplama aracı olarak, MEB Ortaöğretim 9., 10., 11. ve 12. Sınıf Biyoloji Dersi Kazanımlar Formları ve TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programı ile ilgili Değerlendirme Formu hazırlanmıştır. Formların kodlayıcılar arasındaki ortalama güvenirlik değerleri %85 ile % 92 arasında bulunmuştur. Veri toplama formları, 42 biyoloji alan uzmanına uygulanmıştır. Katılımcıların, gönüllülük esas alınarak “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programını izleyip ölçme araçlarını değerlendirmeleri istenmiştir. Veri toplama araçları, elektronik posta ve kağıda basılı şekilde uzmanlara ulaştırılmış, aynı yollar ile uzmanlardan görüşleri toplanmıştır. Toplanan verilerin değerlendirilmesinde betimsel istatistiksel işlemlerden frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları hesaplanmış, bu bilgiler ışığında bulgulara ve sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı televizyon yayınının genel anlamda Ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımlarını sağlamakta yetersiz kaldığı ancak, programa ilişkin

içerik, süre ve konunun işlenişine yönelik uzman değerlendirmelerinin olumlu yönde olduğu belirlenmiştir.

Öneriler bölümünde ise, kamu hizmeti yayıncılığı yapan TRT ile MEB'in işbirliği ile derslerin öğretim programı kazanımlarını sağlamayı destekleyecek eğitim yayınlarının yapılması, özel kanalların yayınladığı eğitim yayınlarının üzerinde da araştırmalar yapılması, sanal stüdyo uygulamaları ile daha renkli ve daha ekonomik yayınların üretilmesi vb. öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kitle İletişim Araçları, Televizyon, Kitle İletişim Araçları İle Eğitim, Kamu Hizmeti Yayıncılığı, TRT, Biyoloji Dersi Öğretim Programı, Uzaktan Eğitim

ABSTRACT

THE EVALUATION OF THE TURKISH RADIO AND TELEVISION CORPORATION (TRT) TRT OKUL (TRT SCHOOL) CHANNEL IN SECONDARY EDUCATION BIOLOGY COURSE CURRICULUM

YILDIRIM, Ayşegül

M. Sc. Thesis, Department of Curriculum and Teaching

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Gülay EKİCİ

June – 2014, xiii + 160 Pages

The aim of the study is to evaluate the TV program that is called as “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” of Turkish Radio and Television Corporation (TRT) TRT Okul (TRT School) Channel in secondary school biology course curriculum.

In terms of scanning method, a descriptive approach was adopted and the document review method is used in the study. The working group has been established 42 experts in the field of biology. As a data collection tool, the 9th, 10th, 11th and 12th Grades Biology Course Curriculum Gains Form of Ministry of Education and the Evaluation Form related to “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” program of TRT School channel were developed. The inter-rater reliability coefficient of the instruments varied between 85% and 92%. The data collection tools were applied to 42 domain experts in biology. The participants took part in the study voluntarily and they were asked for watching the “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” program and evaluating the assessment tools. Data collection tools were sent to experts via e-mail or as a hard copy and their opinions were collected by using the same methods. In data analysis, descriptive statistics were used, the frequencies (f) and percentage distribution (%) were calculated, and in light of this information, the findings and results were assessed.

The findings of the current study showed that, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” program failed to satisfy the gains of secondary education 9th, 10th, 11th,

and 12th grades biology course curriculum. However, the evaluations of domain experts in terms of the content, timing, and discussion of the subjects of the TV program were positive.

In the discussion part, it was suggested that, with the collaboration of TRT, broadcasting public service, and the Ministry of Education, the educational television programs, which support the gains in curriculums should be broadcasted. Moreover, the researches in terms of educational broadcasts of dedicated channels should be conducted. Furthermore, with the help of virtual studio applications, more colorful and economic broadcasts should be done.

Keywords: Media, Television, Media and Education, Public Service Broadcasting, TRT, Biology Curriculum, Distance Education

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖN SÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii

BÖLÜM I

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı	3
1.4. Araştırmanın Önemi.....	4
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	4
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.7. Tanımlar	5

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
2.1. İletişim	8
2.1.1. Kitle İletişim Araçları.....	9
2.1.1.1. Radyo.....	10
2.1.1.2. Televizyon	11
2.1.2. Kitle İletişim Araçları ile Eğitim.....	14
2.1.2.1. Radyo ile Eğitim.....	15
2.1.2.2. Televizyon ile Eğitim	15
2.1.3. Kamu Hizmeti Yayıncılığı	16
2.1.3.1. TRT ve Kamu Hizmeti Yayıncılığı	18
2.1.4. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT)	19

2.1.4.1. TRT'nin Radyo Kanalları	19
2.1.4.2. TRT'nin Televizyon Kanalları	22
2.1.4.3. TRT OKUL.....	24
2.2. Eğitim.....	25
2.2.1. Nedir?	25
2.2.2. Eğitim Programları	26
2.2.3. Öğretim Programları.....	27
2.2.4. Biyoloji ve Biyoloji Öğretimi.....	28
2.2.6. Uzaktan Eğitim.....	31
2.3. İlgili Araştırmalar	34
2.3.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar	34
2.3.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	41

BÖLÜM III

3. YÖNTEM	45
3.1. Araştırmanın Modeli	45
3.2. Çalışma Grubu	47
3.3. Veri Toplama Araçları	48
3.3.1. “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının Özellikleri	49
3.4. Veri Toplama Araçlarının Hazırlanması	50
3.4.1. MEB Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formları	51
3.4.2. TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programı İle İlgili Değerlendirme Formu.....	52
3.5. Verilerin Toplanması	53
3.6. Verilerin Analizi.....	54

BÖLÜM IV

4.BULGULAR VE YORUMLAR	55
4.1. “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının İçeriği Hakkında Bulgular.....	55
4.2. Uzman Görüşlerine Göre “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Bulgular.....	72

4.2.1. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Bulgular.....	73
4.2.2. Uzmanların Görüşlerine Yönelik Bulgular	77
4.2.3. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Bulgular	86
4.2.4. Uzmanların Görüşlerine Yönelik Bulgular	90
4.2.5. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Bulgular	93
4.2.6. Uzman Görüşlerine Yönelik Bulgular.....	97
4.2.7. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Bulgular	101
4.2.8. Uzman Görüşlerine Yönelik Bulgular.....	107
4.3. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının İçerik, Süre ve Konunun İşlenişine İlişkin Bulgular.....	109
4.3.1. Uzman Görüşlerine Yönelik Bulgular.....	111

BÖLÜM V

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	128
5.1. Sonuçlar	128
5.1.1. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Sonuçlar.....	128
5.1.1.1. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programının MEB Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Sonuçlar.....	129

5.1.1.2. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Sonuçlar	129
5.1.1.3. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Sonuçlar	130
5.1.1.4. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Sonuçlar	130
5.1.2. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının İçerik, Süre ve Konunun İşlenişine İlişkin Sonuçlar	131
5.2. Öneriler	132
5.2.1. Gelecekte Yapılması Önerilen Araştırmalar	133
KAYNAKÇA	134
EKLER	146
Ek 1: MEB Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formu	146
Ek 2: MEB Ortaöğretim 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formu	149
Ek 3: MEB Ortaöğretim 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formu	152
Ek 4: MEB Ortaöğretim 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formu	155
Ek 5: TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programı İle İlgili Değerlendirme Formu	159
Ek 6: Katılımcılar İçin Yönerge Formu	160

TABLÖLER LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 2.1. 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı.....	30
Tablo 2.2. 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı.....	30
Tablo 2.3. 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı.....	30
Tablo 2.4. 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı.....	31
Tablo 3.1. Uzmanların Mezuniyet Alanı Değişkenine Göre Dağılımları	48
Tablo 3.2. “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının Araştırma Kapsamında Yer Alan 13 Bölümündeki Biyoloji Konularının Dağılımı	49
Tablo 4.1. MEB Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Dağılımı	73
Tablo 4.2. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Bulgular	75
Tablo 4.3. MEB Ortaöğretim 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Dağılımı	86
Tablo 4.4. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Bulgular	88
Tablo 4.5. MEB Ortaöğretim 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Dağılımı	93
Tablo 4.6. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Bulgular	95
Tablo 4.7. MEB Ortaöğretim 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Dağılımı	102
Tablo 4.8. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Bulgular ...	104
Tablo 4.9. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan ‘Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?’ Programının İçerik, Süre ve Konunun İşlenişine İlişkin Bulgular	110

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 3.1. Araştırmanın Uygulama Süreci	46

KISALTMALAR LİSTESİ

TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
RTÜK	: Radyo Televizyon Üst Kurulu
BBC	: British Broadcasting Corporation
CNN	: Cable News Network
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
TV	: Televizyon
s	: sayfa
vb	: ve benzeri

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya konu olan problem durumu ve cümlesi, araştırmanın amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve araştırmada kullanılan bazı terimlerin tanımına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Geçmişten günümüze birçok değişiklik, çeşitlilik ve gelişme gösteren iletişim araçları, kitle olgusunun ortaya çıkması ile kitle iletişim araçlarına dönüşmeye başlamıştır. İnsanlar ilk çağlarda dumanla, daha sonra çeşitli kanatlı hayvanlarla ve elçilerle haberleşmekteydi. İlkel özellikler gösteren iletişim araçları daha sonraları büyük değişimlere uğramıştır. Günümüze yaklaşıldıkça postanın gelişimi, sanayi devrimi ve elektriğin icadı ile de telefon ve telgraf gibi teknolojik araçların geliştirildiği görülmektedir. Teknolojinin gelişmesi ile iletişim araçları günümüzde daha da modern hale gelmiştir. Kitle iletişim araçları sayesinde insanlar eğlenmekte, bilgi edinmekte ve birçok konudan anında haberdar olmaktadır. İnsanların yaşamlarını etkileyen pek çok kitle iletişim aracı, sosyal yaşamda ekonomi, siyaset ve eğitim gibi birçok konuyu da etkilemektedir (Karataş, 2010).

Çağımızda teknolojinin hızlı gelişimi, eğitimde kullanılan araçların değişimini de sağlamaktadır. Eğitimdeki teknolojik gelişme, eğitimin içeriğini, biçimini, yayın alanını ve öğrenmenin hızını etkilemektedir. Toplumların klasik eğitim uygulamalarında kitle iletişim araçlarından görsel ve işitsel olanları çok önemlidir. Kitle iletişim araçları içerisinde klasik olan radyo, televizyon, sinema ve yazılı materyaller, genelde günümüzde uzaktan öğrenme ile öğrencileri eğitmek için ilköğretim, ortaöğretim ve üniversitelerde sık kullanılan araçlar arasında yer almaktadır. Ayrıca internet, uydu ve televizyon gibi uzaktan eğitimde kullanılan birçok araç da bulunmaktadır (Varol, 1997).

Günümüzün en yaygın kitle iletişim araçlarından biri olan televizyon, gerçek ve sanal dünyayı izleyiciler ile paylaşırken, görsel ve işitsel uyaranlar ile renkli bir atmosferde sunmaktadır. Dünyaya açılan bir çeşit pencere olan ve insanları etkileme gücü yüksek olan televizyon birçok araştırmaya konu olmuştur. Televizyon, evrensel bir araç olmasına rağmen, her toplumda ve her kültürde farklı etkilere sahiptir. Ülkemize ise son zamanlarda televizyon fiyatlarının her bütçeye uygun hale gelmesi, özel kanalların çoğalması ve yayınların çeşitlenmesi gibi faktörler, televizyonun bireyler üzerindeki etkilerinin artmasını desteklemektedir (Atay ve Öncü, 2006).

Televizyondaki eğitim yayınları incelendiğinde ise, televizyonun haber ve bilgi vermeye yönelik programları “*tamamlayıcı eğitim*”, meslekler ile ilgili bilgi ve becerileri aktaran, teknolojik gelişmelere ve gelişmelerin sonucunda ortaya çıkan duruma uyum göstermeye yardımcı olan, bireyin ufkunu genişletmeyi amaçlayan, bireylerin ufkunu genişletmeyi amaçlayan programlar ise “*yaygın eğitim*” kapsamına girmektedir. Televizyonun eğitim açısından önemli bir yere ve öneme sahip olması, televizyonun bireyin birden fazla duyu organını uyarak algılaması, hafızada tutma ve öğrenmede kolaylık sağlaması ve bireyde öğrenme isteği uyandırması diğer kitle iletişim araçları ile karşılaştırıldığında televizyonu üstün ve etkili duruma getirmektedir. (Aziz, 1982).

Türkiye’de ilk defa 1968 yılında yayına başlayan televizyon, sadece iletişim işlevine değil, yaygın ve tamamlayıcı eğitim anlayışını benimsediği ve izleyiciyi eğitme fonksiyonunu da yerine getiren programlara yer verildiği görülmektedir. Eğitici yayınların bir kısmı, yabancı dil yayınları, trafik, çevre ve sağlık, beslenme, giyim, spor, el sanatları, çocuk bakımı, köy yaşantısı, köyün sorunları ile ilgili yetişkinlere hitap eden, genel bilgi veren ve günlük yaşantıda uygulanabilecek becerileri ve etkinlikleri öğreten programlardan oluşmaktadır. 1981-82 yıllarında, “TV Okulu” adıyla yayınlanan bir program dizisi, örgün eğitim görmemiş yetişkinlere okuma-yazma öğretmek amacıyla yayınlanmıştır (Aziz, 1975; Aziz, 1982; Özgen, 1985).

Türkiye’de ilk TV yayını İstanbul Teknik Üniversitesi tarafından 9 Temmuz 1952 günü gerçekleştirilmiştir. Daha sonra 31 Ocak 1968’de TRT kurulmuş ve TRT’nin tek kanalından yayınlanan programlar topluca ve yayın bitene kadar seyredilmiştir..

Radyo ve televizyon yayınları yıllarca TRT'nin tekelinde yürütülmüştür. 1980'lerin sonunda ise özel televizyonlar ortaya çıkmıştır (Turam, 1996, s.6).

Günümüzde ise artık her evde televizyonun bulunmasının yanı sıra evdeki televizyon sayısı giderek artmıştır. Televizyon kanalları her geçen gün daha da artmakta ve programlar farklılaşmaktadır. Tutum oluşumu ve gelişiminde, yaşantımızın önemli bir alanına giren ve evin vazgeçilmez bir parçası olan televizyon; aile, arkadaş, okul gibi çevresel değişkenler arasında üst sıralarda yer almaktadır. Erken yaşlarda geliştiği bilinen tutumların ve davranışların kazanılmasında, başta televizyon olmak üzere pek çok kitle iletişim aracının etkinliğinden söz etmek mümkün olmaktadır (Ertürk ve Akkor, 2006).

1.2. Problem Cümlesi

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nun TRT OKUL kanalında yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı yayında sunulan konular ve programın içeriği, süresi ve konunun işlenişi MEB Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programına uygun mudur?

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, uzman görüşlerine göre TRT OKUL kanalında yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı televizyon yayınına Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı açısından değerlendirmektir. Bu kapsamda, şu sorulara cevap aranmıştır;

1. Uzmanların “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı televizyon yayınının Biyoloji Dersi Öğretim Programının kazanımlarına uygunluğuna yönelik görüşleri nelerdir?
2. Uzmanların TRT de yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı eğitim programının içeriği, süresi ve konunun işlenişi ile ilgili görüşleri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Bireylerin öğrenmelerinin kalıcılığını sağlamada hitap edilen duyu organı ne kadar fazla ise bilgiler o derece kalıcı olmaktadır. Televizyon gibi görme ve işitme duyu organlarına hitap eden araçlar sayesinde hem eğlenceli öğrenme ortamı sağlanmış olmakta hem de bilgilerin kalıcılığı sağlanmış olmaktadır. Televizyon aracılığı ile yayınlanan eğitim programları hazırlanırken MEB'in hazırladığı öğretim programlarına hizmet etmesi göz ardı edilmemesi gereken önemli noktalardan biridir. Çünkü bu programların öğrencilerin eğitim ve öğretimine katkıda bulunması önemlidir.

Bu araştırma, TRT OKUL kanalında yayınlanan eğitim programlarının MEB'in hazırladığı öğretim programlarında belirlenmiş olan kazanımlara ulaşmasında ne derecede uygun olduğunun incelenmesi açısından önem arz etmektedir. Bu genel önemin yanında, ayrıca aşağıda belirtilen noktalarda da bu araştırma verilerinin alana önemli katkılar sağlayacağı umulmaktadır.

- Biyoloji dersinde öğrencinin başarılı olabilmesi yönünde TRT OKUL kanalında yayınlanan programların öneminin vurgulanmasında etkili olacağı,
- Biyoloji dersi kazanımlarının istenilen düzeyde ortaya çıkmasında TRT OKUL kanalında yayınlanan programların öneminin vurgulanmasında etkili olacağı,
- Program yapımcılarının hazırlıklarında MEB öğretim programında belirtilen kazanımları dikkate almasında etkili olacağı düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırmada yer alan katılımcıların tarafsız olarak görüş belirttikleri varsayılmaktadır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

1. “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı televizyon programının incelenmesi ile,
2. Programın bir sezon için hazırlanan 13 bölümün incelenmesi ile,
3. Televizyon yayınının sadece MEB Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımları açısından incelenmesi ile,
4. Ölçme araçlarında yer alan kazanımlar 2013 yılı öncesinde düzenlenen 2007-2011 yılı Biyoloji Dersi Öğretim Programında yer alan kazanımlarla sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Kitle İletişimi: “Birtakım bilgilerin ya da sembollerin, bir takım hedefler tarafından üretilmesi, geniş insan topluluklarına bildirilmesi ve bu insanlar tarafından yorumlanması sürecine kitle iletişimi denir” (Dökmen, 2002, s.38).

“Kitle iletişim, uzmanlaşmış grupların teknolojik araçları (basın, radyo, TV.) kullanarak geniş, heterojen ve dağınık izleyicilere simgesel içerikleri yayma tekniklerini ve örgütlerini içerir” (Erdoğan ve Alemdar, 2005a, s.236).

“Artık günümüzde iletişim, sadece bireyler arasında gerçekleşmemektedir. Çeşitli kurumlar tarafından aynı anda çok sayıda insana yönelik iletişim süreçleri bulunmaktadır. İşte geniş kitleler amaçlanarak oluşturulan bu iletişime ‘kitle iletişim’ denilmektedir” (Balaban, 2002, s.7).

Kitle İletişim Araçları:

Kitle iletişim araçları, genel bir tanımla "kitlesele bir boyutta ileti dağıtabilen araçlar" olarak tanımlanabilir. Günümüzde posta, telgraf, telefon, faks gibi haberleşme araçları; gazete, radyo, televizyon gibi

kitle iletişim araçları; uydular, bilgisayarlar (internet ve e-mail) birer iletişim aracı olarak iletişimin ayrılmaz parçaları durumuna gelmiştir (Özkök, 1985, s.93).

“Ses, görüntü, ya da hem ses hem görüntü özelliklerine sahip araçlar aracılığı ile kitle iletişim yapılmaktadır. Kitle iletişime aracılık yapan ve bu özellikleri barındıran araçlara ise ‘kitle iletişim araçları’ adı verilmektedir” (Balaban, 2002, s.7).

Kamu Hizmeti Yayıncılığı:

Kamusal meşruiyetini hem mevcut iktidardan hem de ticari çıkarlardan bağımsız yayın politikası sürdürmekten alan, eğitsel programlardan eğlence programlarına dek çok geniş çeşitlilikte, en üst kalitede, en geniş coğrafi yayılımı kapsayacak ve en geniş izler kitleye ulaşacak şekilde yayın yapmaktır (Mutlu, 1999, s.24).

Eğitim Programı:

Eğitim programı bireyde istenen yönde davranış değişikliği meydana getirmek amacıyla yapılan tüm etkinlikleri gösteren plandır. Tanımdan da anlaşıldığı gibi eğitim programı, bir eğitim kurumunda çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağlanan milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetleri kapsar (Erden, 2009, s.19).

“Öğretme-öğrenme süreçlerini kapsayan öğretim programı ve öğretim programı dışındaki faaliyetlerin tümü eğitim programının içinde yer alır” (Küçükahmet, 2003, s.9).

Öğretim Programı: “Okulda ve okul dışında bireylere kazandırılması gerekli olan dersin öğretimiyle ilgili etkinlikleri içeren yaşantılar düzeneğidir” (Demirel, 2007, s.6).

Biyoloji Dersi Öğretim Programı: “Liselerde biyoloji dersinde MEB tarafından uygulamaya konulup, okutulan programdır” (Ayyıldız, 2010, s.11).

Kazanım:

Planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde öğrencilerin kazanması kararlaştırılan bilgi, beceri, değer ve tutumlardır. 2004 yılında geliştirilen öğretim programlarında hedef davranış kavramı yerine kazanım ifadesi kullanılmıştır. Kazanımlar öğrenciyi merkeze alacak şekilde hazırlanmıştır (Erşahan, 2007, s.13).

Uzaktan Eğitim: “Demiray’a göre uzaktan eğitim, “öğrenci ile öğretmenin birbirinden uzakta olmalarına karşın, eş zamanlı ya da ayrı zamanlı olarak bir araçla iletişim kurdukları bir eğitim sistemidir” (Aktaran, Uşun, 2006, s.7).

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. İletişim

İnsanlık tarihi ile başlayan iletişim, insanın ve toplumun var oluşunun zorunlu koşuludur. İletişim olmaksızın insanın kendi ve toplumsal varlığını sürdürmesi olanaksızdır. Karşılıklı bilgi alışverişi amacına yönelik bütün etkinlikler toplamı olan iletişim, her tür insan davranış ve düşüncesinin temel araçlarından birisidir. İnsan kendini ve toplumunu geliştirebilmek için hem doğal hem de kendi icat ettiği teknolojik araçları kullanmaktadır. Bu araçların kullanılabilmesi, geliştirilmesi ve gereğinde değiştirilmesi ancak iletişimle gerçekleşebilir (Alemdar ve Erdoğan, 2002).

İletişim kavramının değişik açılardan yaklaşılmış birçok tanımı vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

“İletişim, iki kişi arasında yer alan anlamlı alışverıştır” (Cüceloğlu, 2002, s.196).

Dökmen (1994, s.19) ise; ‘İletişim, bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma süreci’ olarak tanımlayarak iletişimin kapsamını daha da genişletmektedir. Ona göre, pek çok etkinlik iletişim sayılır. Örneğin, iki insanın karşılıklı konuşmasını iletişim sayabileceğimiz gibi, arıların bal bulunan yeri birbirlerine bildirmelerini de iletişim olarak kabul edebiliriz.

Birbirlerine ortamlarındaki nesneler, olaylar, olgularla ilgili değişimleri haber veren, bunlara ilişkin bilgilerini birbirine aktaran, aynı olgular, nesneler, sorunlar karşısında benzer yaşam deneyimlerinden kaynaklanan, benzer duygular taşıyıp bunları birbirine ifade eden insanların oluşturduğu topluluk ya da toplum yaşamı içinde gerçekleştirilen tutum, yargı, düşünce, duygu bildirimlerine iletişim denir (Özçağlayan, 1998, s.33).

“Bireylerin bilgi almak ya da vermek üzere yaptığı tüm hareketler iletişim olgusu olarak nitelendirilebilir” (Oktay, 1999, s.222).

“İletişim genel anlamıyla, insanların birbirlerini yanıtlama çabalarını içeren bir etkileşim sürecidir” (Başaran, 2000, s.261).

Bu tanımlardan da anlaşılacağı gibi birbirleri ile bilgi alışverişinde bulunabilmek için çok çeşitli araçları ve yöntemleri deneyen insanlar, uygarlık düzeyleri geliştikçe teknolojik gelişmelerin sağladığı olanaklarla çok ileri düzeylere ulaşmışlardır. İnsanlar arasında bilgi alışverişini sağlayan iletişim araçlarının önemli bir bölümü bugün yalnızca belirli gruplara ve az sayıdaki insana değil, geniş gruplara, kitleler halindeki insan topluluklarına yönelik yayınlar yapmaktadırlar (Oktay, 1999).

2.1.1. Kitle İletişim Araçları

Birtakım bilgilerin ya da sembollerin, bir takım hedefler tarafından üretilmesi, geniş insan topluluklarına bildirilmesi ve bu insanlar tarafından yorumlanması sürecine kitle iletişimi denir. Kitle iletişimdeki kaynak ile hedef arasındaki kanallara ise kitle iletişim araçları denir (Dökmen, 1994, s.38-39).

Kitap, gazete, dergi, radyo, TV ve sinema gibi belli başlı kitle iletişim araçları insanları eğlendirmekle beraber haber ve bilgi de iletmektedirler. Kitle iletişim araçlarının hızla gelişmesi ile bu araçların insan yaşamındaki rolü de önemli boyutlara ulaşmıştır. Başlangıçta haber vermek ve eğlendirmek işlevlerini karşılayan bu araçlar zaman içerisinde eğitim, bilgilendirme işlevlerini de üstlenmiştir (Peri, 1997).

Kitle iletişim araçları çeşitli duyu organlarına hitap etmektedir. Bu noktada duyu organlarını etkileme durumlarına göre; görme duyusuna ileti gönderen kitle iletişim araçları, işitme duyusuna ileti gönderen kitle iletişim araçları ve görme-işitme duyusuna ileti gönderen iletişim araçları olarak üç grup altında toplamak mümkündür. Görme duyusuna ileti gönderen kitle iletişim araçları; kitap, dergi, gazete gibi yazılı ve basılı araçlar, işitme duyusuna ileti gönderen kitle iletişim araçları; radyo, teyp, plak ve CD’ler, görme- işitme duyusuna ileti gönderen kitle iletişim araçları ise; sinema, televizyon ve video gibi araçlardır (Balaban, 2002, s. 7-8).

Kendine özgü bir dili, işleyiş biçimi ve ekonomisi olan iletişim araçlarının etkisi okuyucu, dinleyici ya da izleyici ile kurduğu ilişki, değişiklik göstermektedir. Gazete ile okuyucu arasında nasıl bir düşünsel ilişki kuruluyor ise televizyonla da izleyici

zihinsel, algısal ilişki kurar. Fakat aralarındaki en önemli özellik, araçların anlatım dili ve içeriğin hangi amaçla gönderildiğidir (Can, 1995).

Can (1995, s.55)'a göre iletişim araçlarının işlevleri şöyle sıralanmaktadır;

- Haber verir, aydınlatır.
- Eğitir.
- Eğlendirir.
- Mal ve hizmetlerin tanıtılmasını sağlar.
- Toplumun ufkunu gözetir.
- İnandırır, harekete geçirir.
- Kuşaktan kuşağa kültürel geçişi sağlar.
- Dikkati odaklaştırır.

2.1.1.1. Radyo

İşitsel bir kitle iletişim aracı olan radyo, insan sesinin iletişim gücü üzerine kuruludur. Radyo yaşamın her alanına nüfuz edebilmektedir. Taşınabilir olmasının kolaylığı sebebiyle radyo; kitle iletişim araçları arasında en demokratik, en ucuz ve popüler olanıdır (Aydede, 2004).

Radyo, dünyada belirli ihtiyaçlar, toplumsal gelişmeler sonucunda ortaya çıkmasına rağmen ülkemizde bu durum biraz farklıdır. Türkiye’de 1926’da başlayan radyo yayıncılığı, toplumsal bir gelişmenin sonucu olarak ortaya çıkmamıştır. Türkiye’de teknolojinin gerçekleştirileceği alt yapının eksikliği sebebiyle geniş kitlelerle hemen buluşamamıştır. Geniş kitleler ile hemen buluşmasa da radyo, dünyadaki başka ülkelerle aynı zamanlarda Türkiye’de de gündeme gelmiştir. Radyo başka ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de önce amatör kişiler tarafından denenmiştir (Kocabaşoğlu, 1989).

Gazete ve dergiye göre radyonun, daha fazla insana ulaşabilme imkanı vardır. Radyo; mesajı, ses ve müzik aracılığıyla iletmede ve bireyin tek duyusuna seslenmektedir. Radyo, her an her yerde kullanılabilme özelliği ile kişiler ile birebir ilişki kurarak daha etkili bir kitle iletişim aracı olabilmektedir (Uztuğ, 2004).

1920’li yıllardan 1950’li yıllara kadar en gözde kitle iletişim aracı olan radyo, teknolojik, sosyal ve kültürel gelişmeler sonucu yerini 1950’lerden sonra televizyona bırakmak durumunda kalmıştır (Göktürk, 2001).

2.1.1.2. Televizyon

Televizyon, Latince bir sözcük olup ‘uzağı görmek’ anlamına gelir. İnsanın görme duyusunun ulaştığı en ileri aşaması olan televizyon, insanın görme yetisinin inanılmaz boyutlara erişmesidir. İnsanların gündelik yaşamları zaman ve mekan açısından sınırlılıklar ile doludur. Uzağı görebilmeyi sağlayan ve insan hayatında önemli değişikliklere yol açan televizyon sadece teknolojik değil aynı zamanda toplumsal, kültürel ve endüstriyel bir araçtır (Mutlu, 1991).

Televizyon kavramına ilişkin birçok tanım yapılmıştır:

“Televizyon en genel tanımıyla, elektronik yöntemlerle sahnelerin uzun süreli ve anında veya tekrar gösterilmesidir” (Yücel, 1998, s.17).

Belligüçük (2004, s.92) ise televizyonu, ‘Hayata ilişkin verileri kendi formatında yeniden montajlayarak ve yeniden kurarak kitlelere ileten bir teknolojidir’ şeklinde tanımlamaktadır.

Türkoğlu (2003, s.76) ise televizyonu, ‘Tek bir kaynaktan kimliği belirsiz bir çoğunluğa gönderilen mesajlarla yüklü, sesi ve görüntüyü aynı anda verebilen bir kitle iletişim aracıdır’ şeklinde tanımlamaktadır.

Kitlelere seslenen televizyon içerdiği çeşitli haber, spor, yarışma, eğitim programları, reklamlar ve diziler yoluyla bireyin adeta dünyaya açılan bir üçüncü gözü ve kulağı olmuştur (Erturgut, 2009).

Bilimsel açıdan ise televizyon, bir olayın görüntü ve ses olarak, bir takım elektronik işlemler sonucu ve elektromanyetik dalgalar aracılığıyla, bir noktadan belli bir alan içindeki diğer noktalara taşınması demektir. Televizyonun tanımını yapabilmek için yayın sözcüğünün anlamını da bilmekte yarar vardır. Çünkü elektromanyetik dalgalar aracılığıyla yapılan her iletişim yayın anlamına gelmez. Bir iletişimin yayın

olabilmesi için iki temel özellik gerekmektedir. Bunlardan ilki ses ve görüntünün, belirli bir vericiden, toplumun yararlanması amacıyla aktarılması, ikincisi de aktarılan bu ses ve görüntünün bir program niteliği taşımasıdır (Aziz, 1981).

Hayatımızdaki diğer rutin araçlara kıyasla (çamaşır, bulaşık makinesi, ütü, elektrik süpürgesi vs.) televizyonla aramızdaki zihinsel ilişki, televizyonun diğer elektronik eşyalardan farklı olduğunu göstermektedir. Televizyonu anlamaya çalışmak, gündelik hayatımızın bir parçası haline gelen bu araç karşısında kendi konumumuzu anlamaya ve tanımlamaya çalışmaktır (Karakaş, 2009).

1950’den sonra dünya üzerinde yaygınlık kazanan televizyon yayınlarının, bugün diğer kitle iletişim araçlarından daha etkin olma özelliği devam etmektedir. 1970’li yıllarda ülkemizde televizyonun yaygınlaşmaya başlamasına rağmen, her evde televizyonun olmamasından dolayı bireyler üzerinde çok etkisi olmamıştır. Ancak 1980’li yıllarda renkli televizyonun ülkemize gelmesi ve hemen hemen her evde televizyonun bulunması ile çocuk ve gençlerin yaşamında büyük bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Günümüzde ise artık her evde televizyonun bulunmasının yanı sıra evdeki televizyon sayısı giderek artmış, bu da televizyonun insanlar üzerindeki etkisini artırmaktadır (Şenyurt, 2008).

Yaşantımızın önemli bir alanına giren ve evin vazgeçilmez bir parçası olan televizyonda kanal sayısı her geçen gün artmakta ve programlar farklılaşmaktadır. Bu değişim sürecindeki televizyon yayınları çocuklar için tutum oluşumu ve gelişiminde, aile, arkadaş, okul gibi çevresel değişkenler arasında üst sıralarda yer almaktadır. Başta televizyon olmak üzere pek çok kitle iletişim aracı, erken yaşlarda öğrenildiği, geliştiği bilinen tutumları ve bunları izleyen davranışları etkilemektedir (Ertürk ve Akkor, 2006).

Televizyon insanın içtenlikle benimsediği evinden yabancı dünyaya açılan bir pencere konumuna gelmiştir. İnsanlar kendi hayatlarını ilgilendiren olayları içeren televizyon programlarını izlerler....Televizyonun gücünü etkileyen bir diğer faktörde izleyicilerin yaşıdır. İnsanların televizyon yayınlarına gösterdikleri ilgi, öğrenim durumlarına göre değişir. İzleyicinin kültür seviyesi yükseldikçe, televizyon yayınlarından kendisine akan enformasyon miktarı azalmaktadır. Bu yüzden televizyon yapımcıları, izleyicilerin kültür seviyelerini, yaşam tarzlarını ve ilgi alanlarını tahmini olarak belirleyip programlarını ona göre üretirler. Günümüzde televizyon seyretmek

dünyanın her tarafında yaşayan insanlar için birinci derecede uğraş haline gelmiştir (Peri, 1997, s.16-17).

Televizyon insanlar için farklı anlamlar taşımaktadır. Televizyona bazı insanlar sadece bir teknoloji olarak gözü ile bakarken, bazıları televizyonu toplumsal etkileri de olan kültürel bir araç, eğlence ve rahatlama aracı, eğitmeye ve bilgilendirmeye yarayan kamusal bir araç olarak değerlendirilmektedir. Toplum üzerindeki etkisi her geçen gün artan televizyon, daha sonra üretilmiş ve daha gelişmiş kitle iletişim araçlarına göre daha büyük bir etki alanına sahiptir. Toplumun neredeyse tamamına ulaşan televizyon, insanların sosyal iletişimden farklı bir iletişim tarzını benimsemesini sağlamıştır. Bu sayede, çağımızın son derece hızlı iletişim ortamına insan, televizyon sayesinde ayak uydurabilmiştir. Televizyonun yaşanan hayatı her an yeniden kurgulayabilmesi ve bu özelliğini hiçbir sosyal grup, sınıf, din ayrımı yapmadan tüm insanlığa ulaştırabilmesi, bir kitle iletişim aracı olarak daha da önem kazanmasını sağlamıştır (Uslu, 2000).

Televizyonun kültür ve sosyal değişim üzerine ileri sürülen görüşlerden bazıları televizyonun kültür konusundaki olumlu etkilerine dönüktür. Buna göre televizyon fertleri, kitleleri, toplumları birbirine yakınlaştırmakta, kültürel ürünlerin dünyanın her yanına anında ulaştırabilmekte, yazılı kültürün sınırlarını aşarak toplumlara başka dünyaların kapılarını açabilmektedir. Bu araçlar olmasaydı, insanlar her gün binlerce hatta milyonlarca mesajdan mahrum kalacaklardı. Kültürün tanıtımı ve geliştirilmesi ile kültür mirasının korunması bu yolla daha kolay sağlanabilmektedir. Ayrıca televizyon, insanlara hoş vakit geçirme işleviyle onları yaşamın çeşitli sıkıntılarından kurtarıp, rahatlatma ve dinlendirme görevini de üstlenmiştir (Yılmaz, 2001, s.73-75).

Televizyonun kitle iletişim araçlarının işlevleri ile benzerlik gösteren işlevlerini, (Aziz, 2006, s.69) aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

- Haber verme, aydınlatma
- Eğitme, kültürleştirme
- Eğlendirme, dinlendirme
- Mal ve hizmetlerin tanıtılması
- Etkileme, inandırma, harekete geçirme

2.1.2. Kitle İletişim Araçları ile Eğitim

Kitle iletişim araçlarının habercilik, dünyada ve ülkedeki gelişmeleri hızlı ve doğru şekilde topluma aktarmak görevleri gibi bireyleri ve toplumu eğitmek özellikleri de bulunmaktadır. Ulusal bütünlüğün sağlanması, toplumsal problemlerin giderilmesi, bireylerin aydınlatılması, örgün eğitimden faydalanamayanların gerekli olan bilgi ve becerileri kazanmasında kitle iletişim araçlarına büyük görevler düşmektedir. Kitle iletişim araçları aynı anda çok geniş bir kitleye ulaşabilmekte ve bu iletişimden hiçbir ayırım gözetilmeksizin yararlanılmaktadır. Bu sayede, eğitimdeki çeşitli eşitsizlikler ortadan kalkmaktadır (Khodabandeh, 2010).

Günümüzde kitle iletişimi yoluyla eğitim yapılması, ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile orantılı şekilde kullanılmaktadır. Ancak, bu araçların eğitim amaçlı kullanılmasında topluluklar arasındaki farklar belirleyici özelliktedir. Geri kalmış ülkeler, eğitim sorunlarının çözümünde direkt bu araçları kullanmayı hedef alırken; gelişmiş ülkeler, bu araçlardan eğitimde yardımcı araç olarak yararlanmayı temel almaktadır (Khodabandeh, 2010).

Kitle iletişim araçları içerisinde eğitimde en yoğun olarak kullanılan araçlar, kitle iletişimi yazılı olmayan araçlardır. Bunların başında da radyo ve televizyon ile sinema gelmektedir. Bu bağlamda, özelliklere değinirken, bu özelliklerin bir bölümünün elektronik ve görüntülü araçlarla yapılan kitle iletişimi için olduğunu da belirtmek gerekir (Aziz, 1982, s.72).

Yapılan araştırmalar sonucunda, kitle iletişim araçlarının da öğretebildiği, bazen sınıf öğretmeni kadar, bazen de ondan daha başarılı olduğu belirlenmektedir. Fakat bu başarı, öğretmenin yeterliliğine, kitle iletişim araçlarından eğitim için sunulan içeriğe, neyin, kime öğretildiğine bağlanmaktadır. Öğretim yönünden en üstün olarak bir aracı belirlemek ve araçlardan birini diğerleri üzerinde göstermek pek doğru olmamaktadır. Belirli konularda, belirli kesimleri eğitmek ya da eğitimlerini desteklemek amacıyla çeşitli kitle iletişim araçlarından yararlanılmaktadır (Tezcan, 2005).

2.1.2.1. Radyo ile Eğitim

“Radyo, işitsel bir kitle iletişim aracıdır ve insan sesinin iletişim gücü üzerine kuruludur. Taşınabilir olmasının kolaylığı sebebiyle yaşamın her alanına nüfuz eden radyo; kitle iletişim araçları arasında en demokratik, en ucuz ve popüler olanıdır” (Aydede, 2004, s.37).

Radyonun özellikle ilköğretim öğrencilerinin dil yeteneklerinin gelişmesine, kelime haznelerinin zenginleşmesine, öğrencinin iyi dinleme alışkanlıkları kazanmasında büyük katkısı olduğu görülmektedir. Öğretmenler tarafından sözel içerikli derslerde öğretim tekniklerinden anlatım yönteminin kullanılacağı bir derse gelmeden önce, iyi bir radyo dinleyicisi olan öğrenci radyodan bu dersi dinleyerek sınıfta anlatım yöntemiyle işlenecek derse hazır halde katılabilmektedir. Bu durum öğretmene birçok açıdan kolaylık sağladığı gibi öğretmen de daha az çabayla anlatmak istediğini öğrenciye aktarabilmekte, sınıfın yönetimini daha kolay sağlayabilmektedir. Böylece öğrenci de daha kolay ders dinleme pozisyonuna geçmekte ve dersin amacına daha kolay ulaşabilmektedir (Şahin, 2003).

2.1.2.2. Televizyon ile Eğitim

Televizyon, teknik özellikleri ve geniş kitlelere seslenebilme özelliği sayesinde, toplumsal eğitime katkıda bulunabilme özelliği bulunmaktadır. Ulusal eğitim programlarının uygulanmasında ve özellikle toplumun eğitim düzeyinin yükseltilmesi çalışmalarında televizyonun önemli rolü olduğunu görülmektedir. Televizyon, çiftçiye modern tarımı, annelere annelik görevini, gençlere ilerlemenin yollarını, vatandaşlara vatandaşlık sorumluluklarını öğretebilmektedir. Televizyon sayesinde toplumun eğitim düzeyi aşama aşama yükseltmektedir. Televizyonun eğitim amaçlı ya da eğitime yardımcı bir araç olarak kullanılmasının temel şartı tamamen doğrulardan oluşan bir yayın politikası ve gerçeklerle oluşturulmuş bir içeriği olmasıdır. Ancak böylelikle insanlar akılcıca düşünebilir, karar verebilmekte ve davranabilmektedir (Cereci, 1992; 1996).

Televizyon ile yapılacak eğitime yönelik yayınların alışlagelmiş örgün ve yaygın eğitim kalıplarının dışında olması, onun en önemli özelliğini oluşturmaktadır. Televizyon ile verilen eğitimde görüntü unsuru olmasından dolayı eğitim, öğrenciler için daha keyifli olmakta ve örnekler çeşitlendirilebilmektedir. TV yayınları, izleme olanağı sağlanmış olması halinde, çok geniş bir kitleye de ulaşabilmektedir. Bu durum da geleneksel eğitim ile bağdaşmamaktadır. Ayrıca eğitilmesi amaçlanan kişinin sınıf ortamının dışında olması, öğrenci psikolojisinden uzak olmasına ve böylece öğrenme açısından daha fazla yararlanmasını sağlamaktadır. Televizyonun eğitimde kullanılması ile çocuklar daha kolay öğrenmekte, dil gelişimleri hızlanmakta, sözcük hazineleri genişlemektedir. Ayrıca televizyon, çocukların bilgisini artırırken, hayal güçlerini de geliştirmektedir (Yavuzer, 1994).

Televizyon seyreden çocuklar daha gelişmiş bir görüntü bilincine ve bilgi birikimine sahip olmaktadır. Çocuklar için değeri yadsınamayacak eğitici bir oyuncak, dünyaya açılan bir pencere olan televizyonun aile içinde nasıl ve hangi amaçla kullanıldığı önem taşımaktadır. Televizyon, çocuğun kişiliğinin oluşmasını sağlayan; aile, arkadaş ve toplum gibi etkenlerden biri olarak düşünülmektedir. Eğitim faaliyetlerinin çeşitli sebeplerle yetersiz kaldığı durumlarda televizyon önemli bir destek olmaktadır. Örneğin; Nijerya’da okul, öğretmen ve ulaşım sorunları nedeniyle köylere televizyon alıcıları yerleştirilerek, videokasetler ile çocuklara Fransızca öğretilmiş, bunun sonucunda çocukların sınavlarda başarılı olduğu görülmüştür (Turam, 1996).

İnsanların öğrendiklerinin daha kalıcı olması ne kadar çok duyu organına hitap ettiği ile ilişkilidir. Öğrenilenlerin %83’ü görme, %11’i işitme yoluyla öğrenilmektedir. Öğrenilenlerin hatırlanma oranlarına bakıldığında işitilenlerin %20’i, görülenlerin %30, görülüp işitilenlerin ise %50’i olduğu görülmektedir. Televizyon, birden fazla duyu organına hitap ettiği için öğrenmede ve hafızada tutmada kolaylık sağlamaktadır (Aziz, 1982).

2.1.3. Kamu Hizmeti Yayıncılığı

Ersin (2007, s.8), kamu hizmeti yayıncılığını ‘Toplumun her kesimine erişebilen ve her kesimin erişim olanağı bulduğu, nitelikli, özgün ve yaratıcı programlar üretme konusunda yayıncılık sektörüne

öncülük eden, siyasal iktidarın ve sermayenin baskısından uzak, bağımsız, sadece kendini finanse eden kamuya hesap veren, bilgi, eğitim ve eğlenceyi, dengeli ve çeşitli bir programcılık anlayışıyla izleyicisine aktaran, ulusal ve yerel kültürlerin yaşatılması ve yansıtılmasına aracılık eden katılımcı bir yayıncılık anlayışıdır’ şeklinde ifade etmektedir.

“Kamu hizmeti yayıncılığı, radyo ve televizyon yayınlarının, kamusal enformasyon, kültür-eğitim ve eğlence kaynaklarını geliştirmekle yükümlü ulusal kültür kurumları olarak düzenlenmesi şeklinde tanımlanmaktadır” (Mutlu, 1998, s.194).

Kamu hizmeti yayıncılığını eğitimden bilgiye ve eğlenceye çok geniş türde en üst kalitede programların en geniş coğrafi yayılımı kapsayacak ve olası en geniş izleyici kitlesine ulaşacak şekilde yayınlanması olarak tanımlamak mümkündür. Kamu hizmeti yayıncılığının yayın politikasının, hem mevcut siyasal iktidardan hem de menfi duygulardan bağımsız bir şekilde sürmesi gerekmekte ve ulusa ait olduğu anlayışından temellenmektedir (Mutlu, 1999).

Kamu hizmeti yayıncılığının en önemli özelliği tüm nüfusa yöneltilmesinin yanı sıra tam kapsamlı bir programcılık sunarak kar amacı gütmeyen ve ticari olmadan yayıncılık faaliyeti yürütmesidir. Farklı tanımlardaki ortak nokta, toplumsal hizmettir. Kamu hizmeti yayıncılığının temelini, topluma veya kamuya hizmet vermekle yükümlülüğü oluşturmaktadır. Kamu hizmeti yayıncılığının felsefesinde, toplumun tüm kesimlerine erişim olanağı sağlanarak, program içeriklerinde çeşitliliğin elde edilmesi ve bunun korunması öngörülmektedir (Çaplı, 2001).

Kamu hizmeti yayıncılığı yapan kurumlar, devlet tarafından denetlenmektedir. Ticari yayın kuruluşları daha ucuz programlarla daha çok seyirci kazanmayı hedeflerken, kamu yayıncılığı kurumları klasik batı müziği, belgesel, trafik programı gibi sınırlı sayıda izleyici gruplarının izlediği ve eğitici nitelikteki programları yayınlamak yükümlülüğündedir. Toplumun eğitim, bilgilenme, sanat ve kültür ihtiyacını karşılamak zorundadır (Gürsoy, 1999; Yazıcı, 1999). Türkiye’de de TRT kamu yayıncılığı yapan devlet kurumlarından biri konumundadır.

2.1.3.1. TRT ve Kamu Hizmeti Yayıncılığı

Türkiye'deki yayıncılık tarihi, 1961 Anayasası'nın radyo ve televizyon konusundaki hükümleri ve bu hükümler doğrultusunda yeni bir örgütün kurulmasının gereğinin dile getirilmesi ile başlamıştır. 1961 Anayasası'na uygun olarak çıkarılan 359 sayılı Yasa, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nu (TRT), yayınlarında özerk, tarafsız ve tekel olarak tanımlamıştır. 1961 Anayasası'nın, radyo-televizyon hizmetlerinin kamu hizmeti olarak düzenleneceği, bu kurumun özerk ve hukuki statüye sahip olacağı, programların üretiminde ve yayınında tarafsız olacağı ve kurumun kültür ve eğitimi destekleyeceğine dair ilkeleri, radyo ve televizyon kurumuna özerklik tanımıştır. Böylece, Türkiye yayıncılık tarihinde, devlet yayıncılığı dönemi kapanmış ve kamu hizmeti yayıncılığı dönemine girilmiştir (Yazıcı,1999).

TRT'nin kuruluşunda BBC'nin kamu hizmeti yayıncılığı modeli örnek alınmıştır. BBC'nin program planlarını yayın ilkelerine göre hazırladığına dikkat çekilmiş ve TRT yayınları, kamu yayın organı olmanın getirdiği görev ve sorumluluklardan doğan yayın ilkelerine göre düzenlenmiştir. 359 sayılı TRT yasası da, kurumun kuruluş sebebinin anlaşılması açısından ilkelerini içermektedir. Yasanın ikinci maddesinde TRT'nin görev tanımı "radyo ve televizyonla haber hizmetlerini görmek, eğitici, öğretici, kültür ve eğitime yardımcı, eğlendirici, yurdu içerde ve dışarıda tanıtıcı, yeterli doğru ve tarafsız yayın yapmak" şeklinde yapılmıştır (Arıkan, 1971).

Türkiye'de kamu hizmeti yayını yapan kurum olarak karşımıza çıkan ve UNESCO tarafından yayımlanmış olan 2001 Dünya Radyo ve Televizyon Kurulu Raporu'nda belirtilen ilkeler doğrultusunda BBC'yi kendisine örnek alan TRT, "Evrensellik" ilkesine uygun yayın yapmaktadır. TRT televizyon kanalları ülkenin her tarafından izlenebilmekte ve özellikle TRT-FM radyo kanalı ülkenin hemen her metre karesinde dinlenebilen tek radyo kanalı olma özelliğini sürdürmektedir. Toplumun gelişimine hitap etmek amacı ile yayınlanan birçok program, "Çeşitlilik" ilkesinin sonucudur. Kamu hizmeti yayıncılığında en önemli özellik olan "Özgürlük" ilkesi, 29 Şubat 1972'de yeniden düzenlenerek yürürlüğe giren TRT yasasının ardından, bazı değişikliklere uğramış ve iyileştirilmiştir. Son yıllarda hazırlanan programlara bakıldığında, program çeşitliliğinin bir sonucu olarak bu ilkenin de uygulandığı gözlenmektedir (Menlikli, 2006).

"Özgün" programlar üretme ve yayınlama konusunda TRT, son yıllarda birçok programa imza atmaktadır. Özellikle özgün kültür ve dilin tanıtımı, bu konulara ilişkin üretilen programlar kapsamında, yerli kültür unsurlarının yaşatılmasına ve geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Uluslararası kamu yayıncılarının benimsedikleri kamu hizmeti yayıncılığı ilkeleri açısından bakıldığında TRT, hizmet ve toplumsal ilkeler boyutunda ilerlemekte ve toplumsal sorumluluk ile yayınlarını sürdürmektedir. Programlama ilkeleri ekseninde bakıldığında ise TRT'nin, izleyicilerini müşteri olarak değil, vatandaş olarak görme potansiyeline sahiptir. Toplumun beklentilerine cevap verirken toplumun her kesimini göz önünde tutmakta ve eğlence programlarını bile bu çeşitliliği düşünerek hazırlamaktadır (Menlikli, 2006).

TRT, özellikle gençlere ve çocuklara yönelik programlarında ve bunun dışında kalan tüm programlarında, şiddete yer vermeyerek toplumsal sorumluluğunu yerine getirmektedir. Özellikle gençleri ve çocukları hedef alan ancak tüm vatandaşlar için gerekli olan, demokrasi değerlerine sahip çıkma, toplumsal bilinci geliştirme, çevre bilincini oluşturma ve uluslararası barışı ve anlayışı özendirme konularında, yayınların hazırlanıp sunulmasına dikkat edilmektedir. Hayat Boyu Eğitim'i destekleyen ve mümkün kılan eğitim ve kültür programları çeşitliliği de bu konu ile ilgili göze çarpan bir başka artı olarak gözlenmiştir (Menlikli, 2006).

2.1.4. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT)

2.1.4.1. TRT'nin Radyo Kanalları

Türkiye'de 6 Mayıs 1927'de başlayan radyo tarihi, 1 Mayıs 1964'te TRT'nin kurulması ile daha da gelişmiştir. Bugün TRT, 7 ulusal, 6 bölgesel ve 5 uluslararası radyo kanalıyla, toplumun her kesimine seslenmektedir (Web1). TRT'nin radyo kanalları ayrıntılı şekilde aşağıda incelenmektedir.

Radyo 1

TRT Radyo 1 1927'den bugüne eğitim, kültür, haber, bilim, sanat, edebiyat, tiyatro, spor, çevre, ekonomi ve magazin yayınlarını, Türkiye'nin her köşesine, ayrıca uydudan ve internet üzerinden bütün dünyaya ulaştırmaktadır.

TRT FM

Hem Türkiye'nin her yerine, hem de uydudan ve internet üzerinden bütün dünyaya, liste parçalarını ve en çok istek alan şarkıları ulaştırmaktadır.

Radyo-3

Klasik ile modern müziğin sentezini yapan radyo kanalı olarak hizmet vermektedir.

Radyo-4

TRT'nin Anadolu türkülerini tüm yurda ulaştıran radyo kanalıdır.

TRT Türkü

TRT Türkü ise ustadan çırağa uzanan köklü mirası nesiller boyu aktarmak için yayınlarını sürdürmektedir.

TRT Nağme

TRT arşivinden seçme eserleri ve Türk Sanat Müziği'nin eşsiz nağmelerini dinleyiciler ile buluşturmaktadır.

TRT Radyo Haber

TRT 1, TRT Türk ve TRT Haber televizyon kanallarında yayınlanan haber programlarını radyodan dinlemek isteyenler için yayınlamaktadır.

TRT Antalya Radyosu

Akdeniz'in renklerini, müziğini, kültürünü ve geleneklerini Türkiye'ye ve dünyaya yansıtmaktadır.

TRT Çukurova Radyosu

Toroslar'ın kokusu, yaşamı, yöresel değerlerini Türkiye'ye ve dünyaya ulaştırmaktadır.

TRT GAP-Diyarbakır Radyosu

Güneydoğu Anadolu kültürü ve gelenekleri, TRT Türkü kanalında ses bulmaktadır.

TRT Erzurum Radyosu

Türküleriyle, folkloruyla, Doğu Anadolu'nun türkülerini ve folklorunu dinleyiciler ile buluşturmaktadır.

Trabzon Radyosu

Karadeniz esintilerini Türkiye'ye ve dünyaya hissettirmektedir.

Radyo-6

1 Mayıs 2009'da yayına başlayan Radyo 6, ülke barışına katkıda bulunmayı amaçlayarak Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne sesini ulaştırmaktadır.

TRT Avrupa FM

Gençler ve gençliği elden bırakmayanlar için müzik ve sohbet yayınları yapılmaktadır.

Türkiye'nin Sesi Radyosu

TRT'nin yurtdışındaki vatandaş ve soydaşlara yönelik 24 saat yayın yapan radyo kanalıdır (Web1).

2.1.4.2. TRT'nin Televizyon Kanalları

Kamu hizmeti yayıncılığı yapan TRT, çok sayıda televizyon kanalı ile her yaştan, her meslekten, her kültürden insana yayın yapmaktadır (Web2). TRT'nin yayın yaptığı televizyon kanalları aşağıda ayrıntılı şekilde verilmektedir.

TRT-1

TRT-1 aile kanalı formatında; halkı bilinçlendirmek ve eğlendirmek amacı ile her türlü programın yer almakta ve tüm Türkiye'ye hitap etmektedir.

TRT-HABER

TRT HABER, Türkiye ve dünyadaki gelişmelerin nabzını tutup haberleri izleyicilere aktaran, ayrıca kültür-sanat yayınları ile yelpazesini genişleten haber kanalıdır.

TRT-GAP

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan insanların ihtiyaç ve isteklerini temel alarak, bölge halkının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

TRT-DİYANET

Dini içerikli programların ekranlara geldiği, TRT ile Diyanet İşleri Başkanlığı'nın birlikte yürüttüğü bir kültür kanalıdır.

TRT-6

Türkiye'nin birliğine katkıda bulunmayı amaçlayan ve Kürtçe yayınlar ile hizmet veren Kürtçe aile kanalıdır.

TRT-ÇOCUK

Çocukların gelişimine katkıda bulunmayı hedefleyen, çocukların eğlenerek öğrenmesini sağlayan, çocukların bilinçlenebilmesi için yol gösterici her türlü yayına

yer veren, ruhsal ve ahlaki bakımdan sağlıklı nesiller yetiştirilmesini esas alan televizyon kanalıdır.

TRT-TÜRK

Yurtdışında yaşayan vatandaşlar için, dünyaya Türkçe olarak haber ve kültür-sanat programları ile yayın yapmaktadır.

TRT-AVAZ

Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Azerbaycan, Bosna Hersek, Arnavutluk ve Türkiye olmak üzere 8 ülkeden ve bu ülkelere özgü 8 dilde, Uzakdoğu'dan Balkanlara uzanan coğrafyada yaşayan Türk dünyasına yönelik yayınlar yapmaktadır.

TRT-BELGESEL

TRT Belgesel kanalı, tarih, toplum, doğa, çevre, spor, kültür-sanat, bilim, teknoloji alanlarında belgesel programları yayınlamaktadır.

TRT-MÜZİK

Türk Halk ve Sanat Müziği ağırlıklı olmakla birlikte yerli ve yabancı müzik yayınlarıyla Türkiye'nin ve dünyanın müziğini ekrana taşımaktadır.

TRT-ETTÜRKİYYE

Türkiye'nin özellikle bölge ülkeleriyle olan ilişkilerine katkı sağlamak amacıyla TRT-ETTÜRKİYYE, Türkiye ve Arap aleminin ortak dili ve ortak ekranı olmaktadır.

TRT HD

Teknolojinin sağladığı imkanlardan yararlanarak HD yayın yapan kanal, daha çok spor ve belgesel yayınlarına yer vermektedir.

TRT SPOR

TRT Spor, Türkiye’de ve dünyada düzenlenen spor karşılaşmalarını sporseverler ile paylaşmaktadır.

TRT OKUL

Ocak 2011 tarihinde yayına başlayan TRT Okul kanalı, Anadolu Üniversitesi'nin hazırladığı ders programları ve eğitim-kültür programlarının yanı sıra, çeşitli yaş gruplarına yönelik eğitim-kültür programları, kısa spotlar ve gençlere yönelik çeşitli programlar ile yayın yapmaktadır (Web2)

2.1.4.3. TRT OKUL

31 Ocak 2011’de yayın hayatına başlayan TRT Okul Kanalı, TRT ve Anadolu Üniversitesi işbirliği ile kurulmuştur. Kanal, her yaştan izleyiciye yönelik eğitim programları sunmakta, ayrıca; eğitim dışında farklı programlarda yayınlanmaktadır.

Anadolu Üniversitesi, hem Açık Öğretim Fakültesi öğrencilerinin eğitimi için hem de örgün eğitim alan öğrenciler için ders programlarına uygun programlar ile hizmet verilmektedir.

TRT ise, günlük hayatta kullanılacak bilgileri içeren eğitim, spor, kültür, sanat, müzik vb. her türlü bilgilendirici programın yapım ve yayını desteklemektedir (Web3)

TRT Okul kanalında yayınlanan bazı programlar:

- **Bir Kitap Bir Yarışma:** Hem eğlendiren, hem bilgilendiren hem de kazandıran televizyon programı, yazarlar ile okurları bir araya getiriyor. Kitapseverler, hem edebiyatın ünlü isimleriyle tanışıyor hem de ödüller kazanıyor (Web4).
- **Meraklılar Akademisi:** Bukalemunlar gerçekten ortama uyum sağlamak için mi renk değiştirir? Telefonun Graham Bell tarafından icat edildiğine

emin misiniz? Bu programda doğru bilinen yanlışlar, yanlış bilinen doğrulara yer verilmektedir (Web4).

- **Küçük Muhteşemdir:** Etrafımızdaki tüm varlıkları ve bizleri oluşturan küçücük parçacıkları; atomların, atom altı parçacıkların dünyasında baş döndürücü bir yolculuk. (Web4).
- **Matematik Hikayeleri:** Matematiğin uyanışından günümüze kadar olan gelişim izleri ve matematik hakkındaki her şeyi ekranlara getiriyor (Web4).
- **Ayrıntılar Tarihi:** Eğitimli bir okçu dakikada kaç atış yapabilirdi? Kemaneş denilen okçular kaç yılda yetişirdi? Müneccim kime denirdi? Osmanlı saraylarında kaç müneccimbaşı görev yaptı? İstanbul’da ilk rasathane ne zaman kuruldu? Rasathane neden yerle bir edildi? İlk kuyruklu yıldızı gözlemleyen bir Türk müydü? gibi sorulara bu programda cevaplar aranıyor. (Web4).
- **Trenle Devr-i Alem:** Tren raylarının izinden giderek yeni ülkeler, şehirler, yeni yaşamlar, geçmişte kalıp unutilanlar, geçmişten gelip de bu günde yaşayanlar, kaybolan mekânlar, hikayeler, hatıralar, yeni baştan yaşanan anılar, yani insana dair ne varsa bu programda. (Web4).
- **Galaksi Notları:** Uzayın derinliklerindeki bilinmeyenler, keşfedilmeyi bekleyenler... İnsanoğlunun uzay macerası muhteşem görüntüler ile izleyicilere sunuyor (Web4)

2.2. Eğitim

2.2.1. Nedir?

Latince educatio sözcüğünün karşılığı olarak Türkçe’ye aktarılan “*eğitim*” terimi, iki sözcükten türemiştir. Educare, beslemek; educere ise dışarıdan çekmek, bir şeye doğru yöneltmek, beslemek ve yetiştirmek anlamlarına gelmektedir. Educare sözcüğünü esas alan yaklaşım eğitimi, “çocuğu bilgi ile beslemek” olarak tanımlamakta ve eğitimin işlevinin de, çocuğu bilgi ile beslemek olduğunu kabul etmektedir. Educere

sözcüğünü esas alan yaklaşım ise eğitimi, “çocuğu toplumun isteklerine göre yetiştirmek” olarak tanımlamakta, eğitimin işlevini ise çocukta var olan yetenekleri ortaya çıkarmak olarak algılamaktadır (Izgar ve Gürsel, 2001, s.5).

Ertürk (1972, s.12) eğitimi, ‘Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla, kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci’ olarak tanımlarken; Sönmez (2001, s.33) eğitimi, benzer bir biçimde ‘Çevre ayarlaması yoluyla kişinin davranışlarını istendik yönde değiştirme süreci’ olarak ifade etmiştir. Fidan ve Erden (1998, s.2) ise, eğitimi en genel anlamıyla ‘İnsanları belli amaçlara göre yetiştirme süreci’ olarak aktarmıştır.

Eğitim, bireyin yaşam sürecinde, bir toplum içinde davranış biçimleri edindiği planlı ve istendik kazanımların toplamı olarak ifade edilmektedir. Eğitimin çok yönlü ve kapsamlı tanımları yapılmaktadır. Eğitim; insan için örgün ya da yaygın olarak, hayat boyu sürmektedir ve her bir yaşam tecrübesinin insanda ciddi değişimler yaratmasından dolayı geniş bir alanı kapsamaktadır. İnsan, eğitime uzun süre ihtiyaç duyan tek varlıktır. Bu sebeple, eğitimin bireylere belli programlar dahilinde sistemli ve düzenli verilmesi amaca ulaşmayı sağlayacaktır (Tozlu ve Yayla, 2006).

2.2.2. Eğitim Programları

Genel çizgileriyle eğitim, bireyin içinde yaşadığı toplumda davranış biçimleri kazandığı süreçler toplamıdır. Eğitim kavramının genişliği eğitim programını etkilemekte, eğitim programı da geniş bir alanı kapsamaktadır. Bir eğitim kurumunun veya sosyal çevrenin, bireylerin yaşantılarını düzenlemek ve zenginleştirmek için yürüttüğü tüm etkinlikler eğitim programının alanı içerisindedir. Bu anlamda, yönetmelikler, öğretim programları, sosyal kol çalışmaları, özel günlerin kutlanması, rehberlik hizmetleri, sağlık çalışmaları, geziler, yetiştirme kursları, kültürel, sanat vb. çalışmalar eğitim programına girer (Varış, 1988a).

Eğitim programı, resmi ve yazılı bir dokümandır. Okulların işlevini, öğretmenlerin yapacaklarını gösterir ve düzenler. Bireylere verilecek eğitim belli plan ve program içerisinde olmalıdır. Belirli bir plan içerisinde olmayan eğitim çalışmaları

istenen hedeflere ulaştırmayacaktır. Eğitimin dikkatli planlamaya olan gereksinimi, bu konuda çalışmaların ve eğitim programının birçok tanımında vurgulanmıştır.

Eğitim programını; Varış (1996, s.14), ‘Bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı milli eğitim ve kurumun amaçlarının gerçekleştirilmesine dönük tüm faaliyetleri kapsar’ şeklinde tanımlanırken, Demirel (2005, s.4) ‘Öğrenene okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği’, Ertürk (1998, s.95) ise ‘Geçerli öğrenme yaşantıları düzeni veya yetişek’ olarak ifade etmektedir.

Eğitim programları bireyde görülmek istenen özelliklerin düzenli ve sistemli bir şekilde verilmesini sağlar. Belirli program dâhilinde olmayan eğitim faaliyetlerinde de belirsizlikler sebebiyle karmaşa yaşanacaktır. Bu karmaşa eğitim programlarının okullarda uygulanış şekli olan öğretim programları ile giderilebilir (Ayyıldız, 2010).

2.2.3. Öğretim Programları

İnsanlar diğer canlılarla karşılaştırıldığında, yeryüzünde hemen hemen her şeyi öğrenebilmesi özelliği ile göze çarpar. Hayvanların sosyal ve bireysel varoluşları, içgüdüsel olarak tamamen önceden programlanmış şekilde, minimum öğrenme ile hayatlarını sürdürmelerini sağlar. Fakat insanlar için aynı durum söz konusu olmamakta, doğum ile birlikte her şey öğrenilmeye başlanmaktadır. Bu açıdan bakılacak olunursa insan yaşamının bir öğrenme süreci olarak görülmesi gerekmektedir. Öğrenme; potansiyel davranışta yaşantılar ve deneyimler sonucu meydana gelen kalıcı değişimler olarak ifade edilebilir (Özbay, 2004).

Öğretme, öğrenmeyi kılavuzlama, yönlendirme yani sağlama işidir. Öğretim ise; bireye istendik davranış kazandırma amacıyla amaçlı, planlı ve programlı olarak yürütülen eğitim süreçlerin tümüdür. Öğretme faaliyetlerinin önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde amaçlı, planlı, düzenli ve kontrollü olarak yapıldığı yerler okullardır. Okullarda yapılan öğretme faaliyetleri ise; öğretim olarak adlandırılmaktadır (Ertürk, 1994, s.83).

Öğretim programını Demirel (2005, s.6), ‘Okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneği’; Büyükcaragöz (1997, s.2),

‘Belli bir öğretim basamağındaki çeşitli sınıf ve derslerde okutulacak konuları, bunların amaçlarını, her dersin sınıflara göre haftada kaç saat okutulacağını ve öğretim metotlarını, tekniklerini gösteren kılavuzdur’ diye tanımlamıştır.

Öğretim programı, eğitim programı içinde ağırlık taşıyan kısımdır ve genellikle bilgi kategorilerinden oluşur. Öğretim programları bir dersin işleyiş süreci hakkında gerekli olan tüm bilgileri kapsar. Öğretmenler okullarda öğretim programlarını takip ederek eğitimin belirlenen hedeflerine ulaşmaya çalışırlar. Öğretim programı ders sürelerine göre düzenlenerek aşama aşama takip edilir. Öğretim programı sadece amaçlar, dersler, konular listesi veya sadece öğretmenin eline verilen ve uyması istenilen basılı bir kitap değildir. Öğretim programı öğrencilerin öğrenmesini sağlayabilmek için planlanmış faaliyetlerin tamamıdır ve herhangi bir dersle ilgili öğretme-öğrenme sürecinde nelerin, niçin ve nasıl yer alacağını gösteren kılavuz bir proje plandır (Özçelik, 1981; Tekin, 1996).

2.2.4. Biyoloji ve Biyoloji Öğretimi

Biyoloji, canlıların yapısı, temel yaşam olayları, büyümeleri, çeşitlilikleri, yeryüzüne dağılışları gibi birçok alanı kapsayan bilim dalıdır. “Biyo” canlı ya da yaşam, “logos” bilim anlamına geldiği için, biyolojinin kelime anlamı canlı bilimi ya da yaşam bilimi olarak ifade edilmektedir (Börü, Öztürk ve Cavak, 2001).

Gerek diğer fen bilimleri, gerekse sosyal ve beşeri bilimlerle etkileşim halinde bulunan biyoloji, insanın sağlıklı yaşaması ve türünü devam ettirebilmesi için gerekli bilgi, beceri, araştırma ve uygulamalarla uğraşan, tıp ve sağlık bilimleri için vazgeçilmez ve güvenilir temeli oluşturur. Biyolojinin içerdiği bilimsel bilgiler insanın, yeryüzüne gelişinden bu güne kadar ihtiyaçlarını gidermek için çevresindeki canlı varlıklarla etkileşmesi sırasında elde ettiği bilgiler arasında süzülen, düzene konularak biriktirilen, kuşaktan kuşağa aktarılıp denenerek doğruluğu kanıtlanan ve her geçen gün yeni öğrencilerle miktarı artan gelişip değişebilen ve en son gelişmelere göre en güvenilir sayılan bilgilerdir (Çilenti ve Özçelik, 1991).

Günümüzde biyoloji bilimi, her geçen gün önemi artan bir bilim dalıdır. Bu yüzyılda biyokimya, moleküler biyoloji, tıp, mikrobiyoloji, sistematik ve genetikte

sayılamayacak miktar ve genişlikte elde edilen başarılar da bunun göstergesidir. Biyolojinin, yaşadığımız çevreyi ve canlıları algılamada kazandırdığı etken dünya görüşü ve çağımızda giderek artan önemi düşünüldüğünde, öğrencilerin biyoloji eğitimi almış olmalarının, ülkemiz insanların bilimsel düşünce yapısının oluşumunda katkısı büyüktür. Yaşadığı çevreye karşı bilinçli, doğayı ve canlıları seven, koruyan bireyler yetiştirmek, bozulmamış bir dünyaya sahip olmak için ön koşuldur. Bu nedenlerle, biyoloji biliminin konuları küçük yaşlardan itibaren öğrenilmeli ve yaşama uygulanmalıdır (Yılmaz, 1998).

2.2.5. Biyoloji Dersi Öğretim Programı

Son yirmi yılda ülkemizde yapılan bilimsel çalışmaların sonuçlarına göre öğrenme, öğretme ve değerlendirme durumlarına bakış açılarındaki köklü değişimler öğretim programlarının da yenilenmesi ihtiyacını doğurmuştur. Yapılandırmacı anlayış ışığında, ilköğretim seviyesinde, 2004 yılında geliştirilen Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı'nda yer alan bilgi, beceri ve tutumlar ile ilgili kazanımlar, ortaöğretimdeki biyoloji, kimya, fizik dersleri öğretim programlarının da geliştirilmesi için temel oluşturmuştur. Ayrıca; Kuzey Amerika, Avrupa ve Uzakdoğu'daki bazı ülkelerin fen bilimleri alanında program geliştirme çalışmaları, biyoloji alanındaki olağanüstü hızlı bilgi birikimi, bilişsel psikoloji, eğitim bilimleri ve ölçme-değerlendirme alanındaki gelişmeler, biyoloji dersi için ülkemizde yeni bir programın hazırlanmasını gerekli hale getirmiştir (Çetin, 2013).

Uluslararası fen sınavlarında başarılı olan bazı Kuzey Amerika, Avrupa Birliği ve Uzakdoğu ülkelerinin biyoloji dersi öğretim programları ayrıntılı olarak incelenmiştir. İçerik, beceriler, süreç ve değerlendirme açısından benzer olan niteliklerin belirlenerek ve ülkemizde uygulanabilirliği dikkate alınarak biyoloji programına yansıtılmıştır. Daha önceden hazırlanıp uygulanan Fen Bilgisi Dersi Öğretim Programı incelenerek bu programlarda yer verilen bazı yaklaşımlardan büyük ölçüde yararlanılmıştır. Programın eksik yönlerini tamamlamak ve amaca daha çok ulaşılabilmek için, önceki programlar incelenerek içerik, sürecin ilerleyişi ve ölçme-değerlendirme açılarından benzerlik ve farklılıklar belirlenmiştir. İçerik açısından biyoloji dersi için bireyde ön bilgilerin oluşmasına katkı sağlayacak ve 1997 Biyoloji

Dersi Öğretim Programı'na ilişkin sivil toplum örgütlerinden ve illerden gelen raporlar ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda en çok vurgu yapılan başlıkların içeriğin düzenlenmesi ve konuların sınıf seviyelerine göre dağılımları ile ilgili olduğu saptanmış ve biyoloji öğretim programına yansıtılmasına dikkat edilmiştir. Biyolojide öğrenciler tarafından zor olarak algılanan konular ve sık rastlanan kavram yanlışları, akademik yayınlarda, yüksek lisans ve doktora tezlerinde bahsedilen öneriler dikkate alınarak programa yansıtılması için çalışmalar yapılmıştır. Sonuç olarak; 9, 10, 11 ve 12. sınıflar Biyoloji Dersi Öğretim Programı 2008-2011 yılları arasında uygulanmaya başlanmıştır (Çetin, 2013).

2007 yılında hazırlanan 9, 10, 11 ve 12. Sınıfların Biyoloji Dersi Öğretim Programlarının ünitelerinin dağılımı aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

Tablo 2.1. 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı

9. Sınıf	
Bölüm 1	Hücre, Organizma ve Metabolizma
Bölüm 2	Canlıların Sınıflandırılması ve Biyolojik Çeşitlilik
Bölüm 3	Bilinçli Birey – Yaşanılabilir Çevre

(Web5)

Tablo 2.2. 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı

10. Sınıf	
Bölüm 1	Canlılarda Enerji Dönüşümleri
Bölüm 2	Hücre Bölünmesi ve Üreme
Bölüm 3	Ekosistem Ekolojisi

(Web6)

Tablo 2.3. 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı

11. Sınıf	
Bölüm 1	Bitki Biyolojisi
Bölüm 2	Kalıtım, Gen Mühendisliği ve Biyoteknoloji
Bölüm 3	Komünite ve Popülasyon Ekolojisi

(Web7)

Tablo 2.4. 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı

12. Sınıf	
Bölüm 1	Hayvan Biyolojisi ve İnsan
Bölüm 2	Hayatın Başlangıcı ve Evrim
Bölüm 3	Çevrenin Rehabilitasyonu ve Korunması

(Web8)

Bu programda biyolojiyi herkesin severek, zevk alarak öğrenebileceği bir ders haline getirmek, toplum bireylerini biyoloji okuryazarı düzeyine getirmek temel alınmıştır. Programda biyoloji okuryazarı bir birey; bilimin ve biyolojinin doğasını anlayan ve özümseyen, kendini ifade edebilmesi ve etrafındaki olayları anlamlandırabilmesi için biyoloji öğrenmenin gerekliliklerini yerine getiren birey olarak tanımlanmıştır. Biyolojiyle ilgili anahtar kavramlarla yapılanmış anlamlı bir bilişsel yapıya sahip; geçmişten günümüze bilim-teknoloji-toplum-çevre arasındaki ilişkileri anlayan; karşılaştığı sorunları bilimsel yöntem becerilerini kullanarak çözme eğiliminde olan bireyler biyoloji okuryazarlığının özelliklerini taşır... Aynı zamanda bu program genel amaçların yanı sıra biyoloji öğretiminde öğrencilerin merkezde olduğu etkinliklere yer veren; sosyal becerileri de göz ardı etmeden bireysel farklılıkları dikkate alan; ürün kadar süreci de değerlendirme anlayışını benimsemiş oluşturmacı (yapılandırmacı) öğretmenlerin yetişmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır (Çetin, 2013, s.11).

01.02.2013 tarihinde Talim Terbiye Kurulu tarafından güncellenen Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı yayımlanmıştır. Bu çalışmanın veri toplama araçlarının geliştirilmesi ve verilerin toplanması sürecinde 2007-2011 yılları arasında yayımlanan öğretim programı yürürlükte olduğu için bu araştırmadaki ölçme araçlarımız, 2007-2011 yıllarını kapsayan MEB Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programına göre hazırlanmış ve araştırma bu programa göre yürütülmüştür. Elde edilen veriler bu doğrultuda tespit edilmiş ve sonuçlara 2007-2011 yılları arasında yürürlükte olan program çerçevesinde ulaşılmıştır.

2.2.6. Uzaktan Eğitim

Ertuğrul (1999, s.8) uzaktan eğitimi, ‘Bir öğretmenin fiziksel olarak öğrencilerin bulundukları yerlerde olmasını gerektirmeksizin, teknolojinin imkânlarından yararlanılarak, öğrenci ve öğretmenlerin bir

sanal dershane ortamında değişik şekillerde karşı karşıya getirildikleri, planlı bir eğitim şeklidir' olarak ifade etmiştir.

Alkan'a göre; uzaktan eğitim, 'Geleneksel öğrenme-öğretme yöntemlerindeki sınırlılıklar nedeniyle sınıf içi etkinliklerin yürütme olanağı bulunmadığı durumlarda, eğitim çalışmalarını planlayanlar ve uygulayanlar ile öğrenenler arasında iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar yoluyla belli bir merkezden sağlandığı bir öğretim yöntemidir.' (Aktaran, Uşun, 2006, s.6).

Uzaktan eğitim, farklı mekanlardaki öğrenci, öğretim elemanı ve eğitim araçlarının, iletişim ve bilgi teknolojileri aracılığıyla buluşturulmasını içeren eğitim modellerini kapsamaktadır. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, dünya üzerindeki değişimi de tetiklemektedir. Bu da küreselleşme ve bilgi toplumu gibi kavramları gündeme getirmiştir. Hayatımızda yerini alan bu kavramlar ile öğrenilecek bilginin miktarı artmış ve bilgi çok kısa sürede eskimeye başlamıştır (Özkul, 2002; Antalyalı, 2004).

Eğitimci ve yöneticiler, aynı anda birçok kişiye eğitim hizmeti verilememesi, bireylerin ilgi ve yeteneklerine yeteri kadar ulaşamaması, bireyler için gerekli bilgilerin ve bilgi miktarlarının doğru olarak belirlenememesi, bilginin uygun teknik kullanılarak sunulamaması, gerekli bilginin etkili bir şekilde ve kısa sürede verilememesi nedeni ile eğitim sorunlarının çözülememesi üzerine yeni çözüm arayışlarına yönelmişlerdir (Kaya, 2002).

Teknolojinin her geçen gün ilerlemesi ile birlikte bilgi miktarındaki artışa paralel olarak insanlar bilgiye ulaşma yolları aramışlardır. Bu arayışla beraber eğitimin bilgiye ulaşmanın en temel yolu olduğu anlaşılmıştır. Eğitim, bireysel ve toplumsal hayata yön vermektedir. Bu nedenlerle, bireyler eğitim alma ihtiyacı hissetmişlerdir. Bilgi ve insan nüfusu çoğaldıkça öğretme-öğrenme faaliyetleri de karmaşıklaşmış ve bu durum insanları yeni arayışlara itmektedir (Kazu ve Özdemir, 2002).

Yeni arayışlarla beraber insanların eğitim ihtiyaçları her geçen gün katlanarak artmaya devam etmektedir. Ancak geleneksel eğitim kurumları insanlara ihtiyaçları doğrultusunda eğitim hizmeti verme konusunda sınırlı kalabilmektedir. Bu sınırlılık eğitimde adalet ve demokrasi sağlayabilmek, bireysel farklılıkları en aza indirmek,

eğitimde maliyeti düşürmek ve olanaklardan isteyen her bireyin aynı ölçüde yararlanabilmesini sağlamak gibi hedeflerin eğitimin başlıca sorunları arasında yer almasına sebep olmuştur. Bu noktada, hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelen teknoloji ve bu alandaki gelişmelerle birlikte eğitim perspektifinde bireylere bilgiyi ulaştıran uzaktan eğitim kavramı karşımıza çıkmaktadır (Yadigar, 2010).

Türkiye’de kamu hizmeti yayıncılığının sembolü olan TRT, yayıncılık tarihi boyunca eğitim programlarına yayın akışında öncelik vermiştir. Eğitim yayınlarını daha düzenli ve planlı sürdürerek, tüm vatandaşların bu yayınlardan faydalanmasına destek olmuş uzaktan eğitimin gelişmesini sağlamıştır. Uzaktan eğitime örnek olarak 1998 öğretim yılından itibaren TRT 4 kanalından eğitim-öğretim dönemi akademik takvimine uygun olarak “*Üniversitemizden Haberler*” isimli programı yayınlamaya başlamıştır. Bu program sayesinde, öğrencileri bilgilendirmek ve motivasyonlarını artırmak amaçlanmıştır. 1999 yılından itibaren ise TRT 4 kanalından “*Sınava Hazırlık*” programları ile öğrencilere ara sınavlar, yılsonu sınavları ve bütünleme sınavları öncesinde hazırlanma olanağı sunulmuştur (Web9).

TRT OKUL Kanalı ve Anadolu Üniversitesi işbirliği ile yürütülen eğitim yayınları örgün eğitime katkıda bulunmaktadır. 28 yıllık eğitim deneyimine sahip olan Anadolu Üniversitesi, yaklaşık bir milyon yedi yüz bin öğrenci ve bir buçuk milyon mezuna “Açık ve Uzaktan Eğitim Sistemi Projesi” ile uzaktan eğitim yoluyla yükseköğrenim sağlamak ile beraber, Türkiye’nin eğitim sorunlarının çözülmesine katkıda bulunmaktadır. Anadolu Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Sistemi, yükseköğrenim ihtiyacını karşılamak ve milli eğitim, sağlık, ilahiyat, tarım, polis, jandarma, kara, deniz ve hava komutanlıkları personeline yönelik ön lisans, lisans tamamlama ve lisans eğitimlerini uzaktan eğitim modeli ile sürdürmektedir (Web9).

TRT OKUL, sadece Açık Öğretim Fakültesi öğrencilerine yönelik değil, örgün öğrencilere rehberlik edecek farklı danışmanlık programları, eğitim-kültür programları, günlük hayatta karşılaşılabileceğimiz her türlü bilgiyi izleyicilere sunmakta, her yaştan insana ulaşarak “Hayat Boyu Öğrenme” felsefesine yönelik politika izlemektedir.

2.3. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, araştırma konusu ile ilgili olarak daha önce yapılmış çalışmalar incelenmektedir. Kitle iletişim araçları ile eğitim üzerine yurtiçinde ve yurtdışında yapılan çalışmalar aşağıda başlıklar halinde verilmektedir.

2.3.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Yapılan araştırmalar genellikle kitle iletişim araçlarından televizyonun çocuklar ve yetişkinler üzerindeki olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlenmesine yöneliktir. Araştırmalar arasında, televizyonun özellikle biyoloji eğitimine etkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Kitle iletişim araçlarının eğitim üzerindeki etkilerini araştıran çalışmalar ise aşağıda teknolojideki gelişmeler göz önüne alınarak günümüzden geçmişe doğru kronolojik olarak sıralanmıştır.

Türkkent (2012), “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Televizyondan Etkilenmeleri Konusunda Anne ve Öğretmen Görüşleri” isimli araştırmasının bulgularına göre ailelerinde bireylerin haftalık 1 saat ile 78 saat arasında televizyon izlediği, ortalama televizyon izleme süresinin fert başına 23 saat olduğu, en çok izlenen programın çizgi filmler olduğu, en az izlenen programın ise magazin ve belgesel programları olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Annelerin televizyonda en çok izledikleri programların başında dizi filmler, ikinci sırada ise sinema filmleri, en az ise spor programlarını izlediği, babalar ise televizyonda sırasıyla en çok dizi filmleri, haber programlarını ve sinema filmlerini, en az magazin programlarını izlediği saptanmıştır.

Okul öncesi dönemde çocukların ilk sırada çizgi filmleri, ikinci sırada dizi filmleri, en az magazin programlarını izledikleri, kız çocukların erkek çocuklara göre daha fazla televizyon izlediği, kız ve erkek çocukların en çok çizgi filmleri ve dizi filmleri, en az magazin programlarıyla spor programlarını izlediği belirlenmiştir.

Görüşmeye katılan annelerin büyük çoğunluğu ve öğretmenlerin tamamına yakını çocukların çizgi filmler, dizi filmler, reklamlar ve çocuk programlarından

etkilendiği, dizi tanıtımları, haberler, magazin programları, belgeseller ve spor programlarından ise etkilenmediği yönünde görüş belirtmişler ve televizyon programlarının okul öncesi dönem çocuklarının beslenme davranışlarını etkilemelerine ilişkin görüş belirten annelerin büyük çoğunluğu çocuğunun televizyonda gördüklerini yemek istediğini, hazır yiyeceklere ilgi duyduğunu, televizyon izlerken yemek yemek istemediği sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmenler ise öğrencilerinin televizyon programlarında gördükleri zararlı yiyecek ve içeceklerden istediğini, sevdikleri bir televizyon karakteri sayesinde sevmedikleri yiyecekleri yiyebildiklerini belirtmişlerdir ve anneler ile öğretmenlerin çocukların bazı programlar ve çizgi film karakterleri kanalıyla sevmedikleri yiyecekleri tüketmeye başladıkları konusunda ortak görüşüne ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin çoğu televizyon programlarının özellikle de reklamların çocukları aşırı tüketime yönlendirdiği, televizyonda gördüklerini taklit ettiğini, özellikle şiddet içeren çizgi ve dizi filmlerdeki karakterleri taklit ettiğini, onlar gibi konuştuğunu, arkadaşları ile oyunlarında bunu gösterdiğini ve sınıfta arkadaşlarına uygulamaya çalıştıklarını, bunun yanında annelerin bir kısmı televizyon programlarının çocuğunun konuşma becerilerini geliştirdiği, izlediği yararlı, eğitici programlardan güzel kelimeler ve şarkılar öğrendiği yönünde olumlu görüşleri saptanmıştır.

Göçen (2011), “Televizyonun Konuşma Eğitimine Etkileri” isimli araştırmasında öğrencilerden elde edilen veriler incelendiğinde, insan yaşamının bir parçası hâline gelen televizyonun konuşma konusunda öğrenciler için aile, arkadaş ve öğretmenlerden önce geldiği, televizyonun, insanlara ulaşmadaki kitlesel gücünden dolayı, istenildiği takdirde akılcı bir biçimde kullanılarak insanlara eğitim ortamının yaratılmasında kullanılabilecek en iyi araçlardan biri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenciler, bu etkilenmeyi olumsuz olarak değerlendirmiyor olsalar da televizyonda kullanılan dilin mükemmel olmadığı, bu nedenle de öğrenciler üzerinde olumsuz etkiler yapabileceği de belirtmiştir.

Araştırmada ayrıca, televizyonun konuşma tarzlarını bozmadığını düşünen öğrencilerin televizyondaki konuşmaları taklit ettiklerini, televizyon karakterlerinin güzel konuştuğunu ve kendilerinin de televizyondan güzel konuşmayı öğrendiklerini,

öğrendiklerinin sözcük hazinelerini zenginleştirdiğini ve kendilerini ifade etmelerini kolaylaştırdığını düşündükleri sonucuna ulaşmıştır.

Güner (2011), “İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Televizyon Dizilerindeki Mesajları Algılamalarında Medya Okuryazarlığının Etkisi” adlı çalışmada, deney grubu öğrencilerinin yarıya yakınının; kontrol grubu öğrencilerinin de yarıdan fazlasının televizyon izlemeye günde ortalama iki saatten fazla zaman ayırdıkları, öğrencilerin büyük çoğunluğunun en çok izlediği program türü diziler olduğu, hem deney grubu hem de kontrol grubu öğrencilerinin yarıdan fazlasının günde en az bir dizi izlediği sonucuna ulaşmıştır. Çalışmada, öğrencilerin şikayetlerini bildirmek adına “Alo RTÜK 178” hattını kullanmadıkları ve RTÜK’e şikayet ya da öneride bulunmadıkları görülmektedir.

Araştırmada ayrıca, deney grubu öğrencilerinin televizyon dizilerindeki mesajları algılama düzeylerinde medya okuryazarlığı eğitimi sonrasında anlamlı düzeyde bir artış olduğu saptanmıştır.

Ülkü (2011), “Kitle İletişim Araçlarının Öğrencilerden Sınıf İçi Davranışlarına Etkisi Üzerine Öğretmen Görüşleri” adlı çalışmada öğretmenlerinin kitle iletişim araçlarından kaynaklanan aşırı bir olumlu ya da olumsuz etkiyi sınıflarında görmediklerini düşündükleri, kadın öğretmenlerin kitle iletişim araçlarının sınıf içi öğrenci davranışlarını etkilemesine erkek öğretmenlerden daha olumlu baktığı, yani anlamlı düzeyde olmasa da kadın öğretmenler kitle iletişim araçlarının öğrenci davranışlarını daha az olumsuz düzeyde etkilediğini düşündükleri sonucuna ulaşmıştır.

Çalışmada, sınıf öğretmenlerinin kitle iletişim araçlarının sınıf içi öğrenci davranışlarına etkisine ilişkin görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin görev yaptığı yer durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği, öğrencileri il merkezinde ikamet eden öğretmenlerin sınıflarındaki öğrenci davranışlarında olumsuz düzeyde kitle iletişim aracı etkisi görüldüğü saptanmıştır. Bu sonuçlara göre; öğrencileri yüksek ekonomik düzeye sahip olan öğretmenlerin sınıflarındaki öğrenci davranışlarında olumsuz düzeyde kitle iletişim aracı etkisi görüldüğü belirlenmiştir.

Arslan (2010)’ın, “Televizyon Reklamlarının Okulöncesi Dönem Çocuklarının Tüketici Davranışlarına Etkileri” isimli araştırmasının sonuçlarına göre; kız çocuklarının erkek çocuklarına göre daha fazla marka tercihi yaptıkları; çocuğun

istediği ürün çeşitlerinin ve tercih ettiği animasyon karakterlerinin cinsiyet faktöründen etkilendiği, çocuğun reklamları izleme sıklığının ise çocuğun tüketici davranışlarını arttırmadığı ifade edilmektedir.

Ceylan (2010)'ın, "Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Çiftçi Eğitim Aracı Olarak Televizyonun Etkin Kullanımı ve Bereketin Adı GAP Örneği" adlı araştırması, projenin başlangıcından bu güne dek süregelen süreçte yapılan film ve spotların bölge çiftçisine ulaştığını ve filmlerden faydalandığını ortaya koymaktadır. Modern tarım ve tekniklerinin eğitim filmlerinde görülüp çiftçiler tarafından uygulamaya geçildiği, yıllar boyu Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne yapılan yatırımların gerçekleşmesinde, bölgenin sahip olduğu kaynakların değerlendirilmesinde, yörede yaşayan insanların gelir düzeylerinin ve yaşam kalitesinin yükseltilmesinde ve bölgeler arası farklılıkların giderilmesinde uygulanan projenin çok yararlı olduğu, diğer yandan da projeye ulusal düzeyde ekonomik gelişme ve istikrar hedeflerine yaklaşıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Dinç (2010), "Ergenlik Döneminde Beden İmgesinin Gelişimi Üzerine Aile, Akran ve Televizyonun Etkilerini İncelenmesi" adlı çalışmasında yapılan gözlemler sonucu cinsiyet ile beden imgesi doyumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Televizyonda yaygın olarak sunulan ideal beden tiplerinin beden imgesine etkileri konusunda ergenlerin yarıdan fazlasının sahip olmak isteyip de olamadığı özellikler varsa bu özelliklere özindikleri, değerlerinin ise bedenleriyle barışık oldukları için fazla etkilenmedikleri tespit edilmiştir.

Aydın (2009), "TRT'nin Yaygın Eğitim Amaçlı Televizyon Yayınlarının (2004-2008) Kamu Hizmeti Yayıncılığı Açısından Değerlendirilmesi" adlı çalışmasında, genel yayın planlarında yaygın eğitim programları için sadece hedef kitleye, tema ve kültür programları için ise sadece tema unsurlarına dair maddeler bulunduğu programların format, sunuş yayınlanma sıklığı, yayınlanma saati gibi önemli unsurlarına değinilmediği, genel yayın planlarında eğitsel temaların belirtildiği, ancak temaların kendi içinde önem ve öncelik derecelerinin, tercih edilen yayınlanma sürelerinin belirtilmediği, yaygın eğitim amaçlı yayınlara dair hedeflenen oranlar bölümlerinde TRT 1 için özellikle genel izleyici, yaşlı ve emekliler, sosyal bakımdan korunması gerekenler, kalkınmada öncelikli yerlerde yaşayanlar, iş ve meslek grupları hedef

kitlelerinin, TRT 2 için ise kadınlar, çiftçi ve köylüler, yaşlı ve emekliler hedef kitlelerinin çok düşük oranlarda hedeflendiği ya da hiç hedeflenmediği saptanmıştır.

Balantekin (2009)'in, "10-14 Yaş Arası Çocuklarda Televizyon Bağımlılığı Üzerine Bir Araştırma" isimli çalışmada televizyonun sadece zararlı bir araç olmadığı, uygun biçimde kullanıldığında insanlığa önemli katkılarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Televizyonun insanlık adına faydalı bir araç olabilmesi için izleyicilere ve televizyon yapımcılarına görev düştüğü belirtilmiştir.

Güler (2009), "Televizyon Yayınlarında Çocuk ve Çocuk Sorunlarının İşleniş: TRT'de Çocuk Temalı Yayınların Analizi" adlı çalışmasında örneklem olarak seçilen TRT'nin 1. kanalının yayın içeriklerine bakıldığında kurumun, haklara saygı duymak ya da halkın yanında konumlanmak yerine, ekonomik, siyasal gücü elinde bulunduran kesimlerin yanında konumlanmayı tercih ettiği, bunun yansımalarından birisi de çocukların tıpkı kadınlar, yaşlılar ya da yoksullar gibi, toplumun onlara sunduğu olanaklar veya zorluklar bağlamında medya gündemine giremedikleri, çocuk içerikli programlar da dahil, çocuk hakları ve sorunlarının görmezden gelindiği, çocuğa bir birey olarak yaklaşılmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Koca (2009), "Kitle İletişim Araçlarının Eğitim Üzerine Etkileri" adlı çalışmasında önceleri bireylerin sosyalleşmesinde en önemli kurum aile ve sonra okul iken şimdi kitle iletişim araçlarının bu kurum ve kuruluşların yerini almaya başladığı üzerinde durmuştur. Çalışmada toplum için çok önemli olan ve geleceği anlamına gelen öğrencilerin, zamanların büyük bir kısmını kitle iletişim araçları ile meşgul olarak geçirdiği ve sanal dünyanın sayfaları arasında kendine gerçeklik oluşturmaya çalıştığı belirtilmiştir. Araştırmada, özellikle kitle iletişim araçlarının olumlu ve olumsuz pek çok işlevi bulunduğu, her ne kadar kitle iletişim araçları hayatımızı kolaylaştırıp insanlığa pek çok fayda sağlasa da bilinçsiz kullanıldığında zararlı nesnelere dönüşebildiği, bu araçların doğru zamanda ve yerinde kullanabilmek gerektiği, bu anlamda kitle iletişim araçlarını tümüyle olumsuz, faydasız ve zararlı araçlar olarak değerlendirmenin yanlış olacağı ifade edilmiştir.

Güney (2008), "İlköğretim Birinci Kademe 3. Sınıf Öğrencilerinin Televizyon İzleme Sürelerinin Hayat Bilgisi Dersindeki Başarılarına Etkisi" adlı araştırmasında öğrencilerin Hayat Bilgisi dersindeki başarıları ile televizyon izleme süreleri arasında

negatif yönde anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Bu da televizyon izleme süresi arttıkça başarı azalmakta; televizyon izleme süresi azaldıkça başarı artmaktadır. Katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen bir diğer sonuç ise televizyonun öğrencilerin ders çalışmasına engel olduğu, dizilerin ilgi çekici kurgularının, kafalarını sürekli meşgul ettiği ve derslerine yoğunlaşmalarını engellediği anlamına gelmektedir

Kemaloğlu (2008), “TRT’de Yayınlanan Çocuk Programlarını Müzik Eğitimi Açısından İncelenmesi” isimli çalışmasında müziğin çocuk programlarında bir eğitim aracı olarak kullanılabileceği sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada, programlar hazırlanırken program saatlerinin genel olarak çocukların okul ve uyku düzenlerine göre hazırlanmasına, çocuk psikolojisi göz önüne alınarak çocukların çabuk sıkılmamaları için programlarda sürenin uzun olmamasına ve her yaş gurubunun müziğe karşı ilgisinin farklı olduğuna dikkat edildiği sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmada, çocukların ilgisinin dağılmaması için; programın içeriğine uygun, hareketli, neşeli, çocukları ekrana bağlayıcı, renkli görüntü ve animasyonlarla süslenmiş şarkılar hazırlandığı ve programlarda çocuklara öz bakım becerilerini kazandırmak amacıyla konuya uygun müzikler ve şarkılar seçildiği belirlenmiştir.

Şen (2008), “Ortaöğretim Öğrencilerinin Suça Yönelmesinde Kitle İletişim Araçlarının Rolü (İstanbul İli Bağcılar İlçesi Örneği)” adlı araştırmasında gençlerin suça itilmesi konusunda kitle iletişim araçlarının etkin sebep olduğu, medyada görülen şiddet unsurunun gençler arasında görülen şiddet davranışını ve suç işleme potansiyelini tetiklediği sonucuna varmıştır.

Teker (2008), “İlköğretim II. Kademedeki Okuyan Öğrencilerin Televizyon Reklamlarına İlişkin Görüş ve Davranışları (İstanbul İli Güngören İlçesi)” adlı çalışmasında araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun evinde en az 1 adet televizyon bulunduğu ve öğrencilerin genellikle istedikleri zamanlarda televizyon izleyebildiğini tespit etmiştir.

Araştırmada öğrencilerin gün içerisinde genellikle akşam saatlerinde, 1-2 saat televizyon izlediği, devlet okuluna giden öğrencilerin hafta sonları 3-4 saat televizyon izlerken özel okula giden öğrencilerin 1-2 saat televizyon seyrettiği, öğrencilerin çoğunun evinde izlenecek televizyon kanalına ailece karar verdikleri; devlet okuluna

giden öğrencilerin özel okula giden öğrencilerden daha fazlasının, evinde kanal tercihini anneleri verdiği, devlet okuluna giden öğrencilerin televizyondan öğrendikleri genelde sokakta, özel okula giden öğrencilerin ise okulda işlerine yaradığı, televizyonun öğrencileri zevk ve eğlence, haber alma ve merak duygularına cevap verdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada ayrıca; öğrencilerin televizyonda en çok müzik-klip, yerli dizi ve komedi programlarını seyrettikleri, açık oturum programlarını devlet okuluna giden öğrencilerin çok az bir kısmının izlediği, devlet ve özel okula giden erkek öğrencilerin spor programlarını daha çok tercih ettiği ve öğrencilerin genellikle Kanal D, Star TV, Show TV ve ATV gibi televizyon kanallarını izledikleri saptanmıştır..

Yıldırım (2008), “Çocuk ve Televizyonda Şiddet Adlı Çalışmasında 5 Yaşındaki Çocukların Anne-Babalarının Televizyondaki Şiddet İçerikli Yayınların Davranışlar Üzerindeki Etkileri” adlı çalışmasında çocukların televizyonda en çok çizgi film izlediği, anne ve babaların çocuklar için hazırlanan programların içeriklerinin çocuklara uygun olmadığı görüşünde oldukları saptanmıştır.

Araştırmada ayrıca çocuklarının izledikleri programları annelerin, daha önce izleyip seçim yaptığı, çünkü televizyondaki şiddet sahnelerinden çocukların etkilendiği ve bunu hareketlerine yansıttığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak, anne ve babalardan alınan görüşler doğrultusunda televizyondaki şiddet sahneleri daha iyi programların yayına konması ve programların uzmanlar tarafından denetlenmesi ile önlenilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Yüceer (2007)’in “TRT’de Yayınlanan Sanat Programlarının Sanat ve Eğitime Katkısı” isimli çalışmasında, TRT’deki sanat içerikli yayınlarının sanatın, sanatçının ve sanat eğitiminin ne kadar önemli ve gerekli olduğu, TRT’de yayınlanan sanat programları aynı anda birçok mesaj ilettiği, TRT’de yayınlanan sanatsal programların sanata, sanatçıya ve özellikle sanat eğitime büyük bir katkısı olduğu, başta genç beyinlerimiz olmak üzere tüm toplum olarak bu tür yayınları takip etmemizin evrenselleşmemiz açısından son derece önemli olduğu saptanmıştır.

Serhatlıoğlu (2006), “Televizyon Programlarının Okulöncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocuklarının Zihin ve Dil Gelişimini Etkileme Biçimlerine

Yönelik Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Belirlenmesi (Elazığ İli Örneği)” adlı çalışmada, çocukların zihin ve dil gelişimi becerileri kazanma düzeyleri ile televizyon programlarının bu becerileri kazandırma düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna ulaşmıştır. Televizyon programlarının çocukların dil gelişimine ve iletişim kabiliyetlerine etkisinin olduğu ve öğretmenlerin, çocukların, arkadaşları ve çevresiyle kurduğu diyalogları sürdürebilmesinde televizyon programlarının etkilerini olduğu görüşünde olduklarına tespit etmiştir.

Can (1995), “Okulöncesi Çocuklara Yönelik Televizyon Programları İçinde Çizgi Filmlerin Çocukların Gelişimine ve İletişimine Etkileri” adlı araştırmasında okul öncesi çocukların çizgi filmlerden dolayı ve dolaysız olarak fazlasıyla etkilendiği, çocuklar üzerinde en çok çizgi film kahramanlarının davranışlarının ve söylediği sözlerin etkili olduğu ve çocukların bu davranışları arkadaşlarıyla olan ilişkilerinden, çizdikleri resme kadar yansıttıklarını saptamıştır.

2.3.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Nazari, Hasbullah ve Parhizkar (2009)’ın “Determining Educational Curriculum Priorities And The Role Of Media In Education From The Teachers’ Points Of View” adlı araştırmalarında, İran’ın güney batısında bulunan Shiraz Lisesi öğretmenlerinin eğitsel televizyon ve radyo yayıncılığı aracılığı ile öğretim müfredatı önceliklerini, en iyi eğitsel medya organları hakkında fikirlerini ve uygun eğitsel programları araştırmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın katılımcıları olan Shiraz Lisesi’nde çalışan öğretmenler (n=252), rastgele örneklem alınarak seçilmektedir. Araştırmada, öğretmenlerin %44,4’ünün televizyon aracılığıyla deneyimli öğretmenler tarafından yapılan doğrudan öğretimin en iyi öğretim yöntemi olduğu görüşünde oldukları saptanmaktadır. Ayrıca; öğretmenlerin görüşüne göre, öğretimsel medya içerisinde 5 üzerinden 4.52 ile televizyonun en yüksek, 1.76 ile derginin en düşük etki oranına sahip olduğu belirlenmektedir. Araştırmada, toplum eğitiminde televizyon ve radyonun önemli rolleri olduğu için radyo ve televizyon programcılarının eğitsel program yapımında güncel gelişmeleri takip etmesinin faydaları vurgulanmaktadır.

Christakis, Garrison, ve Thakkar (2006), “Educational TV Has Positive Effects On Toddlers and Preschoolers” adlı çalışmada eğitsel televizyon programlarının küçük çocukların bilgilerini geliştirmekte, onların tutumlarını etkilemekte ve hayal güçlerini geliştirmekte başarılı olduğu belirtilmektedir. Araştırmacılar, yaptıkları literatür araştırması sonucu çocuk ve televizyon ile ilgili 376 makale belirlemiş ve bunlardan 12 tanesini araştırma için saptamışlardır. Bu 12 akademik çalışma, 1973 ve 2000 yılları arasında gerçekleştirilmiş ve özellikle 6 yaş altı çocuklar tarafından izlenen televizyon programlarının içeriğine ve bunun öğrenme, ırk tercihi, saldırganlık, sosyal davranış, kendi kurallarını koyma ve hayal gücü üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Yapılan incelemelerde, çocukların olumlu televizyon programlarından etkilendiği, olumsuz yönüne bakıldığında ise şiddet dolu saldırgan programları ve çizgi filmleri izleyen çocukların, izlemeyenlere oranla daha saldırgan davranışlara sergilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada araştırmacılar ayrıca, ebeveynlerin 2 yaş altında çocuklarının televizyon izlemesine izin vermemelerinin, TV izleme sınırları koymalarının, çocukların sorularla medya okuryazarlığı becerilerini geliştirmeye yardımcı olmalarının önemini vurgulamaktadırlar.

Calvert ve Kotler (2003)’ın, “Lessons From Children’s Television: The Impact Of The Children’s Television Act On Children’s Learning” adlı çalışmasında, Amerika’da 1990 Çocuk Televizyon Yasası (CTA)’nın, çocuklar için eğitici ve bilgilendirici televizyon programları sağlamayı gerektirdiği, CTA’nın çocukların televizyon izleme ve öğrenme deneyimlerine etki oranını araştırmak için, kesitsel ve uzun zamana yayılmış dizaynları kullanan çok metotlu disiplinler arası bir yaklaşım kullanılmaktadır. İkinci sınıf altıncı sınıf arası çocukların tercihleri olan dört büyük yayın organı (ABC, CBS, NBC ve FOX) tarafından yayınlanan olumlu sosyal ve akademik programların içerikleri, PBS (Public Broadcasting Service, ABD’nin bağımsız televizyon kanalı) ve Nickelodeon (Dünya çapında sürümleri bulunan ABD kökenli televizyon kanalı) tarafından yayınlanan benzer programlar ile karşılaştırılmaktadır. Araştırmada, eğitici ve bilgilendirici televizyon programlarını kızlar ve küçük çocukların, erkek ve yaşça daha büyük çocuklardan göre daha fazla sevdikleri, kızlar ve büyük çocukların programları, özellikle olumlu sosyal olanları

anladıkları, ancak; 9 ay boyunca, özellikle yaşça büyük erkek çocuklarda, eğitici ve bilgilendirici televizyon programları izleme oranının azaldığı, yine de derslerdeki başarının, eğitsel programları izledikten sonra eğlence odaklı programlara kıyasla daha iyi olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada ayrıca; eğitsel televizyon programlarının rekabet piyasasında hayatta kalabilmesi için yayıncılara her hafta 3 saat eğitsel ve bilgi verme amaçlı program yapma koşulu koymak, yasal kararlar ile çocuklarımızın sosyal, duygusal, bilişsel ve refahlarını artıracak kaliteli televizyon programlarına erişimlerini sağlamak gibi önerilerde bulunmaktadır.

Crawley, Anderson, Santomero, Wilder, Williams, Evans ve Bryant (2002), “Do Children Learn How To Watch Television? The Impact of Extensive Experience With “*Blue’s Clues*” on Preschool Children’s Television Viewing Behavior” adlı çalışmada, Amerika’da çocuklar için hazırlanan “*Blue’s Clues*” programını düzenli izleyen ve ilk defa izleyecek olan 3-5 yaş arası çocukların karşılaştırılması amaçlamaktadırlar. Programı düzenli izleyen çocukların programa daha aşina oldukları ve programın içeriğini daha rahat anladıkları ilk bölümden itibaren gözlenmiştir. Programa aşina olan çocukların diğer bölümler ile bağlantı kurmaları ve bilgi aktarımı yaptıkları gözlenmiştir. Çalışmanın sonucunda, bir televizyon programının çocuklara yeni dizi ve bölümlere aktarılabilir bir televizyon izleme stili öğretebileceğine ulaşılmaktadır.

Lackner (1997), “Enhancing Children's Educational Television with Design Rationales and Justifications” adlı araştırmasında, ebeveynlere çocuklarının televizyondan öğrenmelerine yardımcı olacak araç ve bilgiyi sağlayan bir sistem sunmaktadır. Çocukların televizyon hakkında diyaloglar kurup sürdürebilmeleri için ailelere öğrenme öğretme yöntemleri sunulmaktadır. Çocukların sadece içeriği anlamak yerine, soru sorma ve problem çözme becerilerine erişmesi konusunda cesaretlendirilmesi amacıyla ebeveynlere, çocuklarının hangi televizyon programlarını izlediklerine dair mesajlar gönderen “*Parent Trap*” adlı bir sistem hazırlanmaktadır. Mesajlar ile bilgi, açıklama ve sorgulama gerektiren çocuklar ile daha sık ve uzun sohbetleri destekleyen diyaloglar örneklendirilmektedir. Bu diyaloglar, televizyondan ek bilgi almayı, diğer program ve aktivitelerle ilgili ebeveynlerle çocuklar arasındaki iletişimi arttırmaktadır. Araştırmada, ailelere çocukları ile sohbet etme yöntemini

öğretmek için bilgi veren televizyon programları önerilmekte, ayrıca, bu yöntemleri geliştirmenin ve televizyon programlarının içeriklerinin eğitsel değerini arttıracak öneriler sunulmaktadır.

Harper (1994)'in, "Television and Elementary School Children" isimli çalışmasında, televizyonun, 1940'larda evimize girmesi ile beraber izleyici tutumları ve davranışları üzerindeki etkisi, çocukların çevreleri ve öğrenme durumları üzerindeki önemi, çocukların rollerini ve değerlerini öğretmenlerinden, ebeveynlerinden, kardeşlerinden, akranlarından ve diğer kurumlardan olduğu gibi medyadan da edinebileceği ve televizyonun, yaygın kullanımı ve erişilebilirliği sebebi ile çocuğun hayatının önemli bir parçası olduğu üzerinde durulmaktadır. Bu araştırmada, televizyon izleme ile sosyal gerçeklik algısı ve toplumsal cinsiyet rol kalıplarını ilişkilendirmek amacıyla, 3. ve 4. sınıf öğrencileri üzerinde incelemeler yapılmıştır. Araştırma, özellikle kız ve erkek çocukların kendi cinsiyet rollerini nasıl algıladıklarına ve bunun televizyon izleme süreçleri ile ilişkisine odaklanmaktadır. Araştırmada, çocukların televizyona, program seçimine, eleştirel izleyiciliğe ve televizyon bağımlılığına karşı tutumları da incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, çocukların şiddetle ilgili dünya algıları, daha toplumsal cinsiyet kalıplarına göre kavramlar kazanmaları ve televizyon izlemeleri ile ilgili tavsiyeler verilmektedir.

Lears (1992), "The Effect Of Television Viewing On Children's Conceptions about Nutrition and Health" adlı çalışmasında televizyon izlemenin, çocukların yemek yeme alışkanlıklarını ve sağlıklı yaşam bilgilerini nasıl etkilediği ve sağlıklı vücudun nasıl elde edileceği ile ilgili kavram oluşturmaları arasındaki ilişkiyi araştırmaktadır. Bu doğrultuda, 4 ve 5. sınıf öğrencilerine uygulanan anketle, bir çocuğun televizyonda gördüğü beslenme ile ilgili tipik görseller incelenmekte, televizyonun çocukların iyi ve besleyici yeme alışkanlıkları kazanmasına ve sağlıklı bedenlere sahip olmasına ilişkin algılarına etkisi araştırılmaktadır. Araştırmanın sonucunda; bu yaş grubundaki çocuklarda, televizyon izleme oranı ve temel beslenme alışkanlıkları gibi birçok önemli değişkenin doğru orantılı olduğu, kitle iletişim araçlarının, çocukların beden imajları ve öz-algıları ile ilgili düşüncelerini ve sosyalleşmesini etkilediği saptanmıştır.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma gurbu, araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının özellikleri, verilerin analizinde yararlanılan istatistiksel yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

TRT OKUL kanalında yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı programın MEB Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı açısından değerlendirildiği bu araştırma tarama modeline dayalı durum çalışması şeklinde desenlenmiştir. Bu kapsamda ise veriler doküman incelemesi yöntemiyle elde edilmiştir.

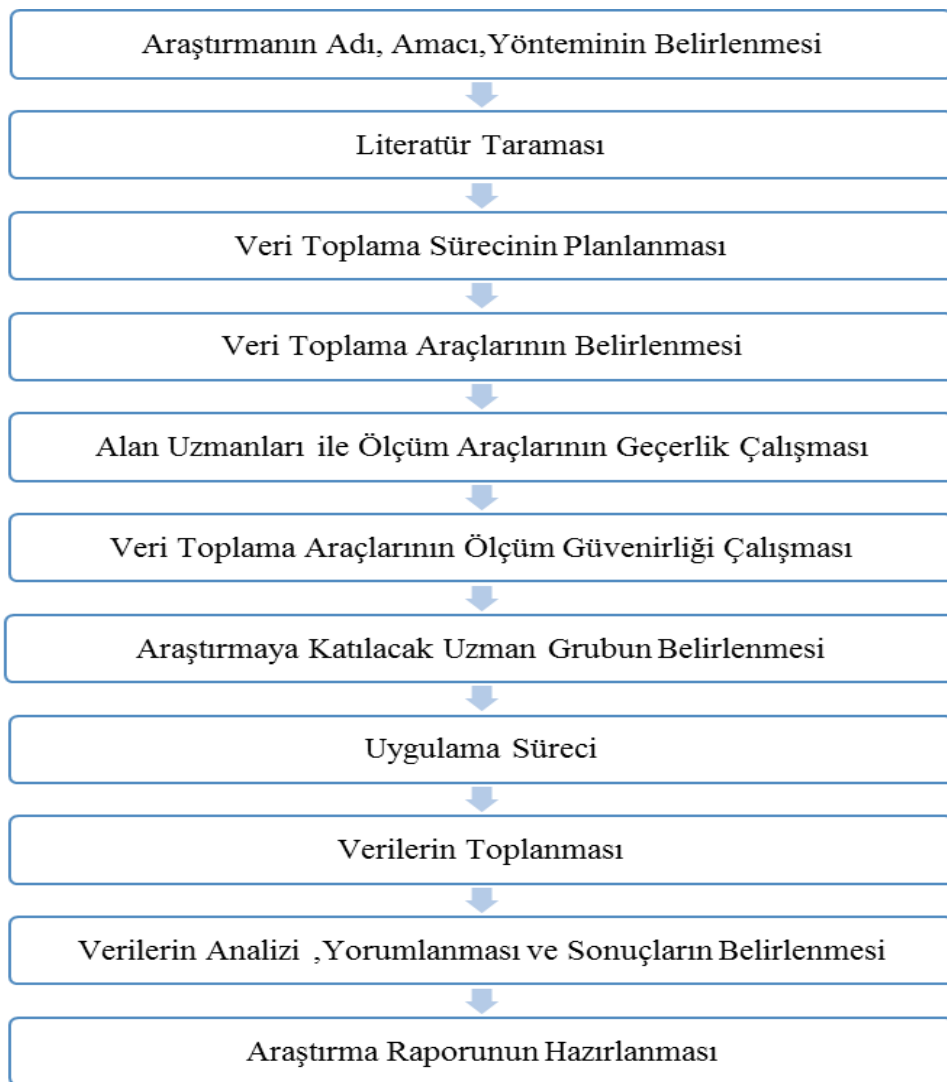
Tarama modeli, geçmişte ve halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Olayları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2010, s.77).

Durum çalışması, bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi içinde çalışan ve durumları çok yönlü, sistemli ve derinlemesine inceleyen görgül bir araştırma yöntemidir (Cohen & Manion, 1997; McMillan, 2000; Patton, 1990; Yıldırım ve Şimşek, 2006). Durum çalışması, durumun sınırlanması, araştırma olgusunun belirlenmesi, veri setinin araştırılması, bulguların oluşturulması, yorumların yapılması ve sonuçların yazılması aşamalarını içerir (Denzin ve Lincoln, 1996; Bassey,1999).

Bu çalışmada da, biyoloji eğitimi alanında uzmanların TRT OKUL kanalında yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı programın Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı açısından değerlendirilmesine yönelik görüşleri durum çalışmasıyla tespit edilmiştir.

Araştırmanın uygulama sürecinde, çalışmanın adının, amacının ve yönteminin belirlenmesinden, araştırma raporunun hazırlanmasına kadar izlenen yol ve takip edilen aşamalar, basamaklar halinde Şekil 3.1’de gösterilmektedir.

Araştırmanın uygulama süreci, Şekil 3.1’de görüldüğü gibi gerçekleşmiştir.

Şekil 3.1. Araştırmanın Uygulama Süreci

3.2. Çalışma Grubu

Nitel araştırma yöntemleri temel alınarak oluşturulan çalışmalarda araştırmacının amacı sonuçları tüm evrene genellemek değil ana problemi derinlemesine incelemektir. Bu yüzden araştırılan konunun daha iyi anlaşılması için araştırmacı amaçlı ya da isteyerek katılımcıları, çalışma grubunu belirler (Creswell, 2012). Bir araştırmada gözlenecek durum belirli niteliklere sahip olaylar, kişiler ve durumlardan oluşabilir.

Bu araştırma biyoloji eğitimi alanında uzman toplam 42 katılımcıyla hazırlanmıştır. Konu hakkında detaylı verilerin toplanması gerektiği, verilerin niteliğinin yüksek olması, uzmanların biyoloji eğitimi alanında çalışıyor olmaları, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programını dikkatli ve özveriyle izleyebilecek, vakit ayırabilecek ve dolayısıyla araştırmaya katılmaya gönüllü olan uzmanların katılması gerektiği gibi nedenlerden dolayı, bu araştırmada amaçlı çalışma grubu seçilmiştir (Coyne, 1997; Given, 2008; Patton, 1990).

Veri toplama süreci için öncelikle veri toplama aracının uygulanacağı çalışma grubu belirlenmiştir. Gönüllülük esasına göre cevaplanması istenen veri toplama araçlarının, biyoloji konularına aşinalıkları açısından üniversitelerin fen ve edebiyat fakültelerinin biyoloji bölümü, eğitim fakültelerinin biyoloji öğretmenliği ve fen ve teknoloji öğretmenliği mezunlarına uygulanması planlanmıştır. “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programının Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı açısından değerlendirilmesi ile ilgili katılımcıların görüşlerini almak amacı ile yaklaşık 100 uzman ile iletişim kurulmuştur. Veri toplama araçlarının ulaştırıldığı uzmanlardan 45’i görüşlerini yansıttıkları ölçekleri araştırmacıya ulaştırmıştır. 3 formda eksik ve hatalar tespit edilip ayıklandıktan sonra 42 katılımcının cevaplandığı formlar değerlendirmeye alınmıştır.

Görüşlerini belirten 42 uzman grubunun 20’si biyoloji öğretmenliği, 18’u fen ve teknoloji öğretmenliği, 4’ü biyoloji bölümü mezunudur. Araştırmaya katılan uzmanların mezuniyet alanı değişkenine göre frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Tablo 3.1’de verilmektedir.

Tablo 3.1. Uzmanların Mezuniyet Alanı Değişkenine Göre Dağılımları

<u>Mezun Olunan Bölüm</u>	<u>f</u>	<u>%</u>
Biyoloji Öğretmenliği	20	47,6
Fen ve Teknoloji Öğretmenliği	18	42,9
Biyoloji Bölümü	4	9,5
<u>Toplam:</u>	42	100

Uzmanların mezuniyet alanı değişkenine göre dağılımları frekans ve yüzdelik dağılımları Tablo 3.1’de verilmektedir. Tablo 3.1’e göre araştırmaya katılan uzmanların toplam sayısı 42’dir. Ölçekleri değerlendirenler uzmanların %47,6’sını biyoloji öğretmenliği, %42,9’unu fen ve teknoloji öğretmenliği ve %9,5’in biyoloji bölümü mezunları oluşturmaktadır. Bu sonuçlara bakıldığında, biyoloji öğretmenliği ve fen ve teknoloji öğretmenliği mezunlarının sayılarının yakın olduğu, ancak; biyoloji bölümünden mezunların çalışmadaki sayılarının daha az olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan formlar kullanılmıştır. Bu formların hazırlanmasında TRT’nin TRT OKUL adlı eğitim kanalında yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programı amaçlı doküman olarak seçilmiştir. Çünkü TRT’nin hazırladığı eğitim programlarından ‘Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?’ programı özellikle biyoloji alanıyla ilgili bilgiler içeren bir program niteliği taşımaktadır. Bu çalışmada, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programının bir sezonda yayınlanan toplam 13 bölümü incelenmiştir.

3.3.1. “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının Özellikleri

“Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programında sunucu, üniversite yerleşkesinde öğrencilere mikrofon uzatıp “Gerçek hayatta bu ne işimize yarayacak dediğin hangi konular oldu?” sorusunu yöneltmektedir. Programda, öğrencilerin verdiği cevaplar doğrultusunda en çok tekrarlanan konular belirlenmektedir. Ele alınan bu konular, uzmanlar tarafından detaylıca açıklanmaktadır. “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programında fizik, biyoloji, kimya, matematik, edebiyat, tarih gibi alanlardaki konular işlenmektedir. Örneğin; ivme, PH değeri, nükleik asitler, fotosentez, aruz vezni bu konulardan bazılarıdır. Programın her bölümü 20 dakika sürmekte ve her bölümde dört farklı konu yayınlanmaktadır. Örneğin; programın birinci bölümünde havuz problemi, aruz vezni, nükleik asitler, sürtünme kuvveti konuları ele alınmaktadır.

TRT OKUL kanalında toplam 26 bölüm olarak yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim yayınının ilk bölümü 1 Şubat 2011 tarihinde, 26. Bölüm ise 3 Ocak 2012 tarihinde ekranlara gelmiştir. Ancak; 3 Ocak 2012 tarihinden sonra programın tekrar bölümleri yayınlanmıştır.

Bu araştırmada, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programının 13 bölümünde sunulan biyoloji konuları incelenmektedir. Her bir bölümdeki biyoloji konuları aşağıdaki Tablo 3.2.’de verilmektedir.

Tablo 3.2. “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının Araştırma Kapsamında Yer Alan 13 Bölümündeki Biyoloji Konularının Dağılımı

1. Bölüm	Nükleik Asitler
2. Bölüm	Bakteriler
3. Bölüm	-
4. Bölüm	Fotosentez
5. Bölüm	Antioksidanlar
6. Bölüm	-
7. Bölüm	Keratin
8. Bölüm	Genetik, Selüloz
9. Bölüm	Kalsiyum
10. Bölüm	Mikroorganizma
11. Bölüm	Çinko, İyot, Protein
12. Bölüm	-
13. Bölüm	-

Değerlendirilmek üzere alınan toplam 13 bölümlük “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programının 3, 6, 12 ve 13. bölümlerinde biyoloji alanıyla ilgili bir sunumun olmadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla çalışma toplam 9 bölüm üzerinden hazırlanmıştır

TRT ile Anadolu Üniversitesi işbirliğiyle kurulan ve 31 Ocak 2011’de yayın hayatına başlayan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programının ekranlara geldiği TRT OKUL kanalında, her yaştan insana hitap eden eğitim programlarının yanı sıra gençlere yönelik farklı program türlerine de yer verilmektedir. Bu araştırmada “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programı tercih edilmiştir. Çünkü içerik olarak bu program biyoloji eğitime (fen eğitime) uygun bilgiler vermeye yönelik hazırlanmıştır.

TRT OKUL kanalında yayınlanan programlardan bazıları aşağıdaki gibidir;

- Meraklılar Akademisi
- Benim Küçük Bahçem
- Herkes İçin Spor
- Tasarım Okulu
- Kelime Çengeli
- Adrenalin
- Hayat İşte
- Anatomi Atlası
- Zamanda Yolculuk
- Pratik Lezzetler
- Tek Haber
- Okuldaki Meraklı
- Trafik Müfettişi

3.4. Veri Toplama Araçlarının Hazırlanması

Uzmanların araştırma ile ilgili görüşlerinin alabilmek amacıyla veri toplama aracı olarak “MEB Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formları”

ve “TRT’de Yayınlanan ‘Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?’ Programı İle İlgili Değerlendirme Formu” hazırlanmıştır.

3.4.1. MEB Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formları

“Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı programın Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımlarını sağlamada ne kadar etkin olduğunu belirlemek amacıyla Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programının 9., 10., 11. ve 12. sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı ünitelerinin kazanımları alınarak ‘MEB Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formu’, ‘MEB Ortaöğretim 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formu’, ‘MEB Ortaöğretim 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formu’ ve ‘MEB Ortaöğretim 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formu’ her bir sınıf için ayrı ayrı hazırlanmıştır. Bu formlar Ek-1, Ek-2, Ek-3 ve Ek-4 olarak araştırmanın sonunda yer almaktadır.

Hazırlanan formlarda her bir kazanım ‘Evet Uygun’, ‘Kısmen Uygun’ ve ‘Uygun Değil’ seçeneklerinin yer aldığı 3’lü Likert Tipi maddeler şeklinde düzenlenmiştir. MEB Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formunda 30 kazanım yer alırken, 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formunda 24, MEB Ortaöğretim 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formunda 37 ve MEB Ortaöğretim 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formunda 47 madde olmak üzere hazırlanan ölçme araçlarında toplam 138 madde yer almaktadır. Ayrıca, TV programının kazanımlara uygunluğunu belirlemeye yönelik formlarda kazanımların karşısında, TRT tarafından hazırlanan eğitim programlarına yönelik uzmanların görüş belirtmeleri için alanlar bırakılmıştır. Böylece, uzmanlara TV programının kazanımları sağlama durumu konusunda detaylı şekilde görüşlerini bildirme imkanı sunulmuştur.

Veri toplama araçlarının hazırlandığı ve verilerin toplandığı süreçte 2007-2011 yılları arasında yayımlanan Biyoloji Dersi Öğretim Programı yürürlükte olduğu için araştırmadaki ölçme araçları 2013 yılında güncellenmeden önceki ortaöğretim biyoloji

dersi öğretim programına göre hazırlanmıştır. Elde edilen veriler, bulgular bu doğrultuda tespit edilmiş ve sonuçlara 2007-2011 yılları arasında yürürlükte olan program çerçevesinde yer almaktadır.

3.4.2. TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programı İle İlgili Değerlendirme Formu

Türkiye’nin en büyük yayın kuruluşu olan Türkiye Radyo Televizyon Kurumu’nun TRT OKUL kanalında eğitim amaçlı hazırlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı televizyon programı hakkındaki uzman görüşlerini belirlemek için içerik, süre ve konunun işlenişi başlıklarını içeren “TRT’de Yayınlanan ‘Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?’ Programı İle İlgili Değerlendirme Formu’ düzenlenmiştir. Hazırlanan bu form, Ek-5’te bulunmaktadır.

TRT OKUL kanalında seyirciler ile buluşan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim programının 20’şer dakikalık fizik, kimya, biyoloji, edebiyat, matematik vb. konulardan oluşan 13 bölümündeki her bir biyoloji konusu alınarak yaklaşık bir saatlik (56 dk.) tek bir bölümlük video haline getirilmiştir. Bu sayede, uzmanların daha hızlı, düzenli toplu halde ve zamandan tasarruflu bir şekilde bu videoyu izlemeleri ve hazırlanan ölçme araçlarına en uygun şekilde cevapları vermeleri hedeflenmiştir.

Uzmanların, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim yayını ile ilgili genel görüşlerini belirlemek amacıyla açık uçlu sorular sorulmuştur. Bu sorular aşağıda belirtildiği şekilde düzenlenmiştir:

1. TRT’de yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim programının **içeriği** hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.
2. TRT’de yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim programının **süresi** hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.
3. TRT’de yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim programında **konunun işlenişi** hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

4. TRT’de yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim programı ile ilgili diğer görüş ve önerilerinizi yazınız.

Yukarıda belirtilen formlar hazırlandıktan sonra geçerlik yönünden değerlendirmeleri açısından iki alan uzmanı, iki ölçme ve değerlendirme alan uzmanı olmak üzere toplam dört uzman görüşüne sunulmuştur. Görüşler yönünde uygun şekilde düzenlenen formalara son şekli verilmiştir.

Daha sonraki süreçte bu formlar iki alan uzmanından “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programını izleyerek cevaplamaları istenmiştir. Doldurulan formaların “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programının değerlendirilmesine uygunluğuna yönelik olarak iki araştırmacının görüşleri yönünde kodlayıcılar arasındaki ortalama güvenirlik değerleri hesaplanmıştır. Bu şekilde yapılan güvenirlik değeri hesaplanmasında; $[Görüş\ birliği / (Görüş\ birliği + Görüş\ ayrılığı) \times 100]$ formülü kullanılmıştır (Miles & Huberman, 1994). Böylece doldurulan formaların kodlayıcılar arasındaki ortalama güvenirlik değerleri hesaplanmıştır. Buna göre 9. sınıf formu için bu değer %85 olarak hesaplanırken, 10. sınıf formu için bu değer %88, 11. sınıf formu için bu değer %92 ve 12. sınıf formu için bu değer %90 olarak hesaplanmıştır.

3.5. Verilerin Toplanması

Uzmanlara videoların ve ilgili görüş belirtme formlarının ulaştırılması ve onlardan geri alınması oldukça zorlu bir süreç olmuştur. Bu süreçte uzmanların izledikleri “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programının videosu ve dolduracakları ölçme araçları iki farklı şekilde uzmanlara ulaştırılmıştır. Video, uzmanlardan bazılarına, “wetransfer” adlı dosya paylaşımına imkan sağlayan internet sayfasına yüklenmiş ve videonun yüklendiği bu adres uzmanların videoyu internetten kendi bilgisayarlarına yükleyebilecekleri şekilde uzmanlara gönderilmiştir. Ölçekler elektronik posta yolu ile gönderilirken, diğerlerine ise video, DVD ortamında ve ölçekler de kağıda basılı bir şekilde ulaştırılmıştır. Uzmanlar da yanıtladıkları formları elektronik posta yolu ile ya da kağıda basılı ölçeklerin üzerine işaretlenmiş şekilde araştırmacıya ulaştırmaları sağlanmıştır. Teknolojinin sunduğu imkanlar sayesinde mail yolu ile farklı şehirlerde görev yapan uzmanlar ile irtibata geçip görüşleri alınabilmektedir.

Yaklaşık 100 uzmana ölçme araçları görüşülerek gönderilmesine rağmen ancak 45 uzmandan görüşlerini belirtmeilerdir. Özellikle incelenen program videosunun dikkatli izlenmesi ve formların bu videolara göre doldurulması gerekliliğine bağlı olarak uzmanların vakit harcamak istememeleri bunun temel sebebi olarak belirlenmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında kullanılan ölçme araçlarında yer alan maddelerin tek tek toplanıp ve üzerinde herhangi bir işlem yapılmadan verilerin daha anlaşılabilirliğinin sağlanması amacı ile frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları bulunarak; bulgular bölümünde tablo haline getirilerek yorumlanmıştır.

Veri toplama aracı olarak geliştirilen ‘MEB Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formu’, ‘MEB Ortaöğretim 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formu’, ‘MEB Ortaöğretim 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formu’ ve ‘MEB Ortaöğretim 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formu’ adlı ölçeklerin analizinde betimsel istatistik teknikleri kullanılmıştır. Veriler çözümlenirken frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları hesaplanmıştır.

Uzmanların TRT’de yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı eğitim yayını hakkındaki görüşlerini belirlemek amacı ile hazırlanan “TRT’de Yayınlanan Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak? Programı İle İlgili Değerlendirme Formu” için ise içerik analizi uygulanmıştır (Bilgin, 2006; Lichtman, 2010). Uzmanların açık uçlu sorularda belirttikleri görüşler ortak görüşler altında sınıflandırılarak frekans (f) ve yüzde (%) dağılımlarına bakılmıştır. İçerik analizi sözel, yazılı ve diğer materyallerin nesnel ve sistematik bir şekilde incelenmesi ve belli kategorilere göre düzenlenmesine olanak tanıyan bilimsel bir yaklaşımdır (Cohen, Manion ve Morrison, 2007; Leblebici ve Kılıç, 2004).

BÖLÜM IV

4.BULGULAR VE YORUMLAR

“Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim içerikli televizyon programında işlenen konular, çalışmanın daha anlaşılır olmasını sağlamak amacıyla bulgular bölümünde görseller ile birlikte özetlenmektedir. Ayrıca; araştırmaya katılan uzmanlardan formlar aracılığı ile toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular, yorumlar ve uzman görüşleri yer almaktadır. Programın MEB ortaöğretim 9., 10., 11. ve 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımlarına uygunluğuna ilişkin bulgular ve uzman görüşleri ayrı ayrı başlıklar altında verilmektedir.

“Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim programında işlenen konular, uzmanların konu ile ilgili ifadeleri ve programda paylaşılan fotoğraflar ile aktarılmaktadır. Programın tamamı DVD haline getirilip araştırma raporu sonuna eklenmiştir.

4.1. “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının İçeriği Hakkında Bulgular

1. Bölüm: Nükleik Asit

Programın sunucusu Pelin ORHUNER, üniversite öğrencilerine “Eğitim hayatında gördüğün hangi bilgi için hayatta ne işime yarayacak diye düşündün?” diye sormaktadır. Öğrenciler de nükleik asitlerin günlük hayatta ne işe yaradığını anlamadıklarına yönelik düşüncelerini ifade etmektedir.

Sonra bu sorular, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü'nden Yard. Doç. Dr. Gönül FİLOĞLU tarafından cevaplandırılmaktadır.

Nükleik asitler ile ilgili program, Adli Moleküler Genetik Laboratuvarı'nda çekilmektedir. Öğrencilerin sorularına laboratuvar ortamında cevaplar verilmektedir.

Nükleik Asit, DNA ve RNA moleküllerini ayrıntılı olarak tanımını yapan Yard. Doç. Dr. Gönül FİLOĞLU, DNA'nın hangi alanlarda ve ne amaçla kullanıldığı kullandığımızı açıklamaktadır.

- Biyoteknolojide (Ziraat alanlarında)
- Enfeksiyon hastalıklarında (Tıpta)
- Kriminal olayların çözümü, suçun aydınlatılması, olay yeri inceleme
- Soy tayini ve kimliklendirme

Uzman, 'DNA'nın genetik profili nasıl çıkarılır?' sorusunu aşamalar halinde açıklamaktadır. Bu açıklamaları yaparken işlem basamaklarını laboratuvar ortamında bir uzman ile birlikte göstermekte ve açıklamalar sırasında ekranda DNA molekülünün yapısı ara ara gösterilmektedir.

1. Aşama: DNA'nın izole edilmesi (DNA hücre zarının dışına çıkarılmaktadır)
2. Aşama: DNA'nın çoğaltılması
3. Aşama: Kişinin DNA profilinin çıkarılması

2. Bölüm: Bakteriler

Programın sunucusu, kampüste üniversite öğrencilerine “Eğitim hayatında gördüğün hangi bilgi için hayatta ne işime yarayacak diye düşündün ?” diye sormaktadır.

Öğrenciler de bakteriler konusunun günlük hayatta işimize yaramayacağına yönelik düşüncelerini ifade etmektedirler.

Öğrencilerin zihnindeki soru işaretlerine Yıldız Teknik Üniversitesi Biyokimya Anabilim Dalı Kimya Bölümü’nde cevap aranmaktadır. Arş. Gör. Nilay ALTAY KIYMAZ, bakterilerin günlük hayatımızda ne işe yaradığını açıklamaktadır.

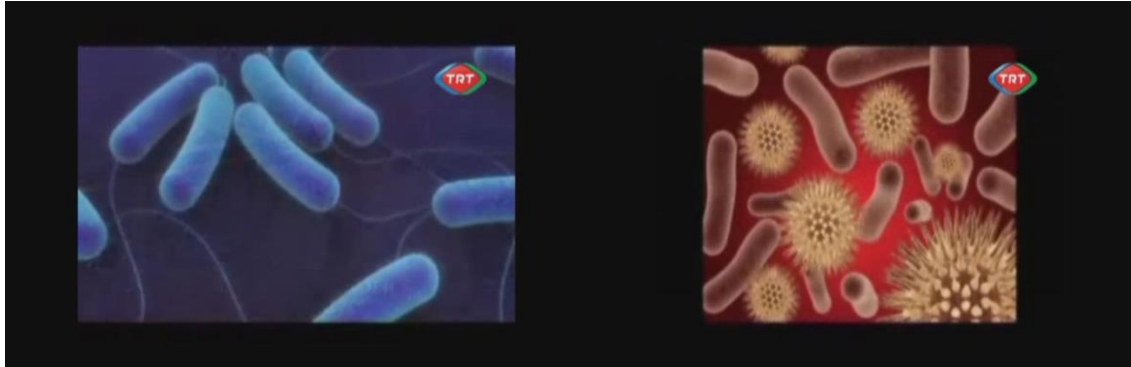

Uzman, bakterilerin tanımını yaparken, bakteri şekilleri ekrana gelmektedir. Uzman;

- “Aklımıza küçük yaratıklar geliyor.”
- “Günlük hayatta da bakterilerden yararlanıyoruz.”
- “Bakteriler, karbon ve azot döngüsünü sağlar.”
- “Gıdaların mayalanmasını sağlar.”
- “Aşı, ölmüş ya da zararı azaltılmış bakterilerden yapılır.” açıklamalarını yapmaktadır.

Programda ekrana gelen mikroskopik bakteri görüntülerinden bazıları aşağıda verilmektedir.

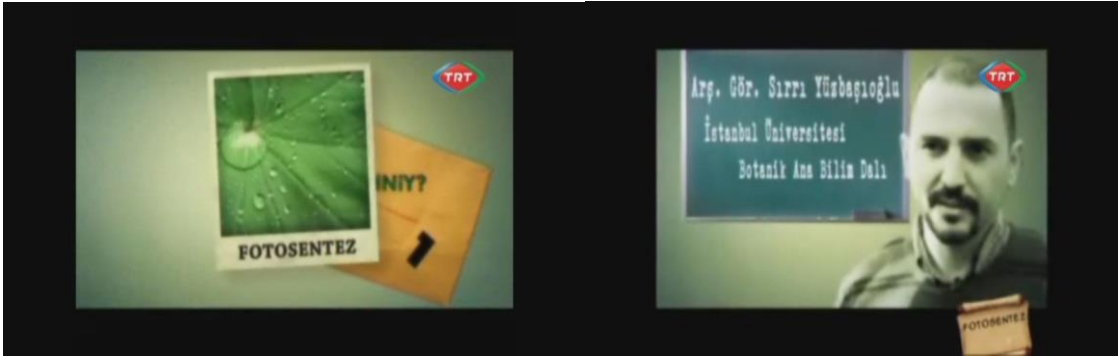

Programda ayrıca bakterilerin yararlarını anlatmak amacı ile kefir gıdası açıklanmaktadır. Kefirin mayalanma sürecine de değinilmektedir.

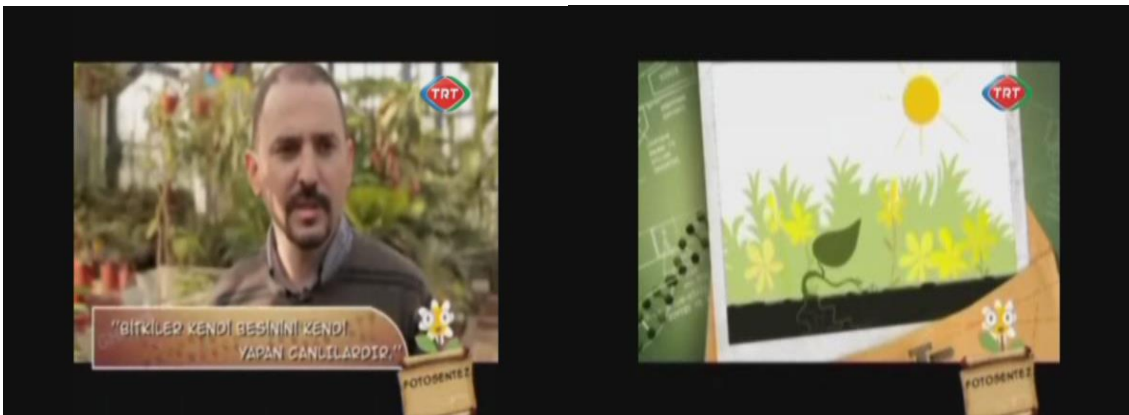

4. Bölüm: Fotosentez

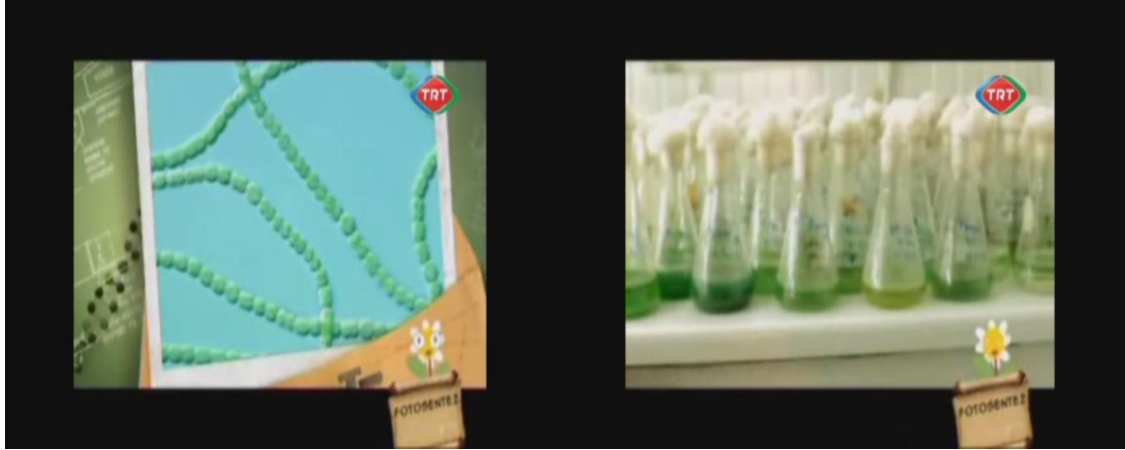
İstanbul Üniversitesi, Botanik Anabilim Dalı, Arş. Gör. Sırrı YÜZBAŞIOĞLU fotosentezin günlük hayatımızdaki önemini açıklamaktadır.

“Fotosentez nedir?” sorusuna uzman sera ortamında cevap vermektedir. Uzmanın anlatımı sırasında seradaki yeşil bitkilerden görüntüler ekranlara getirilmektedir. Fotosentezi daha somut açıklayabilmek için uzmanın anlatımı sırasında resimler aktarılmaktadır. Programda ayrıca, uzman kloroplastın fotosentezdeki ve alglerin biodizel üretimindeki önemine değinmektedir.

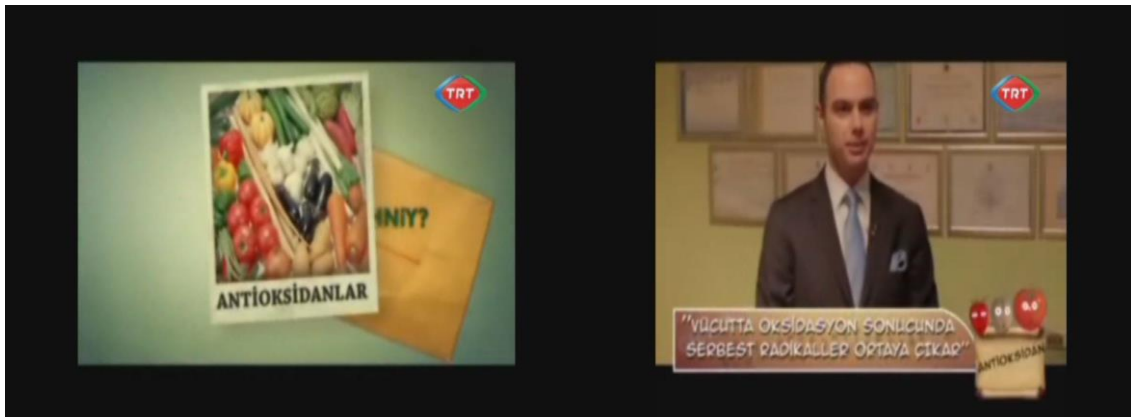

Bitkiler dışında fotosentez yapan fotoplanktonlar da açıklanmaktadır. Algler ile ilgili bilgi verilirken laboratuvar ortamında tüplerin içindeki algler gösterilmektedir. Alglerin mikroskopik görüntüleri de izleyiciler ile paylaşılmaktadır.

5. Bölüm: Antioksidanlar

Uzman Diyetisyen Turgay KÖSE, antioksidanların bize ne faydası olduğuna ve günlük hayatta ne işe yaradığını açıklamaktadır. Vücutta oksidasyon sonucunda serbest radikaller açığa çıktığı, bu maddelerin de DNA üzerinde hasara yol açar ve yaklaşık 80 farklı hastalık meydana geldiği aktarılmaktadır. Bu hastalıklardan korunmak için antioksidanların önemine vurgu yapılmaktadır.

Uzman Diyetisyenin anlatımı sırasında da önemli antioksidanlardan olan besin fotoğrafları ekrana gelmektedir. Bu kapsamda özellikle renkli besinler dikkat çekmektedir.

7.Bölüm: Keratin

Keratin konusuna ilişkin açıklamaları Dermatoloji uzmanı Dr. Ahmet ARPACI yapmaktadır. Keratinin ne olduğu, nerede bulunduğu açıklanmaktadır. Uzman konuyu açıklarken ekrana derinin yapısını gösteren ve keratini açıklamaya yardımcı fotoğraflar gelmektedir.

Keratinin saç boynuz, gaga vb. yapılarda bulunduğu ve saçın esnek bir yapıda olmasını sağladığı aktarılmaktadır. Programda keratinin yapısının nasıl bozulduğu da açıklanmaktadır.

Kuaför Namık GEDİK ise yıpranmış saçın yapısını bir örnek üzerinde açıklamaktadır.

8. Bölüm: Genetik ve Selüloz

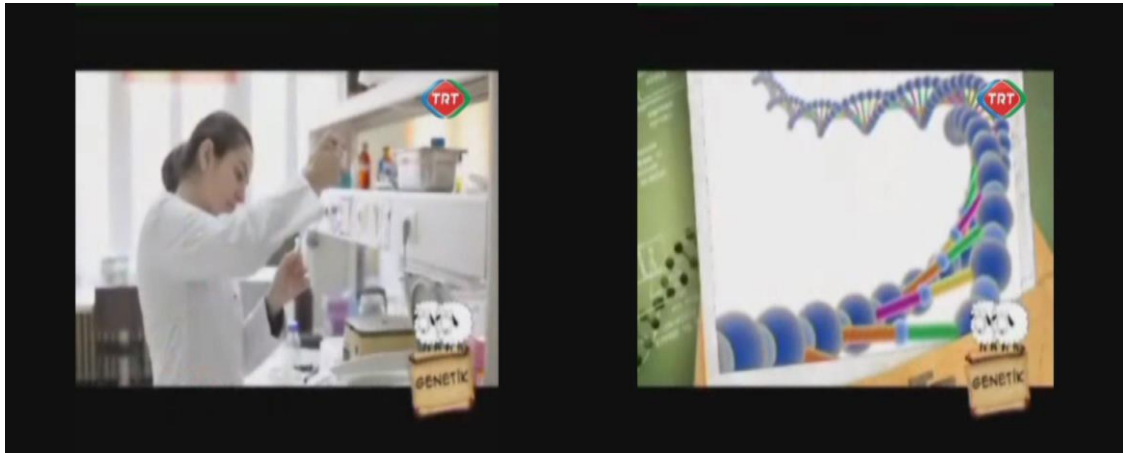
- Genetik

İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi, Moleküler Biyoloji ve Genetik Bölümü'nden Prof. Dr. Şule ARICI genetiği ve genetik çalışmaları açıklamaktadır. İnsan Genom projesinin insanlar için önemi vurgulanmaktadır. GDO'ların faydalarına değinilerek günlük hayatta genetiğin kullanım alanları ve önemi açıklanmaktadır.

Uzman genetik ile ilgili açıklamalar yaparken genetik çalışmalar yapılan laboratuvar ortamı ve DNA modelleri ekrana gelmektedir.

- **Selüloz**

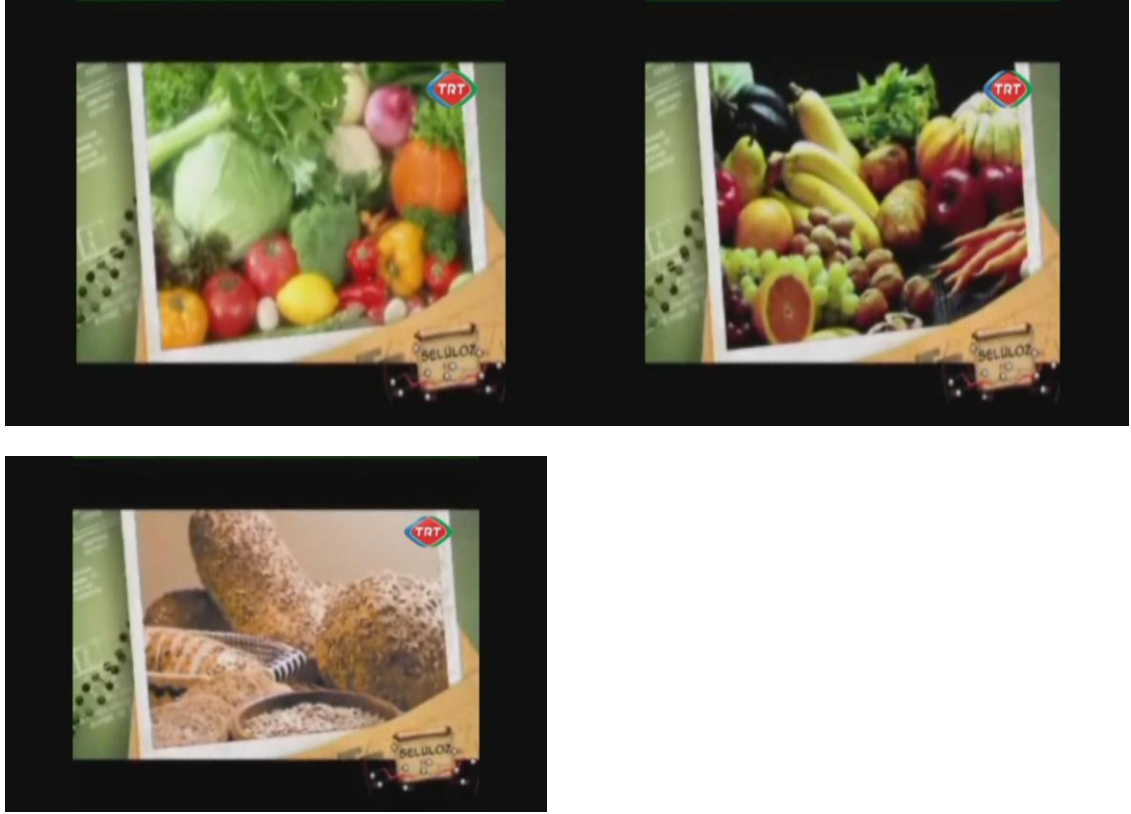
İstanbul Üniversitesi Tekstil Mühendisliği Bölümü'nden Prof. Dr. Banu NERGİS, selülozun nerelerde bulunduğunu açıklamaktadır. Selülozun bitkilerin temel yapı taşı olduğu, endüstride kağıt, karton, boya, patlayıcı madde üretiminde kullanıldığı ve kumaş üretiminde selülozdan yararlanıldığı ifade edilmektedir. Selüloz ile ilgili bilgilerin daha anlaşılır olması amacı ile selülozun bulunduğu yapıların fotoğrafları ekrana gelmektedir.

Kağıdın elde ediliş aşamaları açıklamalar ve görüntüler ile paylaşılmaktadır.

Uzman, bitkisel kaynaklarda bulunan selülozun insan yapısı için önemine vurgu yapmaktadır. İnsan vücudunun selülozu sindiremediği ancak, bağırsakların temizlenmesi için selülozun önemine dikkat çekilmektedir. Selüloz ile ilgili açıklamalar sırasında fotoğraflarla anlatım renklendirilmektedir.

9.Bölüm: Kalsiyum

Kimya öğretmeni Özlem ÇALI, kalsiyumun element olarak yapısını ve insan vücudu için faydalarını açıklamaktadır.

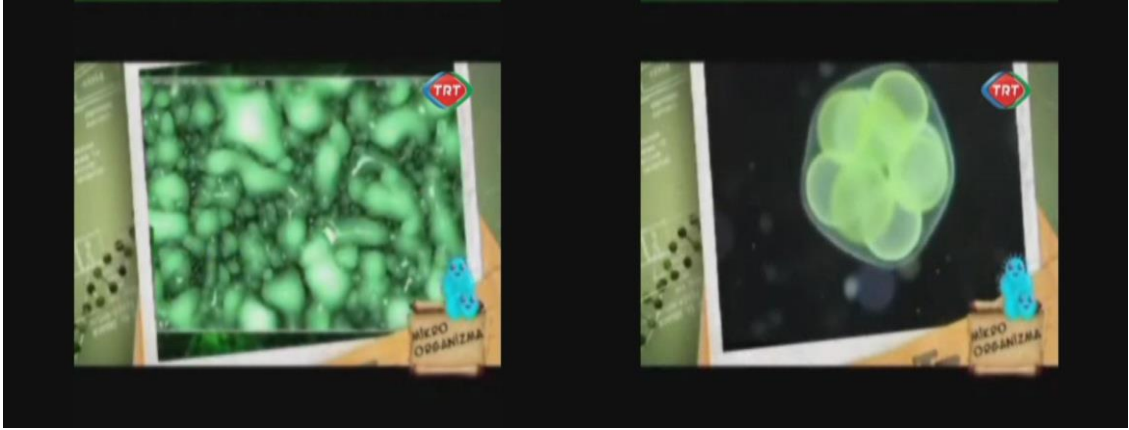
Kemik ve diş yapısında bulunan kalsiyumun faydalarına değinilmektedir. Hamile bayanların kalsiyum açısından zengin besinler ile beslenmesi gerektiğine dikkat çekilmektedir.

10. Bölüm: Mikroorganizma

Biyoloji öğretmeni Asuman KILIÇ CASİM, mikroorganizmalar ile ilgili açıklamalar yapmaktadır. Mikroorganizmaların zararları olduğu kadar yararlarının da olduğu, çevremizde milyonlarca mikroorganizma olduğu ve tıpta gen transferi işlemlerinde mikroorganizmalardan yararlanıldığı açıklanmaktadır. Anlatım sırasında konu görseller ile desteklenmektedir.

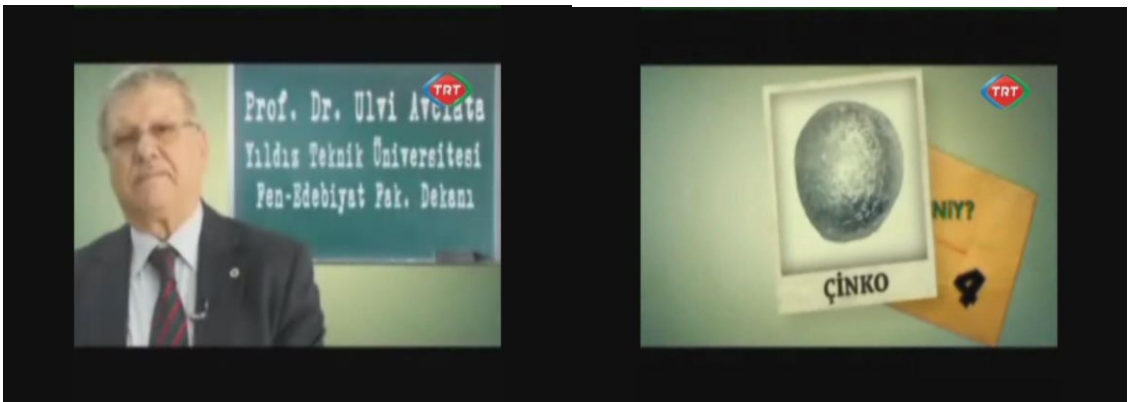

11. Bölüm: Çinko, İyot, Protein

- Çinko

Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ulvi AVCIATA, çinkonun günlük hayatta ne işe yaradığına yönelik açıklamalar yapmaktadır.

Çinkonun metal olarak özellikleri açıklanmaktadır. Metal araçların üstünde, pil gövdelerinde, boyaların hazırlanmasında, reflektörlerde aydınlatmaya yardımcı olarak kullanılmaktadır. İnsan vücudunda da enzim ve hormonların fonksiyonlarını yerine getirmesinde çinkonun önemi anlatılmaktadır. Çinkonun et ve yumurta gibi besinlerde bulunduğu ve çinkonun önemli bir antioksidan olduğu vurgulanmaktadır.

Uzman konuyu açıkladığı sırada anlatılanlarla eş zamanlı olarak örnek görüntüler ekrana gelmektedir.

- **İyot**

Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Kimya Bölümü'nden Prof. Dr. Mahmure ÖZGÜR, iyot konusu ile ilgili bilgiler vermektedir. Doğada en fazla deniz yosununda bulunduğu, antiseptik alkol çözeltisi olan tentürdiyodun yara iyileştirme amaçlı kullanıldığı, bitkisel öksürük ilaçlarının yapısında bulunduğu aktarılmaktadır.

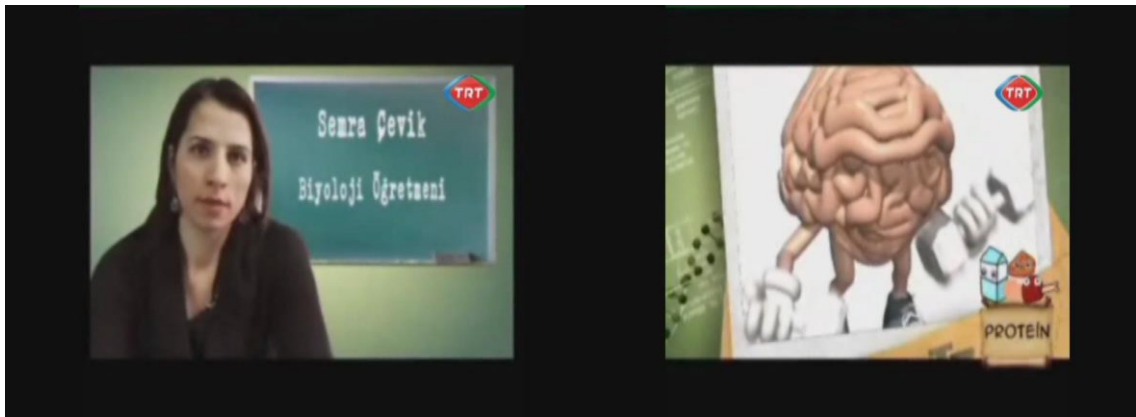

İnsan vücudunda iyot eksikliği durumunda tiroit bezi görevini yerine getiremediği ve guatr hastalığına neden olduğu açıklanmaktadır. İyot açısından balık ve tüm deniz ürünlerinin zengin olduğu vurgulanmaktadır.

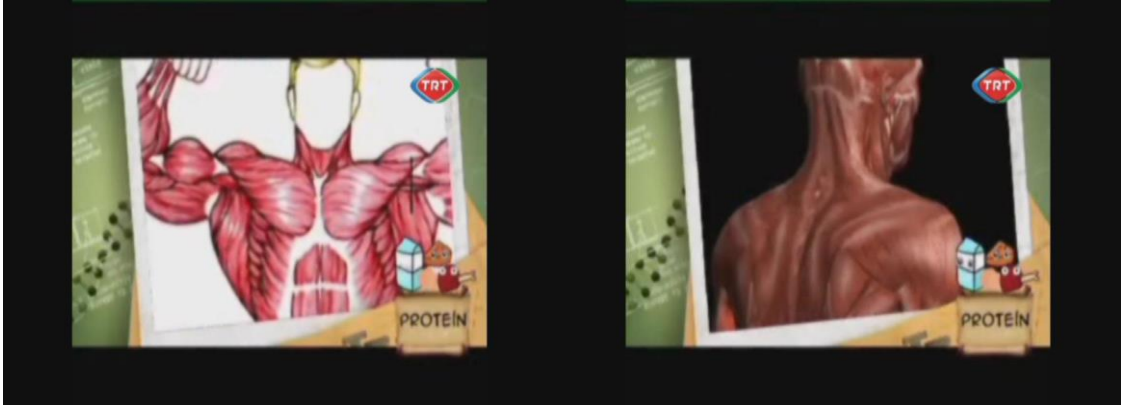

- **Protein**

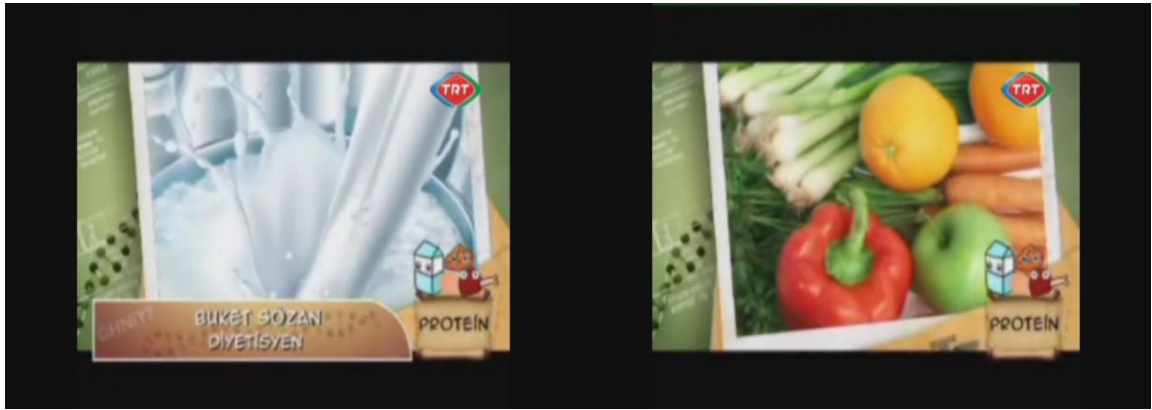
Biyoloji öğretmeni Semra ÇEVİK, protein konusu ile ilgili açıklamalar yapmaktadır. Proteini bitkilerden nasıl aldığımız ve proteinin vücut için önemine değinilmektedir.

Kaslar için proteinin çok önemli olduğu ve bilinçsiz diyet yapmanın vücuda verdiği zararlar anlatılmaktadır.

Protein açısından zengin besinlerle beslenmenin önemi aktarılmaktadır. Protein konusu ile ilgili bir skeç de ekranlara gelmektedir. Skeçte, sadece protein ile beslenmek yerine dengeli ve sağlıklı beslenmek gerektiğine dikkat çekilmektedir.

4.2. Uzman Görüşlerine Göre “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Bulgular

Uzman görüşlerine göre “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programının Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımlarına uygunluğuna ilişkin bulgular, her sınıf bulgularına göre ayrı ayrı başlıklar altında verilmektedir.

4.2.1. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Bulgular

MEB Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına ilişkin bulgulara ulaşmak için araştırmaya katılan uzmanların veri toplama aracına verdikleri cevapların frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları incelenmiştir.

Formlarda bulunan her bir kazanım için numara belirlenmiş ve kazanımların dağılımı Tablo 4.1’de verilmiştir. Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımları ile hazırlanan ölçeklerin analiz sonuçları Tablo 4.2’ de verilmiştir.

Tablo 4.1. MEB Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Dağılımı

1.Kazanım	Bir hücre üzerinden canlıların ortak özelliklerini açıklar.
2.Kazanım	Canlıların yapısını oluşturan inorganik ve organik bileşiklerin yapı ve görevlerini belirtir.
3.Kazanım	Hücreye ilişkin çalışmaları tarihsel süreç içerisinde değerlendirir
4.Kazanım	Hücrenin yapısını ve bu yapıların görevlerini açıklar.
5.Kazanım	Hücre zarından madde geçişinin nasıl gerçekleştiğini örneklerle açıklar.
6.Kazanım	Prokaryot ve ökaryot hücreleri karşılaştırarak bunlara örnekler verir.
7.Kazanım	Bitki ve hayvan hücresini mikroskopta inceleyerek karşılaştırır.
8.Kazanım	Tek hücreli, koloni oluşturan ve çok hücreli organizmalarda hücresel organizasyonu ve özelleşmeyi örneklerle açıklar.
9.Kazanım	Yakın çevresindeki gözlemlerinden yararlanarak canlıların çeşitliliğini fark eder.
10.Kazanım	Canlıları bilimsel sınıflandırmanın önemini açıklar.
11.Kazanım	Organizmaların ikili adlandırılmasının gerekliliğini örneklerle açıklar.
12.Kazanım	Canlıları sınıflandırma kriterlerini belirtir.
13.Kazanım	Canlıları sınıflandırmada kullanılan kategorilerin belirli bir hiyerarşiyi yansıttığını fark eder.
14.Kazanım	Canlıların; Bakteria, Arkea, Protista, Bitkiler, Mantarlar ve Hayvanlar olarak 6 âlem altında sınıflandırıldığını belirtir.
15.Kazanım	Verilen bir teşhis anahtarını kullanarak yakın çevresindeki bir organizmayı teşhis eder.

Tablo 4.1. (devam) MEB Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Dağılımı

16.Kazanım	Bakteria âleminin genel özelliklerini belirterek örnekler verir.
17.Kazanım	Arkea âleminin genel özelliklerini belirterek örnekler verir.
18.Kazanım	Protista âleminin genel özelliklerini belirterek örnekler verir.
19.Kazanım	Bitkiler âleminin başlıca alt gruplarının genel özelliklerini belirterek örnekler verir.
20.Kazanım	Mantarlar âleminin genel özelliklerini belirterek örnekler verir.
21.Kazanım	Hayvanlar âleminin başlıca alt gruplarının genel özelliklerini belirterek örnekler verir.
22.Kazanım	Biyolojik çeşitliliğin önemini açıklar.
23.Kazanım	Türkiye'nin biyolojik çeşitlilik açısından zengin olmasının nedenlerini irdeler.
24.Kazanım	Türkiye'deki biyolojik çeşitliliğin ve endemik türlerin korunmasına yönelik bireysel ve işbirliğine dayalı öneriler geliştirir.
25.Kazanım	Güncel çevre sorunlarının sebeplerini ve olası sonuçlarını örneklerle açıklar.
26.Kazanım	Birey olarak güncel çevre sorunlarının ortaya çıkmasındaki rolünü sorgular.
27.Kazanım	Güncel çevre sorunlarının insan sağlığı üzerindeki etkilerini örneklerle ortaya koyar.
28.Kazanım	Güncel çevre sorunlarının çözümüne ilişkin öneriler sunar.
29.Kazanım	Çevre sorunlarının çözümüne yönelik çalışmalara aktif olarak katılır.
30.Kazanım	Atatürk'ün doğa ve çevre ile ilgili çalışma, görüş, düşünce ve anılarından örnekler verir.

(Web5)

MEB ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programının kazanımlarının dağılımı Tablo 4.1'de yer almaktadır. Buna göre 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programında toplam 30 kazanım yer almaktadır. Tablo 4.1'de belirtilen kazanımların gerçekleşmesine yönelik uzman görüşlerinin frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Tablo 4.3'de verilmektedir.

Tablo 4.2. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Bulgular

<u>Kazanımlar</u>	<u>Evet Uygun</u>		<u>Kısmen Uygun</u>		<u>Uygun Değil</u>		<u>Toplam</u>	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Kazanım	-	-	20	47,6	22	52,4	42	100
2.Kazanım	12	28,6	30	71,4	-	-	42	100
3.Kazanım	-	-	16	38,1	26	61,9	42	100
4.Kazanım	-	-	13	31	29	69	42	100
5.Kazanım	-	-	5	12	37	88	42	100
6.Kazanım	-	-	19	45,2	23	54,8	42	100
7.Kazanım	-	-	6	14,3	36	85,7	42	100
8.Kazanım	-	-	20	47,6	22	52,4	42	100
9.Kazanım	-	-	24	57,1	18	49,9	42	100
10.Kazanım	-	-	18	42,9	24	57,1	42	100
11.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
12.Kazanım	-	-	10	23,8	32	76,1	42	100
13.Kazanım	-	-	10	23,8	32	76,1	42	100
14.Kazanım	14	33,4	20	47,6	8	19	42	100
15.Kazanım	-	-	10	23,8	32	76,2	42	100
16.Kazanım	19	45,2	16	38,1	7	16,7	42	100
17.Kazanım	2	4,8	8	19	32	76,2	42	100
18.Kazanım	-	-	7	16,7	35	83,3	42	100
19.Kazanım	-	-	12	28,6	30	71,4	42	100
20.Kazanım	-	-	4	9,5	38	90,5	42	100
21.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
22.Kazanım	-	-	18	42,9	24	57,1	42	100
23.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
24.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
25.Kazanım	-	-	13	31	29	69	42	100
26.Kazanım	-	-	15	35,7	27	64,3	42	100
27.Kazanım	6	14,3	6	14,3	30	71,4	42	100
28.Kazanım	-	-	13	31	29	69	42	100
29.Kazanım	-	-	9	21,4	33	78,6	42	100
30.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100

Araştırmaya katılan uzmanların, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı televizyon programının 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programının kazanımlarını ne kadar sağladığına ilişkin görüşleri Tablo 4.2. den yararlanarak aşağıda verilmiştir.

- Tablo 4.2. incelendiğinde 2. kazanıma ‘Uygun Değil’ cevabını veren hiçbir uzmanın olmadığı görülmektedir. Uzmanlardan %28,6’sı ‘Evet Uygun’ yönünde görüş belirtirken, %71,4’ü ‘Kısmen Uygun’ yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu sonuç da, ‘Kısmen Uygun’ yönünde görüş belirtenlerin, ‘Evet Uygun’ yönünde görüş belirtenlere göre daha fazla olduğunu göstermektedir.
- 14, 16, 17 ve 27. kazanımlarda her üç cevap da işaretlenmiştir. Yüzde dağılımlarına bakıldığında, uzmanların görüşlerinin 14. kazanımda ‘Evet Uygun’ %33,4 , ‘Kısmen Uygun’ %47,6 , ‘Uygun Değil’ ise %19 olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu kazanımda uzmanların yaklaşık yarısının ‘Kısmen Uygun’ yönünde görüş belirtmektedir. 16. kazanımda ise uzmanların yarısına yakınının yani %45,2’sinin ‘Evet Uygun’ , 17 ve 27. kazanımlarda ise uzmanların büyük çoğunluğunun %76,2 ve %71,4’lük dağılım ile ‘Uygun Değil’ görüşünde olduğu görülmektedir.
- 11, 21, 23, 24 ve 30. kazanımlarda videoyu izleyen tüm uzmanlar ‘Uygun Değil’ yanıtını vermişlerdir. 42 kişilik uzman grubunun tümünün yani %100’ünün aynı görüşte olduğu görülmektedir.
- Uzmanlar, diğer kazanımlarda ise ‘Kısmen Uygun’ ve ‘Uygun Değil’ yönünde görüş belirtmektedir. Bu kazanımlardan, 1, 6, 8, 9, 10 ve 22. kazanımlarda katılımcıların dağılımları birbirine yakındır. Örneğin; 8. kazanımlarda kişilerin %47,6’sı ‘Kısmen Uygun’, %52,4’ü ‘Uygun Değil’ yönünde görüş belirtmişlerdir. Diğer kazanımlarda ise uzmanların çoğunun ‘Uygun Değil’ yönünde görüş belirttiği sonucuna ulaşılmaktadır. Özellikle, uzmanların 5, 7 ve 20. kazanımlarda çoğunlukla ‘Uygun Değil’ görüşünde oldukları belirlenmektedir.

Araştırmaya katılan 42 uzmandan bazıları, MEB 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımlarına uygunluğunu izlediği “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?”

adlı eğitim programı ile ilgili genel görüşlerini belirtmişlerdir. Uzmanlar, eğitim içerikli yayının kazanımları sağlamada yeterli olmadığı görüşünde oldukları görülmektedir. Bu bulgular ışığında, uzmanların eğitim programının kazanımlar ile belirlenen hedeflere ulaşılmasında ve davranışa dönük öğrenme sağlanmasında uygun olmadığı görüşünde oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Uzmanların, formlarda ‘Evet Uygun’, ‘Kısmen Uygun’ ve ‘Uygun Değil’ şeklinde ifade ettikleri görüşleri dışında programa yönelik belirttikleri genel görüşleri verilmektedir.

4.2.2. Uzmanların Görüşlerine Yönelik Bulgular

(U2), “Canlıların yapısını oluşturan inorganik ve organik bileşiklerin yapı ve görevlerini belirtir” kazanımı ile ilgili olarak canlıların temel organik bileşiklerinden olan nükleik asitler konusu çok detaylı anlatılmış. Sunucu program sonunda kendisi de bir şey anlamadığını ifade etmektedir. Böyle bir durumda 9. Sınıf öğrencisinin anlamasını beklemek doğru olmayacaktır. Gerçekten de öğrencilerinin çok üzerinde gereksiz detay bilgileri içermektedir. Daha çok bir film gibi bir suçludan elde edilen biyolojik bir materyalin kendisini yakalamada nasıl kullanıldığı, anlatılsa daha etkili olacağını düşünüyorum. Nükleik asitler konusunda virüslerden bahsetmektedir ki programda virüsler konusu da geçmez. Virüsler canlı olarak değerlendirilmez. Bu durum öğrencinin ön bilgileri ile çelişmektedir. Çünkü nükleik asitler sadece canlılarda bulunan organik bileşiklerdir.

Antioksidanlar konusunda yapılan açıklamaları güzel ve anlamlı buldum. Faydalı olacağını düşünüyorum. Özellikle sağlıklı beslenme konusundaki öneriler güzel.

Keratin kavramı organik bileşiklerden proteinler konusunda kısmen değinilmektedir. Programda üzerinde çok fazla durulmayan bir kavram için bir bölüm yapılması yerine daha önemli kavram ve konulara yer verilebilir. Ayrıca Dr. Ahmet Beyin, stratum corneum kavramına değinmesi de çok fazla detay ve 9. Sınıf öğrencileri için gereksiz bir bilgidir.

Selüloz kavramı 9. sınıf organik bileşiklerden karbonhidratlar konusunda polisakkaritler içinde işlenmektedir. Kağıt, astar ve kıyafet yapımında, beslenme, yararları konusunda verilen örnekler uygun ve güzel. Ancak selülozu sindirebilen geniş getiren memelilerin yanı sıra (hayvanlar denilmiş ama hepsi değil sadece selülozu sindirebilen simbiyotik bakterileri barındıran hayvanlar denilmesi gerekir) ve tahtakurusu gibi böceklerden de bahsedilebilir.

Kalsiyum konusunda verilen açıklamalar, örnekler kısmen detaylı ancak her bir inorganik bileşik için (demir, magnezyum, potasyum vd.) benzer programlar da yapılması gerekir mi? Çinko konusunda biyolojik öneminden çok endüstriyel ve sanayi uygulamalarına örnek verilmiş. Ancak biyolojik önemi de program yapmayı gerektirir nitelikte midir? Bence hayır? Gereksiz detaylı buldum, daha kısa olabilir.

İyot kullanımı ve örnekleri güzel. Özellikle nükleer sızıntılar örneği ve iyotun saklanması örnekleri güzel. Ancak fazla tuz kullanımının da zararlarına değinilebilir.

Protein konusunda Semra Hanımın açıklamaları daha çok ders anlatır gibi, konuşması güzel olmamış. Ayrıca konuşurken de yuvarlayarak konuşuyor. Protein eksikliğinin olası sonuçlarına daha çok yer verilmeli (örneğin, kan pıhtılaşması, bağışıklık sisteminin zayıflaması, zeka gerilikleri vs.). Protein konusu ile ilgili hazırlanan skeç dengeli beslenmenin önemini anlatması güzel olmuş.

“Hücreye ilişkin çalışmaları tarihsel süreç içerisinde değerlendirir” kazanımı ile ilgili olarak sadece mikroorganizmaların keşfinden bahsetmesi ile kısmen bu kazanımla ilişkili olduğunu düşünüyorum.

“Canlıların; Bakteria, Arkea, Protista, Bitkiler, Mantarlar ve Hayvanlar olarak 6 âlem altında sınıflandırıldığını belirtir” kazanımı ile ilgili olarak 9. Sınıf biyoloji öğretim programında bakteriler monera aleminde belirtilmez. Canlılar 6 aleme ayrılır denilmektedir. Oysa Arş. Gör. Nilay Hanım Bakterilerin monera aleminde yer aldığını ifade etmektedir. Bu kavram öğrencilerde karışıklığa yol açabilir. Çünkü programda kullanılmamaktadır. Ayrıca mikroorganizma kavramı olmamasına rağmen bu kavramı doğru şekilde öğrencinin anlamlandırabilmesi açısından açıklamalar uygun.

“Bakteria âleminin genel özelliklerini belirterek örnekler verir” kazanımı ile ilgili olarak bakterilerin zararları üzerinde çok fazla durulmamaktadır. Bakterilerin zararlı etkilerinden korunmak için hijyenin önemi üzerinde durulmamaktadır. Ayrıca bakterilerin yararları ile ilgili daha fazla örneklere de yer verilmesi gerekir. Örneğin bağırsaklarda ve bitki köklerinde yaşayan mutualist bakterilerin yararlarından, suyun arıtılmasından, azot bağlayıcı bakterilerin toprağın zenginleştirici etkisinden, hamurun mayalanmasından vs. Mikroorganizmalarla ilgili verilen örnekler güzel.

(U3), *“Bakteria âleminin genel özelliklerini belirterek örnekler verir” bakterie âleminin kullanım alanlarından söz edilmiş.*

(U5), *“Canlıların yapısını oluşturan inorganik ve organik bileşiklerin yapı ve görevlerini belirtir” kazanımı ile ilgili olarak organik bileşiklerden proteinin görevlerinden ve eksikliğinde neler oluşabileceğinden bahsedilmiştir. Hangi besinlerin proteinler bakımından zengin olduğundan bahsedilmiştir.*

“Canlıların; Bakteria, Arkea, Protista, Bitkiler, Mantarlar ve Hayvanlar olarak 6 âlem altında sınıflandırıldığını belirtir” kazanımı ile ilgili olarak bakteriler monera âlemi değil, bakterie âlemi içinde değerlendirilir. Bu yanlışlık 10. Bölüm mikroorganizmalar konusunda düzeltilmiştir.

“Bakterie âleminin genel özelliklerini belirterek örnekler verir” kazanımı ile ilgili olarak bakterilerin kısaca genel özelliklerinden bahsedilmiş.

(U7), *“Bir hücre üzerinden canlıların ortak özelliklerini açıklar” kazanımı ile ilgili olarak geniş bir açıklama yoktu ancak nükleik asitlerde kısaca bahsedildiği için kısmen olarak işaretlendi.*

“Hücreye ilişkin çalışmaları tarihsel süreç içerisinde değerlendirir” kazanımı ile ilgili olarak aslında hücre ile ilgili kısmen bilgiler var ancak tarihsel süreç içinde değerlendirilebilecek bir bilgi yoktu. Ökaryot ve prokaryot ayrımı yok. Ancak prokaryotlardan mikroorganizmaları açıklarken bahsediliyor. “Prokaryot ve ökaryot hücreleri karşılaştırarak bunlara örnekler verir” kazanımı ile ilgili olarak mikroorganizmalardan bahsedilen kısımdan bu kazanım çıkarılabilir gibi.

(U8), “Canlıların yapısını oluşturan inorganik ve organik bileşiklerin yapı ve görevlerini belirtir” kazanımı ile ilgili olarak programda keratin, çinko ve iyottan yeterli düzeyde bahsetmiş ve kazanımları karşılamaya uygundur.

Kalsiyumun kemik ve dişler üzerindeki gelişiminden güzel ve ayrıntılı bahsedilmiş. Ancak sadece kemik ve diş gelişimim üzerinde durulmuş. Kalsiyumun bunların dışında vücutta gerçekleştirdiği çok önemli başka görevleri de var. Bunlardan hiç bahsedilmemiş.

Selüloz ve proteinlerin görevlerini çok güzel açıklamış ancak bu bileşiklerin yapısından bahsedilmemiş.

“Bakteria âleminin genel özelliklerini belirterek örnekler verir” kazanımı ile ilgili olarak bakterilerin öneminden ve günlük hayatta işimize yarayan örneklerini çok güzel ve ayrıntılı bir şekilde açıklamış ancak bakterilerin yapısından ve genel özelliklerinden hiç bahsetmemiş.

(U10), ‘Bir hücre üzerinden canlıların ortak özelliklerini açıklar’ kazanıma dair bir bilgi verilmemiş.

“Canlıların yapısını oluşturan inorganik ve organik bileşiklerin yapı ve görevlerini belirtir” kazanımına Ca, Iyot, Çinko ve Protein anlatımında yer verilmiş

“Yakın çevresindeki gözlemlerinden yararlanarak canlıların çeşitliliğini fark eder” kazanımı ile ilgili olarak günlük yaşamda bakterilerin kullanıldığı alanları öğretiyor.

“Canlıları bilimsel sınıflandırmanın önemini açıklar” kazanımı ile ilgili olarak canlılardan sadece bakteriler seçilmiş.

“Canlıların; Bakteria, Arkea, Protista, Bitkiler, Mantarlar ve Hayvanlar olarak 6 âlem altında sınıflandırıldığını belirtir” kazanımına yönelik öğrenciler sadece bakteriler sınıfını öğrenebilir.

“Bakteria âleminin genel özelliklerini belirterek örnekler verir” kazanımına yönelik farklı meslek gruplarının bakterilerin anlatması ilgi çekici olmuş.

“Biyolojik çeşitliliğin önemini açıklar” kazanımı ile ilgili olarak bu kazanım bakterilerle sınırlı kalır.

“Güncel çevre sorunlarının çözümüne ilişkin öneriler sunar ve Çevre sorunlarının çözümüne yönelik çalışmalara aktif olarak katılır” kazanımlarına algilerin anlatımında kısaca değinilmiş.

(U11), *“Canlıların yapısını oluşturan inorganik ve organik bileşiklerin yapı ve görevlerini belirtir” kazanımına antioksidanlar anlatılırken vitaminlere değinilmiş. Selüloz, kalsiyum, çinko, iyot, protein ve skeç konuları bu kazanıma daha uygun anlatılmış.*

“Tek hücreli, koloni oluşturan ve çok hücreli organizmalarda hücre sel organizasyonu ve özelleşmeyi örneklerle açıklar” kazanımına yönelik bakterilerin tek hücreli olduğu güzel vurgulanmış. Koloni ve çok hücreli kısımları videoda yer almamaktadır.

“Canlıların; Bakteria, Arkea, Protista, Bitkiler, Mantarlar ve Hayvanlar olarak 6 âlem altında sınıflandırıldığını belirtir” kazanımı ile ilgili olarak uzman 5 aleme göre sınıflandırma kullanmıştır. Bu nedenle bakterileri monera alemine yerleştirmiştir.

“Bakteria âleminin genel özelliklerini belirterek örnekler verir” kazanımına yönelik bakteriler anlatılırken bakterilerin günlük hayattaki öneminden daha çok bahsedilmiş yapıları ve özelliklerine değinilmemiştir.

(U13), *“Bir hücre üzerinden canlıların ortak özelliklerini açıklar” kazanımı ile ilgili olarak nükleik asitlerde biraz bahsedilmiştir.*

“Hücreye ilişkin çalışmaları tarihsel süreç içerisinde değerlendirir” kazanımına yönelik hücre ile ilgili tarihsel açıklamaya rastlanmamıştır.

“Prokaryot ve ökaryot hücreleri karşılaştırarak bunlara örnekler verir” kazanımı ile ilgili olarak bakterilerden bahsederken hangi canlı grubuna ait olduğu belirtilmiş ama hücre karşılaştırması yapılmamıştır.

“Tek hücreli, koloni oluşturan ve çok hücreli organizmalarda hücreyel organizasyonu ve özelleşmeyi örneklerle açıklar” kazanımına yönelik örneklemeler kazanıma göre oldukça kısıtlıdır.

“Yakın çevresindeki gözlemlerinden yararlanarak canlıların çeşitliliğini fark eder” kazanımı ile ilgili çevremizde bulunan canlılardan örnekler yer almaktadır.

“Canlıları sınıflandırma kriterlerini belirtir” kazanımına yönelik canlı sınıflandırmalarının hepsi yoktur. Beslenme şekillerine göre sınıflandırmaya fotosentez konusunda kısmen değinilmiştir.

“Canlıları sınıflandırmada kullanılan kategorilerin belirli bir hiyerarşiyi yansıttığını fark eder” kazanımı ile ilgili olarak üretici ve tüketicilerin besin zinciriyle birbirine bağlı olduğu ve bunların başında üreticilerin olduğu kısmen belirtilmiştir

“Canlıların; Bakteria, Arkea, Protista, Bitkiler, Mantarlar ve Hayvanlar olarak 6 âlem altında sınıflandırıldığını belirtir” kazanımına yönelik mikroorganizmaların canlı sınıflandırmasındaki yerinde kısaca değinilmiştir.

“Bitkiler âleminin başlıca alt gruplarının genel özelliklerini belirterek örnekler verir” kazanımına ilişkin fotosentez yapan canlılar konusunda bahsedilmektedir.

“Hayvanlar âleminin başlıca alt gruplarının genel özelliklerini belirterek örnekler verir” kazanımına yönelik hayvanlar aleminden bahsedilmemektedir

“Biyolojik çeşitliliğin önemini açıklar” kazanımı ile ilgili olarak biyoteknoloji anlatılırken biyolojik çeşitliliğin önemine kısmen değinilmektedir.

“Atatürk’ün doğa ve çevre ile ilgili çalışma, görüş, düşünce ve anılarından örnekler verir” kazanımına yönelik Atatürk ile ilgili herhangi bir görüş veya anıya rastlanmamıştır.

(U17) *“Bir hücre üzerinden canlıların ortak özelliklerini açıklar” kazanımı ile ilgili bulunmamakta, hücre konusu nükleik asitlerde kısaca bahsedilmiş.*

“Hücreye ilişkin çalışmaları tarihsel süreç içerisinde değerlendirir” kazanımına yönelik hücre ile ilgili açıklamaya rastlanmamıştır

“Prokaryot ve ökaryot hücreleri karşılaştırarak bunlara örnekler verir” kazanımına yönelik program, mikroorganizmalardan bahsederken bunların prokaryot canlılar olduğunu vurgulayıp örnekler verildiği için kısmen işaretledim, ancak doğrudan ökaryot ve prokaryotlar karşılaştırılmıyordu.

“Bitki ve hayvan hücresini mikroskopta inceleyerek karşılaştır” kazanımına hiç yer verilmemiştir.

“Yakın çevresindeki gözlemlerinden yararlanarak canlıların çeşitliliğini fark eder” kazanımı ile ilgili olarak doğrudan bu kazanıma yönelik bir şey yok ancak canlılar üzerinden birçok örnek verildiği için dolaylı olarak bu çıkarımda bulunulabilir.

“Canlıların; Bakteria, Arkea, Protista, Bitkiler, Mantarlar ve Hayvanlar olarak 6 âlem altında sınıflandırıldığını belirtir” kazanımı ile ilgili olarak sadece bakterilerle ilgili bilgi verilmiştir. Mikroorganizmalar ile ilgili bilgi verirken mikroorganizmaların canlı sınıflandırmasındaki yerinde bir cümle olarak geçiyor.

“Bitkiler âleminin başlıca alt gruplarının genel özelliklerini belirterek örnekler verir” kazanımına programda fotosentezden bahsederken çok kısa değinilmişti. Alglerden bahsederken ancak çok sınırlıydı.

(U18), *“Bakteria âleminin genel özelliklerini belirterek örnekler verir” kazanımına yönelik mayalar bakteri olarak nitelendirildi. Aşılarda yapımında sadece Bakterilerden bahsedildi.*

(U21), *“Canlıların yapısını oluşturan inorganik ve organik bileşiklerin yapı ve görevlerini belirtir” kazanımına yönelik keratin zaten çok üzerinde durduğumuz bir organik bileşik değil. Bu yüzden verilen bilgi yeterli. Tabi sadece keratin için diğer bileşiklerden zaten bahsedilmemiş. 8. bölümde anlatılan selüloz buranın konusu. Yapısından bahsetmede eksiklikleri var ama çok değil. Uygun da yakın. 9. bölümde anlatılan kalsiyumda buranın konusu. 11. bölümde anlatılan çinko iyot ve protein de buranın konusu. Protein görevleri anlatma bakımından yeterli olsa da yapısını açıklama bakımından eksik. “Bakteria âleminin genel özelliklerini belirterek örnekler verir” kazanımına yönelik bakterilerin günlük hayatta işimize yarayan örneklerini açıklamada yeterli ama genel özelliklerini âlem olarak belirtmede yetersiz*

(U24), “Canlıların yapısını oluşturan inorganik ve organik bileşiklerin yapı ve görevlerini belirtir” kazanımı ile ilgili antioksidanlar videosunda vitaminler, mineraller konusundan biraz bahsedilmiş. Organik ve inorganik bileşiklere değinilmiş. Keratin videosunda keratinin protein yapısında olduğu, kimyasal yapısı (hidrojen bağları, vs.) hakkında bilgiler verilmiş. Selüloz videosunda selülozun bir CHO olduğundan bahsetmiş. Selülozun görevlerinden bahsetmiş. Kalsiyum videosunda element yani inorganik bileşik olduğuna vurgu yapılmış ve D vitamini ile ilişkisi açıklanmış. Çinko videosuna inorganik bileşik olarak çinkonun önemine vurgu yapılmış, enzim-hormon yapısına katıldığı anlatılmış. İyot videosuna inorganik bileşik olarak iyotun önemine vurgu yapılmış, eksikliğinde vücutta görülen hastalıklar anlatılmıştır. Protein videosuna organik bileşik olarak proteinin önemine vurgu yapılmış, eksikliğinde vücutta görülen hastalıklar anlatılmıştır. Yapıtaşı olması, bitkisel kaynaklı olmasına vurgu yapılmıştır

“Hücreye ilişkin çalışmaları tarihsel süreç içerisinde değerlendirir” kazanımına yönelik genetik videosunda anlatılan tarihçeyi genler hücrenin çekirdeğine bulunduğu için buraya da dahil edebiliriz. Mikroorganizmalar videosunda 1675 yılında ilk mikroskop çalışmasından bahsetmiş.

“Hücrenin yapısını ve bu yapıların görevlerini açıklar” kazanımına yönelik nükleik asitler videosunda hücre çekirdeğinden kısmen bahsedilmiş. Fotosentezde kloroplasttan bahsedilmiş.

“Bitki ve hayvan hücrelerini mikroskopta inceleyerek karşılaştırır” kazanımı ile ilgili selüloz videosunda bitkilerde hücre çeperi olduğunu ve selüloz içerdiğini, bitkiye desteklik sağladığını anlatmış.

“Tek hücreli, koloni oluşturan ve çok hücreli organizmalarda hücreyel organizasyonu ve özelleşmeyi örneklerle açıklar” kazanımına yönelik mikroorganizmalar videosunda mikroorganizmaların tek ya da çok hücreli olabilecekleri görsellerle gösterilmiştir.

“Canlıların; Bakteria, Arkea, Protista, Bitkiler, Mantarlar ve Hayvanlar olarak 6 âlem altında sınıflandırıldığını belirtir” kazanımı ile ilgili mikroorganizmalar videosunda bu isimler kullanılmış ama bunun alem sınıflandırması olduğu belirtilmemiştir.

“Bakteria âleminin genel özelliklerini belirterek örnekler verir” kazanımında bakteriler videosunda bahsedilmiştir. Mikroorganizmalar videosunda bakterilerden bahsedilmiştir.

“Bitkiler âleminin başlıca alt gruplarının genel özelliklerini belirterek örnekler verir” kazanımından Fotosentez bölümünde alglerden bahsedilmiş.

(U28), *“Canlıların; Bakteria, Arkea, Protista, Bitkiler, Mantarlar ve Hayvanlar olarak 6 âlem altında sınıflandırıldığını belirtir” kazanımına yönelik sadece bakterilerden bahsedilmiş. “Bakteria âleminin genel özelliklerini belirterek örnekler verir” kazanımına yönelik bakterilerin bazı özellikleri ve faydaları belirtilmiştir.*

(U29), *1.Bölüm nükleik asitler konusu 9. Sınıf konusunu ve kazanımlarını belli ölçüde içermektedir. Programın geneli 9. Sınıf 1. Ünite hedeflerinin kazandırılmasında kolaylıkla kullanılabilir.*

8. Bölüm (Selüloz) 9. Sınıf 1. Ünite kazanımları açısından oldukça uygun yeterliliğe sahip bir bölüm.

9. Bölüm (Kalsiyum) 1. Ünite kazanımları açısından uygun.

11. Bölüm özellikle 9. Sınıf kazanımlarına uygundur.

(U30), *“Canlıların yapısını oluşturan inorganik ve organik bileşiklerin yapı ve görevlerini belirtir” kazanımı ile ilgili selülozun yapısı yok. Selüloz polisakkaritlerde uygun, beslenmede önemi vurgulanmış.*

4.2.3. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Bulgular

MEB Ortaöğretim 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına ilişkin bulgulara ulaşmak için araştırmaya katılan uzmanların veri toplama aracına verdikleri cevapların frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları incelenmiştir.

Formlarda bulunan her bir kazanım için numaralar belirlenmiş ve kazanımların dağılımı Tablo 4.3’de verilmiştir. Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımları ile hazırlanan ölççeklerin analiz sonuçları Tablo 4.4’ de verilmektedir.

Tablo 4.3. MEB Ortaöğretim 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Dağılımı

1.Kazanım	Madde: Oksijenli solunumda glikoliz, Krebs döngüsü ve ETS evrelerini şema üzerinde açıklar.
2.Kazanım	Karbonhidrat, yağ ve proteinlerin hangi basamaklardan oksijenli solunuma katıldığını şema üzerinde gösterir.
3.Kazanım	Oksijensiz solunumda glikozdan etil alkol ve laktik asit oluşumunu açıklar.
4.Kazanım	Oksijenli solunum ile oksijensiz solunumu karşılaştırır.
5.Kazanım	Kloroplastın yapısını ve fotosentez için önemini açıklar.
6.Kazanım	Fotosentezde ışığa bağımlı ve ışıktan bağımsız olarak gerçekleşen reaksiyonları ürün ve süreç açısından karşılaştırır.
7.Kazanım	Fotosentez hızını etkileyen faktörleri belirtir.
8.Kazanım	Kemosentez yapan canlılara örnekler verir.
9.Kazanım	Enerji dönüşümlerinde fotosentez ve solunumun ilişkisini açıklar.
10.Kazanım	Mitozun evrelerini şema üzerinde açıklar.
11.Kazanım	Bitki ve hayvan hücrelerinde mitozu karşılaştırır.
12.Kazanım	Tek hücreli ve çok hücreli canlılar için mitozun önemini açıklar.

Tablo 4.3. (devam) MEB Ortaöğretim 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Dağılımı

13.Kazanım	Eşysiz üreme çeşitlerini örneklerle açıklar.
14.Kazanım	Mayozun evrelerini şema üzerinde açıklar.
15.Kazanım	Eşeyli üreme için mayozun önemini açıklar.
16.Kazanım	Oogenez ve spermatogenezi şekil üzerinde açıklar.
17.Kazanım	Döllenmede gerçekleşen olayları açıklar.
18.Kazanım	Partenogenezi örneklerle açıklar.
19.Kazanım	Popülasyon, komünite ve ekosistem arasındaki ilişkiyi örneklerle açıklar.
20.Kazanım	Ekosistemlerde abiyotik ve biyotik faktörleri sıralayarak bunların karşılıklı etkilerini tartışır.
21.Kazanım	Madde ve enerji akışında üretici, tüketici ve ayrıştırıcıların rolünü örneklendirir.
22.Kazanım	Ekosistemdeki besin zinciri, besin ağı ve besin piramidi arasındaki ilişkiyi yorumlar.
23.Kazanım	Enerji piramidi üzerinde ekosistemdeki enerji akışını irdeler.
24.Kazanım	Doğadaki madde döngülerini şekil üzerinde göstererek önemini açıklar.

(Web6)

MEB Ortaöğretim 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programının kazanımlarının dağılımı Tablo 4.3’de yer almaktadır. Buna göre 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programında toplam 24 kazanım yer almaktadır. Tablo 4.3’de belirtilen kazanımların gerçekleşmesine yönelik uzman görüşlerinin frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Tablo 4.4’de verilmektedir.

Tablo 4.4. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Bulgular

<u>Kazanımlar</u>	<u>Evet Uygun</u>		<u>Kısmen Uygun</u>		<u>Uygun Değil</u>		<u>Toplam</u>	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
2. Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
3. Kazanım	-	-	8	19	34	81	42	100
4. Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
5. Kazanım	12	28,6	30	71,4	-	-	42	100
6. Kazanım	4	9,5	12	28,6	26	61,9	42	100
7. Kazanım	-	-	16	38,1	26	61,9	42	100
8. Kazanım	2	4,8	10	23,8	30	71,4	42	100
9. Kazanım	10	23,8	20	47,6	12	28,6	42	100
10. Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
11. Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
12. Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
13. Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
14. Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
15. Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
16. Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
17. Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
18. Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
19. Kazanım	-	-	3	7,1	39	92,9	42	100
20. Kazanım	-	-	4	9,5	38	90,5	42	100
21. Kazanım	4	9,5	28	66,7	10	23,8	42	100
22. Kazanım	4	9,5	12	28,6	26	61,9	42	100
23. Kazanım	-	-	9	21,4	33	78,6	42	100
24. Kazanım	-	-	8	19,1	34	80,9	42	100

Araştırmaya katılan uzmanların, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı televizyon yayınının 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programının kazanımlarını ne kadar sağladığına ilişkin görüşleri Tablo 4.4’den yararlanarak aşağıda verilmiştir.

- Araştırmaya katılan uzmanların tümü, 24 kazanımdan oluşan ölçeğin 12 kazanımına ‘Uygun Değil’ yönünde görüş belirtmiştir. Bu durumdan, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı televizyon programının ölçekteki kazanımların %50’sini sağlamadığı sonucu çıkmaktadır. 1, 2, 4, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 ve 18. kazanımlar ile ilgili uzmanların %100’ü ‘Uygun Değil’ yönünde görüş belirtmiştir.
- 3, 7, 19, 20, 23 ve 24. kazanımlara ‘Kısmen Uygun’ ve ‘Uygun Değil’ cevapları verilmiş ‘Evet Uygun’ yönünde hiçbir uzman görüş belirtmemiştir. Bu kazanımlarda, uzmanlar çoğu, ‘Uygun Değil’ yönünde görüş belirtmişlerdir. Özellikle, 19 ve 20. kazanımlarda ‘Kısmen Uygun’ görüşünde olanların %7,1 ve %9,5’i olduğu belirlenmiş, ‘Uygun Değil’ yönünde görüş belirtenlerin ise çok daha büyük bir oran ile uzmanların %92,9 ve %90,5’ini oluşturdukları sonucuna ulaşılmıştır.
- Ölçekte her üç yönde görüş bildirilen kazanımların olduğu da belirlenmiştir. Bu kazanımlar, 6, 8, 9, 21 ve 22 numaralı olanlardır. 9 ve 21. Kazanımlarda uzmanlar çoğunlukla ‘Kısmen Uygun’ yönünde görüş belirtmişlerdir. 9. kazanımda uzmanların %23,8’i ‘Evet Uygun’, %47,6’sı ‘Kısmen Uygun’, %28,6’sı ‘Uygun Değil’ yönünde görüş belirtmiştir. 6, 8 ve 22. Kazanımlarda ise ‘Uygun Değil’ yönünde görüş belirtenler daha fazladır. 8. kazanıma baktığımızda uzmanların %4,8’i ‘Evet Uygun’, %23,8’i ‘Kısmen Uygun’, %71,4’ü ‘Uygun Değil’ yönünde görüş bildirmiştir.
- Uzmanların, 5. kazanımda ise ‘Evet Uygun’ ve ‘Kısmen Uygun’ yönünde görüş belirttikleri, uzmanların büyük bir çoğunluğunun yani %71,4’ünün ‘Kısmen Uygun’ dediği belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan 42 uzmandan çoğunluğu, MEB 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımlarına uygunluğunu izlediği “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı eğitim programı ile ilgili programın kazanımları sağlamada başarısız olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Uzmanların belirttikleri bu görüşlerden, sağlanmak istenen kazanımlara ulaşmada ve bireyde o hedefe ilişkin öğrenme sağlamada yetersiz kalınacağı yorumu yapılabilir.

Uzmanların, formlarda ‘Evet Uygun’, ‘Kısmen Uygun’ ve ‘Uygun Değil’ şeklinde ifade ettikleri görüşleri dışında programa yönelik belirttikleri genel görüşleri verilmektedir.

4.2.4. Uzmanların Görüşlerine Yönelik Bulgular

(U2), Programın 4. Bölümü (fotosentez) ile ilgili olarak, fotosentezin tanımında Arş. Gör. Sırrı Beyin açıklaması öğrencileri de kavram yanılgısına neden olabilir. Çünkü Sırrı Bey, fotosentezi “Güneş enerjisinin bitkiler tarafından yani fotosentetik organizmalar tarafından kimyasal enerjiye dönüştürülmesidir” şeklinde tanımlamaktadır. Oysa fotosentez yapabilen bitkiler dışında fotosentetik bakteriler de bulunmaktadır. Oysa Sırrı Bey’in tanımına göre sadece bitkiler fotosentez yapabilir ve fotosentetik organizmalar sadece bitkilerdir anlamı çıkmaktadır. Nitekim TRT, Sırrı Beyin tanımını açıklamasının sonunda kısmen düzeltme yoluna giderek bitkiler kısmını tanımdan çıkarmıştır. (14.55 süreye videoda bakarsanız görebilirsiniz). Sırrı Bey sonraki açıklamalarında yaptığı hatayı düzeltmiş olmasına rağmen ilk açıklaması da değiştirilmelidir.

4. Bölümde (fotosentez) ayrıca besin zinciri, besin ağı gibi kavramlar geçmektedir. Bu kavramlar bir sonraki ünitenin konuları içinde geçen kavramlar olduğu için öğrenciler bu kavramları anlamlandıramayabilir.

Ayrıca besinini dışarıdan hazır alan canlılara örnek olarak sadece hayvanların ve insanların verilmesi de eksik bir bilgidir. Burada heterotrof bakteriler, protista aleminde yer alan pek çok canlı ve mantarlar aleminde yer alan canlılarında örnek olarak verilmesi ve tanımda heterotrof ve ototrof kavramlarının tekrarlanması fayda vardır (9. Sınıf ve 10. Sınıf da bu kavramlar geçmektedir).

(U3), “Kloroplastın yapısını ve fotosentez için önemini açıklar” kazanımına yönelik fotosentezde kloroplastın öneminden söz edilmiş, ancak yapısına değinilmemiştir.

(U5), “Kloroplastın yapısını ve fotosentez için önemini açıklar” kazanımı ile ilgili olarak kloroplastın fotosentez için önemine daha fazla değinilebilirdi.

(U8), “Kloroplastın yapısını ve fotosentez için önemini açıklar” kazanımına yönelik fotosentezin canlılık için öneminden çok güzel bahsedilmiş ancak kloroplastın

yapısının nasıl olduğundan ve kısımlarından hiç bahsedilmemiş bu nedenle kısmen uygun.

“Fotosentezde ışığa bağımlı ve ışıktan bağımsız olarak gerçekleşen reaksiyonları ürün ve süreç açısından karşılaştırır” kazanımı ile ilgili olarak reaksiyonların nasıl gerçekleştiğinden hiç bahsedilmemiş.

(U10), *“Kloroplastın yapısını ve fotosentez için önemini açıklar” kazanımı ile ilgili olarak kloroplastın yapısı detaylandırılmıyor*

(U11), *“Enerji dönüşümlerinde fotosentez ve solunumun ilişkisini açıklar” kazanımı ile ilgili olarak canlılık faaliyetleri için fotosentez ürünlerine ihtiyaç duyulmasından bahsetmiş. Biraz daha O₂’den bahsedebilseydi daha uygun olurdu.*

(U13), *“Karbonhidrat, yağ ve proteinlerin hangi basamaklardan oksijenli solunuma katıldığını şema üzerinde gösterir” kazanımına yönelik proteinlerin vücuttaki işlevi anlatılmış ama solunumla ilişkilendirilmemiştir.*

“Fotosentezde ışığa bağımlı ve ışıktan bağımsız olarak gerçekleşen reaksiyonları ürün ve süreç açısından karşılaştırır” kazanımı ile ilgili fotosentezin ışıklı ve ışıksız gerçekleşen reaksiyonlarına ayrı ayrı değinilmemiştir.

“Kemosentez yapan canlılara örnekler verir” kazanımına yönelik bakteriler ve mikroorganizmalar konusunda değinilmiştir.

“Madde ve enerji akışında üretici, tüketici ve ayrıştırıcıların rolünü örneklendirir” kazanımı ile ilgili fotosentez konusu anlatılırken besin zincirine değinilmiş fakat örneklerle belirtilmemiştir.

(U17), *“Madde ve enerji akışında üretici, tüketici ve ayrıştırıcıların rolünü örneklendirir” kazanımına yönelik sadece fotosentez konusu anlatılırken kısaca besin zincirine değinilmiş.*

(U21), *“Kloroplastın yapısını ve fotosentez için önemini açıklar” kazanımı ile ilgili kloroplastın yapısından hiç bahsetmiyor. Fotosentez için kloroplast organeline gerek olduğunu söylüyor ama yetersiz.*

“Fotosentezde ışığa bağımlı ve ışıktan bağımsız olarak gerçekleşen reaksiyonları ürün ve süreç açısından karşılaştır” kazanımına yönelik reaksiyonlardan hiç bahsetmiyor

(U24), *“Kloroplastın yapısını ve fotosentez için önemini açıklar” kazanımı ile ilgili fotosentez bölümünde kloroplastın yapısı detaylı anlatılmamış ama fotosentez çok etkili verilmiş.*

“Madde ve enerji akışında üretici, tüketici ve ayrıştırıcıların rolünü örneklendirir” kazanımı fotosentez bölümünde anlatılmış. Mikroorganizmalar videosundan ayrıştırıcılar olarak bakterilerden bahsedilmiş. Protein videosunda kısmen fotosentezden bahsedilmiştir. Fotosentez sonucu oluşan ürünlerden azot elde edilişi, bunun hayvanlara geçişi ve protein sentezi anlatılmıştır.

“Ekosistemdeki besin zinciri, besin ağı ve besin piramidi arasındaki ilişkiyi yorumlar” kazanımı fotosentez bölümünde detaylı olmamakla birlikte anlatılmış.

“Doğadaki madde döngülerini şekil üzerinde göstererek önemini açıklar” kazanımı bakteriler videosunda C ve N döngülerinden bahsediyor ama şekil ya da görsel yoktu.

(U29), *5. Bölümün (Antioksidanlar) 10. Sınıf 3. Ünite kazanımları açısından uygun bir yönü yoktur.*

10. Bölüm (Mikroorganizmalar) 10. Sınıfın 3. Ünite kazanımları açısından da uygun bir bölüm. Bu ünite de öğretim sürecinde yararlanılabilir.

(U30), *“Kloroplastın yapısını ve fotosentez için önemini açıklar” kazanımı ile ilgili algler ve biodizel verilmiş.*

“Enerji dönüşümlerinde fotosentez ve solunum ilişkisini açıklar” kazanımına yönelik fotosentezin ve bitkilerin önemini vurgulamış.

4.2.5. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Bulgular

MEB Ortaöğretim 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımlarına ilişkin bulgulara ulaşmak için araştırmaya katılan uzmanların veri toplama aracına verdikleri cevapların frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları incelenmiştir.

Formlarda bulunan her bir kazanım için numaralar belirlenmiş ve kazanımların dağılımı Tablo 4.5’de verilmiştir. Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımları ile hazırlanan ölçeklerin analiz sonuçları Tablo 4.6’ da verilmektedir.

Tablo 4.5. MEB Ortaöğretim 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Dağılımı

1.Kazanım	Bitkisel dokuları örneklerle açıklar.
2.Kazanım	Kök, gövde ve yaprağın yapı ve görevlerini açıklar.
3.Kazanım	Kök, gövde ve yaprak tiplerine örnekler verir.
4.Kazanım	Bitkilerde suyun topraktan alınması ve gövdede taşınmasını sağlayan mekanizmaları açıklar.
5.Kazanım	Bitkilerde fotosentez ürünlerinin taşınmasının nasıl gerçekleştiğini açıklar.
6.Kazanım	Bitkinin beslenebilmesi için gerekli faktörleri açıklar.
7.Kazanım	Bitkilerde besin tuzlarının önemini açıklar.
8.Kazanım	Bitki büyümesinde hormonların etkisini açıklar.
9.Kazanım	Fotoperiyodizm, nasti ve tropizma hareketlerini örneklerle açıklar.
10.Kazanım	Çiçeğin kısımlarının yapı ve görevlerini tam çiçek şekli üzerinde belirtir.
11.Kazanım	Bir çiçek şekli üzerinde tozlaşmayı açıklar.
12.Kazanım	Tohumlu bitkilerde döllenmeyi açıklar.
13.Kazanım	Bitkilerde tohumun yapı ve önemini belirtir.
14.Kazanım	Bitkilerde görülen meyve tiplerini açıklar.
15.Kazanım	Tohumun taşınma yollarını örneklerle açıklar.
16.Kazanım	Çimlenmiş bir tohum şekli üzerinde kısımlarını gösterir.
17.Kazanım	Tohumun çimlenmesine etki eden çevresel faktörleri açıklar.

Tablo 4.5. (devam) MEB Ortaöğretim 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Dağılımı

18.Kazanım	Mendel ilkelerini örneklerle açıklar.
19.Kazanım	Monohibrit ve dihibrit çaprazlamaların olası sonuçlarını Punnett Karesini kullanarak çözer.
20.Kazanım	Kontrol çaprazlamasının önemini örnekler üzerinden irdeler.
21.Kazanım	Eksik baskınlık, eş baskınlık ve çok alelliliği örneklerle açıklar.
22.Kazanım	Eşeye bağlı kalıtımı örneklerle açıklar.
23.Kazanım	Kromozomların yapı ve sayısındaki değişimleri açıklar.
24.Kazanım	DNA'nın yapısını şekil ya da model üzerinde açıklar.
25.Kazanım	DNA'nın kendini eşlemesini ve önemi açıklar.
26.Kazanım	RNA'nın yapısı ve çeşitlerini açıklar.
27.Kazanım	Protein sentezini açıklar.
28.Kazanım	Hayvan ve bitki üretiminde kullanılan ıslah yöntemlerine örnekler verir.
29.Kazanım	Gen mühendisliği ve biyoteknoloji uygulamalarına örnekler verir.
30.Kazanım	Atatürk'ün bilim ve teknolojiye verdiği önemi biyoloji bilimi açısından değerlendirir.
31.Kazanım	Komünitenin yapısını ve buna etki eden faktörleri örneklerle açıklar.
32.Kazanım	Komünitede tür içi ve türler arasındaki rekabeti örneklerle açıklar.
33.Kazanım	Komünitede türler arasında simbiyotik ilişkileri örneklerle açıklar.
34.Kazanım	Popülasyon dinamiği ve taşıma kapasitesini açıklar.
35.Kazanım	Bazı canlı türlerinin neslinin tehlikede olmasını nedenleriyle ortaya koyar.
36.Kazanım	Biyom ve ekosistem arasındaki ilişkiyi açıklar.
37.Kazanım	Dünyadaki başlıca karasal ve sucul biyomlara örnekler verir.

(Web7)

MEB Ortaöğretim 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programının kazanımlarının dağılımı Tablo 4.5'de yer almaktadır. Buna göre 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programında toplam 24 kazanım yer almaktadır. Tablo 4.5'de belirtilen kazanımların gerçekleşmesine yönelik uzman görüşlerinin frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Tablo 4.6'da verilmektedir.

Tablo 4.6. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Bulgular

<u>Kazanımlar</u>	<u>Evet Uygun</u>		<u>Kısmen Uygun</u>		<u>Uygun Değil</u>		<u>Toplam</u>	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1.Kazanım	-	-	2	4,8	40	95,2	42	100
2.Kazanım	-	-	11	26,2	31	73,8	42	100
3.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
4.Kazanım	-	-	2	4,8	40	95,2	42	100
5.Kazanım	-	-	10	23,8	32	76,2	42	100
6.Kazanım	2	4,8	13	30,9	27	64,3	42	100
7.Kazanım	-	-	15	35,7	27	64,3	42	100
8.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
9.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
10.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
11.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
12.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
13.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
14.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
15.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
16.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
17.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
18.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
19.Kazanım	-	-	4	9,5	38	90,5	42	100
20.Kazanım	-	-	2	4,8	40	95,2	42	100
21.Kazanım	-	-	4	9,5	38	90,5	42	100
22.Kazanım	-	-	21	50	21	50	42	100
23.Kazanım	-	-	20	47,6	22	52,4	42	100
24.Kazanım	20	47,6	22	52,4	-	-	42	100
25.Kazanım	11	26,2	29	69	2	4,8	42	100
26.Kazanım	2	4,8	15	35,7	25	59,5	42	100
27.Kazanım	-	-	12	28,6	30	71,2	42	100
28.Kazanım	15	35,7	6	14,3	21	50	42	100
29.Kazanım	30	71,7	12	28,6	-	-	42	100
30.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
31.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
32.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
33.Kazanım	-	-	2	4,8	40	95,2	42	100
34.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
35.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
36.Kazanım	-	-	6	14,3	36	85,7	42	100
37.Kazanım	-	-	14	33,3	28	66,7	42	100

Araştırmaya katılan uzmanların, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı televizyon programının 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programının kazanımlarını ne kadar sağladığına ilişkin görüşleri Tablo 4.6’den yararlanarak aşağıda verilmiş ve yorumlanmıştır.

- Araştırmaya katılan uzmanların tümü, 37 kazanımdan oluşan ölçekte 17 kazanıma ‘Uygun Değil’ yönünde görüş belirtmiştir. Bu durumdan, televizyon programının ölçekteki kazanımların yarısına yakınıni yani %45,9’unu sağlamadığı sonucu çıkmaktadır. 3, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 30, 31, 32, 34 ve 35. kazanımlarda %100 ‘Uygun Değil’ yönünde görüş belirtilmiştir.
- Tablo 4.6 incelendiğinde ‘Kısmen Uygun’ ve ‘Uygun Değil’ seçeneklerinin işaretlendiği kazanımların çoğunlukta olduğu görülmektedir. 1, 2, 4, 5, 7, 19, 20, 21, 22, 23, 27, 33, 36 ve 37. kazanımlar olmak üzere 14 kazanımda ‘Kısmen Uygun’ ve ‘Uygun Değil’ yönünde görüş belirtilmiştir. Bu kazanımlar incelendiğinde, 1, 4, 20 ve 33. kazanımlarda uzmanların %4,8’inin ‘Kısmen Uygun’, %95,2’sinin ‘Uygun Değil’ görüşünde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, uzmanların çoğunun, TV programının bu kazanımları sağlamadığı görüşünde olduğunu göstermektedir. ‘Kısmen Uygun’ ve ‘Uygun Değil’ seçeneklerinin işaretlendiği diğer kazanımlarda da ‘Uygun Değil’ yönünde uzmanların daha çok görüş belirttikleri görülmektedir.
- Araştırmaya katılan uzmanların her üç seçeneğe yönelik görüşte olduğu 6, 25, 26 ve 28. kazanımlar bulunmaktadır. 6 ve 26. kazanımlarda uzmanlar, ‘Uygun Değil’ yönünde görüş belirtmişlerdir. Sırası ile uzmanların %64,3 ve %59,5’i bu yönde görüş belirtmiştir. 28. kazanımda, ‘Evet Uygun’ yönünde görüş belirtenler uzmanların %35,7’sini, ‘Uygun Değil’ görüşünde olanların ise %50’sini oluşturduğu görülmektedir.
- Tablo 4.6’da 24 ve 25. kazanımlarda uzmanların ‘Uygun Değil’ yönünde görüş belirtmediği görülmüştür. 24. kazanıma bakıldığında ‘Evet Uygun’ ve ‘Kısmen Uygun’ cevabını verenlerin sırası ile %47,6 ve %52,4 oranlarında

olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu sonuçla, iki farklı değerlendirmede bulunan uzmanların sayısının birbirine yakın olduğu belirlenmiştir. 29. kazanımda ise ‘Evet Uygun’ yönünde görüş belirten uzmanların çoğunlukta olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılanların %71,7’sinin ‘Evet uygun’, %28,6’sının ise ‘Kısmen Uygun’ görüşünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan 42 uzmanları, MEB 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımlarına uygunluğunu izlediği “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı eğitim programı ile ilgili görüşlerini belirtmişlerdir. Uzmanların genel olarak, eğitim içerikli yayının kazanımları sağlamada yeterli olmadığı görüşünde oldukları görülmektedir. Bu görüşlere göre, uzmanların eğitim programının kazanımlar ile belirlenen hedeflere ulaşılmasında ve davranışa dönük öğrenme sağlanmasında uygun olmadığı görüşünde oldukları şeklinde değerlendirilebilir.

Uzmanların, formlarda ‘Evet Uygun’, ‘Kısmen Uygun’ ve ‘Uygun Değil’ şeklinde ifade ettikleri görüşleri dışında programa yönelik belirttikleri genel görüşleri verilmektedir.

4.2.6. Uzman Görüşlerine Yönelik Bulgular

(U2), *“Hayvan ve bitki üretiminde kullanılan ıslah yöntemlerine örnekler verir” kazanımına yönelik sadece verimli döl elde edilmede kullanıldığı, ifade edilmektedir. Ülkemizde ki gen bankalarından ve endemik türlerin korunmasından bahsedilmemektedir.*

“Gen mühendisliği ve biyoteknoloji uygulamalarına örnekler verir” kazanımı ile ilgili olarak daha çok adli tıp uygulamalarına yer verilmiş olmasına rağmen, hayvan ve bitki üretiminde ıslah yöntemlerinden, gen transferlerinden, GDO uygulamalarından, olası etkilerinden bahsedilmemektedir. Örneğin gen transferleri ile insülin gibi hormonların üretimi ve şeker hastaları için önemi üzerinde durulmamaktadır. İnsan genom projesinden bahsedilmesi, farmagogenetik tıp, genetik tanı, GDO çalışmalarından bahsedilmesi güzel. Bir önceki programın eksikliklerini tamamlar nitelikte olmuş. Öğrencilerin bu çalışmalardan haberdar olması gerekir.

Mikroorganizmaların kullanımına yönelik örnekler diğer bölümlerin eksiklerini tamamlar nitelikte olmuş.

(U3), *“DNA’nın yapısını şekil ya da model üzerinde açıkla” kazanımı ile ilgili olarak DNA şekli verilmiş, ancak yapısından söz edilmemiş. “DNA’nın kendini eşlemesini ve önemi açıkla” kazanımına yönelik DNA’nın öneminden söz edilmiş, ancak kendisini eşlemesine değinilmemiş.*

(U5), *“Hayvan ve bitki üretiminde kullanılan ıslah yöntemlerine örnekler verir” kazanımı ile ilgili olarak hayvan ve bitki üretiminde daha verimli insanlara daha yararlı olunabilmesi neler yapıldığından bahsedilmiştir.*

“Gen mühendisliği ve biyoteknoloji uygulamalarına örnekler verir” kazanımına yönelik gen mühendisliğinin günümüzdeki kullanım alanları ile ilgili örnekler verilmiş.

(U7), *“Bitkilerde besin tuzlarının önemini açıkla” kazanımına iyottan bahsederken çok kısa değinilmiş. Orada buna daha çok yer verilebilirdi.*

“DNA’nın yapısını şekil ya da model üzerinde açıkla” kazanımına yönelik DNA’nın yapısıyla ilgili çok kısa bir açıklama vardı, o nedenle kısmen işaretlendi.

(U8), *“DNA’nın yapısını şekil ya da model üzerinde açıkla” kazanımı ile ilgili olarak DNA’nın şeklinden yeterince bahsedilmemiş. Sadece temel yapı taşının nükleotitler olduğu söylenmiş. Ancak bunların birbirine nasıl bağlandığı ve yapısında bulunana diğer moleküller açıklanmamış.*

“DNA’nın kendini eşlemesini ve önemi açıkla” kazanımına yönelik DNA’nın hangi durumlarda ve nasıl eşlendiğinden ve öneminden hiç bahsetmemiş.

“RNA’nın yapısı ve çeşitlerini açıkla” kazanımı ile ilgili RNA’nın sadece bir nükleik asit çeşidi olduğundan bahsetmiş. Onun dışında yapısı ve çeşitleri üzerinde hiç durulmamış.

“Protein sentezini açıkla” kazanımına yönelik protein sentezi olayı ve nasıl gerçekleştiğinden hiç bahsedilmemiş.

“Gen mühendisliği ve biyoteknoloji uygulamalarına örnekler verir” kazanımına yönelik bu konu çok ayrıntılı ve kazanımlara uygun bir şekilde anlatılmıştır.

(U10), “Bitkinin beslenebilmesi için gerekli faktörleri açıkla” kazanımına ilişkin sadece Güneş ışığından bahsedilmiş

“DNA’nın yapısını şekil ya da model üzerinde açıkla” kazanımına yönelik DNA’yı oluşturan yapılar hakkında kısaca da olsa bilgi verilmeliydi. “DNA’nın kendini eşlemesini ve önemi açıkla” kazanımına ilişkin sadece önemi iyi açıklanmış

“Gen mühendisliği ve biyoteknoloji uygulamalarına örnekler verir” kazanımına yönelik konuşan uzmanlar kısmen bu kazanımı sağlamış.

(U11), “DNA’nın yapısını şekil ya da model üzerinde açıkla” kazanımı ile ilgili olarak nükleik asitler anlatılırken DNA’dan bahsedilmiş ama yapısı model üzerinden anlatılmamış. DNA’nın kendini eşlemesini ve önemi açıkla” kazanımı ile ilgili olarak DNA’nın kendisini eşlemesinden bahsedilmemiş. Sadece nasıl çoğaldığından bahsedilmiş. DNA’nın öneminden güzel bahsedilmiş

“Hayvan ve bitki üretiminde kullanılan ıslah yöntemlerine örnekler verir” kazanımına ilişkin konu oldukça güzel anlatılmış.

“Gen mühendisliği ve biyoteknoloji uygulamalarına örnekler verir” kazanımına yönelik konu oldukça güzel anlatılmış.

(U13), “Kök, gövde ve yaprağın yapı ve görevlerini açıkla” kazanımına yönelik Yaprak ve fotosentez ilişkilendirilmiş.

“Bitkilerde fotosentez ürünlerinin taşınmasının nasıl gerçekleştiğini açıkla” kazanımı ile ilgili fotosentez konusunda ürünlerin taşınmasından bahsedilmemiş.

“Bitkilerde besin tuzlarının önemini açıkla” kazanımına iyottan bahsederken değinilmiş.

“Hayvan ve bitki üretiminde kullanılan ıslah yöntemlerine örnekler verir” kazanımından biyoteknoloji anlatırken bahsedilmiş. “Gen mühendisliği ve biyoteknoloji uygulamalarına örnekler verir” kazanımına yönelik mikroorganizmaların günlük hayatta nasıl kullanıldığından bahsederken örnekler veriliyordu.

“Dünyadaki başlıca karasal ve sucul biyomlara örnekler verir” kazanımı ile ilgili suda ve karada yaşayan canlılardan örnekler mevcuttur.

(U17), “Kök, gövde ve yaprağın yapı ve görevlerini açıklar” kazanımına fotosentez konusunda yeşil bitkilerin fotosentezdeki rolünde değinilmiş.

“Bitkilerde fotosentez ürünlerinin taşınmasının nasıl gerçekleştiğini açıklar” kazanımını belki fotosentezde anlatılanlardan yola çıkarak açıklar diye düşünüyorum.

“Bitkilerde besin tuzlarının önemini açıklar” kazanımı iyottan bahsederken çok kısa değinilmiş.

“Gen mühendisliği ve biyoteknoloji uygulamalarına örnekler verir” kazanımına yönelik mikroorganizmaların günlük hayatta nasıl kullanıldığından bahsederken örnekler veriliyordu.

(U21), “DNA’nın yapısını şekil ya da model üzerinde açıklar” kazanımına yönelik ilgili bölümde DNA’dan çok kısıtlı bahsediliyor. Yapısı için sadece nükleotitlerden oluştuğu ve boyutu söylenmiş. Yeterli değil. “DNA’nın kendini eşlemesini ve önemi açıklar” kazanımı ile ilgili DNA’nın eşlenmesinden bahsediliyor ama ne önemi ne de nasıl yapıldığı açıklanmıyor.

“RNA’nın yapısı ve çeşitlerini açıklar” kazanımına yönelik RNA’dan adı dışında hiç bahsedilmiyor

“Protein sentezini açıklar” kazanımı ile ilgili protein sentezinden hiç bahsedilmiyor.

“Gen mühendisliği ve biyoteknoloji uygulamalarına örnekler verir” kazanımına yönelik bu konudaki bilgilendirme kazanıma yeterlidir.

(U24), “Monohibrit ve dihibrit çaprazlamaların olası sonuçlarını Punnett Karesini kullanarak çözer” kazanımı ile ilgili olarak keratin videosunda keratinin oluşması ya da olmaması ile ilgili genetik vurgusu yapılmış ama açıklanmamıştır. Genetik videosunda Genetiğin tarihçesi anlatılmış, 1970’li ve 2000’li yıllardaki büyük gelişmelerden bahsedilmiş.

“Kromozomların yapı ve sayısındaki değişimleri açıklar” kazanımına yönelik genetik videosunda genler hakkında bilgi verilmiş. İnsan genom projesi anlatılmış

DNA’nın yapısını şekil ya da model üzerinde açıklar” kazanımı ile ilgili olarak videoda DNA modelinin görseli vardı.

“Hayvan ve bitki üretiminde kullanılan ıslah yöntemlerine örnekler verir” kazanımına yönelik genetik videosunda transgenik bitki ve hayvanlardan bahsedilmiş. Neden yapıldığı açıklanmış.

“Gen mühendisliği ve biyoteknoloji uygulamalarına örnekler verir” kazanımı ile ilgili nükleik asitler videosunda bilgiler verilmiş. PCR’den bahsederken daha açıklayıcı olabilirdi. Aynı şekilde elektroforez de. Genetik videosunda da transgenik canlılar, günlük hayatta kullanımı, PCR uygulamaları, ilaç sektörüne yansımaları, sağlıklı bebek çalışması anlatılmış. GDO’lu besinlerden de bahsedilmiş. Mikroorganizmalar videosunda biyoteknoloji uygulamalarından, gen transferlerinden, aşı-serum-antibiyotik uygulamalarından bahsedilmiş.

(U28), “Hayvan ve bitki üretiminde kullanılan ıslah yöntemlerine örnekler verir” kazanımına ilişkin ıslah yapmanın nedenini ve gerekliliğini açıklıyor.

“Gen mühendisliği ve biyoteknoloji uygulamalarına örnekler verir” kazanımı ile ilgili biyoteknolojinin adli tıpta ziraat ve hayvancılık gibi dallarda kullanıldığı belirtilmiş.

(U29), 5. Bölüm (Antioksidanlar) 11. Sınıf kazanımları açısından uygun değildir.

(U30), “Hayvan ve bitki üretiminde kullanılan ıslah yöntemlerine örnekler verir” kazanımı ile ilgili transgenik bitkiler verilmiş.

“Gen mühendisliği ve biyoteknoloji uygulamalarına örnekler verir” kazanımı ile ilgili kişinin DNA profili ve adli tıpta kullanımı verilmiştir. Yetersizdir. İnsan genom projesi.

4.2.7. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Bulgular

MEB Ortaöğretim 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımlarına ilişkin bulgulara ulaşmak için araştırmaya katılan uzmanların veri toplama aracına verdikleri cevapların frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları incelenmiştir.

Formlarda bulunan her bir kazanım için numaralar belirlenmiş ve kazanımların dağılımı Tablo 4.7’de verilmiştir. Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımları ile hazırlanan ölçeklerin analiz sonuçları Tablo 4.8’de verilmektedir.

Tablo 4.7. MEB Ortaöğretim 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Dağılımı

1.Kazanım	Sindirimin özelleşmiş kısımlar içerisinde gerçekleştiğini örneklerle belirtir.
2.Kazanım	İnsanda besinlerin sindirim kanalındaki hareketi, parçalanması ve emilimini şekil/şema kullanarak açıklar.
3.Kazanım	Herbivor, karnivor ve omnivor hayvanlarda diş-çene yapısı, mide yapısı ve bağırsak uzunluklarını karşılaştırır.
4.Kazanım	Hayvanlarda deri, trake, solungaç ve akciğer solunumunu karşılaştırır.
5.Kazanım	İnsanda akciğer solunumunu açıklar.
6.Kazanım	Alveollerden dokulara, dokulardan alveollere gaz taşınmasını açıklar.
7.Kazanım	Açık ve kapalı kan dolaşımını karşılaştırır.
8.Kazanım	Balık, kurbağa ve memelilerdeki kan dolaşımını karşılaştırır.
9.Kazanım	İnsanda kalp, kan ve damarların yapı ve görevlerini açıklar.
10.Kazanım	Lenf dolaşımının yapı ve görevlerini açıklar.
11.Kazanım	Vücudun antijenlere karşı immuno biyolojik cevabını örneklendirir.
12.Kazanım	Bağışıklık sisteminin alerjenlere verdiği tepki ve baskılandığı durumlara güncel örnekler verir.
13.Kazanım	Hayvanlarda boşaltımı örnekler üzerinden açıklar.
14.Kazanım	İnsanda üriner sistemi oluşturan yapı ve organlar ile görevlerini şekil/şema üzerinde açıklar.
15.Kazanım	Böbrek, deri ve akciğerin homeostatik işlevlerine örnekler verir.
16.Kazanım	Boşaltımın homeostazi açısından önemini tartışır.
17.Kazanım	Farklı hayvanlarda destek ve hareketi karşılaştırır.
18.Kazanım	İnsanda kemik ve eklem tiplerini şema/model üzerinde göstererek görevlerini açıklar.
19.Kazanım	İnsandaki kas çeşitlerini yapı ve görev açısından karşılaştırır.
20.Kazanım	Hareket sırasında iskelet-kas iş birliğini antagonist (zıt çalışan) kaslarla açıklar.
21.Kazanım	Farklı hayvanlarda sinir sistemini örnekler ile karşılaştırır.

Tablo 4.7. (devam) MEB Ortaöğretim 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Dağılımı

22.Kazanım	Nöronun yapı ve çeşitlerini açıklar.
23.Kazanım	Uyartının nöronda oluşumu ve bir nörondan diğerine aktarılmasını açıklar.
24.Kazanım	İnsanda merkezî ve çevresel sinir sistemini şekil/şema üzerinde göstererek görevlerini belirtir.
25.Kazanım	İnsanda refleks yayını şekil/şema üzerinde açıklar.
26.Kazanım	İnsanın duyu organlarında uyarıların alınması, uyarıların taşınması ve cevap verilmesini şekil üzerinde açıklar.
27.Kazanım	İnsandaki endokrin bezlerin ürettiği hormonların görevlerini açıklar.
28.Kazanım	Hormonların çalışma mekanizmasını açıklar.
29.Kazanım	Homeostazinin sağlanmasında denetleyici ve düzenleyici sistemin rolünü örneklerle açıklar.
30.Kazanım	Hayvanlarda iç ve dış döllenmeye örnekler verir.
31.Kazanım	İnsanda erkek ve dişi üreme organlarının görevlerini belirtir.
32.Kazanım	İnsanda embriyonik gelişimi açıklar.
33.Kazanım	Doğuştan gelen ve öğrenilen davranışları örneklerle açıklar.
34.Kazanım	Sosyal davranışlara örnekler verir.
35.Kazanım	Hayvanlarda yön bulma, yer belirleme gibi davranışlara örnekler verir.
36.Kazanım	Yaşamın ortaya çıkışı ile ilgili abiyojenez, biyogeneze, panspermia, ototrof, heterotrof, yaratılış vb. Hipotez ve görüşleri özetler.
37.Kazanım	Fosillerin yaşamın anlaşılmasına sağladığı katkılara örnekler verir.
38.Kazanım	Canlıların embriyolojik, biyokimyasal, anatomik ve genetik yapılarındaki benzerlik ve farklılıkların evrimin açıklanmasına katkılarını örnekler verir.
39.Kazanım	Evrime ilişkin görüşleri özetler.
40. Kazanım	Doğada meydana gelebilecek iklimsel değişikliklerden hareketle, zaman içinde evrim sürecinin ve yaşamın nasıl etkilenebileceğini tartışır.
41.Kazanım	Madde ve besin kaynaklarının yaşam için önemini örneklerle açıklar.
42.Kazanım	Madde ve besin kaynaklarının sürdürülebilirliğinin önemini tartışır.
43.Kazanım	Karasal ve sucul biyolojik çeşitliliğin korunmasının önemini fark eder.
44.Kazanım	Biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilirliğine yönelik alınması gereken önlemleri belirtir.
45.Kazanım	Tarım ve hayvancılıkta kullanılan yerel türlerin korunmasının önemini irdeler.
46.Kazanım	Bozulan bir çevrenin rehabilite edilme yollarını tartışır.
47.Kazanım	Çevre ile ilgili rehabilitasyon çalışmalarına gönüllü olarak katılır.

(Web8)

MEB Ortaöğretim 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programının kazanımlarının dağılımı Tablo 4.7’de yer almaktadır. Buna göre 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programında toplam 47 kazanım yer almaktadır. Tablo 4.7’de belirtilen kazanımların gerçekleşmesine yönelik uzman görüşlerinin frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Tablo 4.8’de verilmektedir.

Tablo 4.8. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Bulgular

<u>Kazanımlar</u>	<u>Evet Uygun</u>		<u>Kısmen Uygun</u>		<u>Uygun Değil</u>		<u>Toplam</u>	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1.Kazanım	-	-	12	28,6	30	71,4	42	100
2.Kazanım	-	-	2	4,8	40	95,2	42	100
3.Kazanım	-	-	11	26,2	31	73,8	42	100
4.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
5.Kazanım	-	-	2	4,8	40	95,2	42	100
6.Kazanım	-	-	2	4,8	40	95,2	42	100
7.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
8.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
9.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
10.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
11.Kazanım	2	4,8	17	40,5	23	54,8	42	100
12.Kazanım	4	9,5	12	28,6	26	61,9	42	100
13.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
14.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
15.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
16.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
17.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
18.Kazanım	-	-	13	30,9	29	69,1	42	100
19.Kazanım	-	-	13	30,9	29	69,1	42	100

Tablo 4.8. (devam) Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Bulgular

20.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
21.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
22.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
23.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
24.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
25.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
26.Kazanım	-	-	2	4,8	40	95,2	42	100
27.Kazanım	-	-	22	52,4	20	47,6	42	100
28.Kazanım	-	-	22	52,4	20	47,6	42	100
29.Kazanım	-	-	10	23,8	32	76,2	42	100
30.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
31.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
32. Kazanım	-	-	17	40,5	25	59,5	42	100
33.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
34.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
35.Kazanım	-	-	-	-	42	100	42	100
36.Kazanım	-	-	31	73,8	11	26,2	42	100
37.Kazanım	-	-	2	4,8	40	95,2	42	100
38.Kazanım	-	-	4	9,5	38	90,5	42	100
39.Kazanım	-	-	10	23,8	32	76,2	42	100
40.Kazanım	-	-	8	19,1	34	80,9	42	100
41.Kazanım	17	40,5	20	47,6	5	11,9	42	100
42.Kazanım	7	16,7	22	52,4	13	30,9	42	100
43.Kazanım	2	4,8	10	23,8	30	71,4	42	100
44.Kazanım	2	4,8	14	33,3	26	61,9	42	100
45.Kazanım	2	4,8	16	38,1	24	57,1	42	100
46.Kazanım	3	7,1	12	28,6	27	64,3	42	100
47.Kazanım	-	-	4	9,5	38	90,5	42	100

Araştırmaya katılan uzmanların, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı televizyon yayınının 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programının kazanımlarını ne kadar sağladığına ilişkin görüşleri Tablo 4.8’den yararlanarak aşağıda verilmiş ve yorumlanmıştır.

- Araştırmaya katılan uzmanların tümü 47 kazanımdan oluşan ölçeğin 21 kazanımında ‘Uygun Değil’ görüşündedir. Bu durumdan, televizyon programının ölçekteki kazanımların yarısına yakınının yani %44,7’sinin %100 uygun olmadığı sonucu çıkmaktadır. 4, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 30, 31, 33, 34 ve 35. kazanımlar ile ilgili uzmanların hepsi ‘Uygun Değil’ yönünde görüş belirtmişlerdir.
- Tablo 4.8’e bakıldığında 1, 2, 3, 5, 6, 18, 19, 26, 27, 28, 29, 32, 36, 37, 38, 39, 40 ve 47. kazanımda ‘Kısmen Uygun’ ve ‘Uygun Değil’ yönünde görüş belirtilmiştir. 2, 5, 6, 26 ve 37 numaralı kazanımlara ‘Uygun Değil’ yönünde görüş belirtenler, uzmanların %95,2’sini, ‘Kısmen Uygun’ görüşünde olanlar ise %4,8’ini oluşturmaktadır. 42 kişilik uzman grubunda, TV programının bu kazanımlara uygun olmadığı yönünde görüş belirtenlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. ‘Uygun Değil’ yönünde görüş belirtenlerin çoğunlukta olduğu 38 ve 47. kazanımların her ikisinde de uzmanların %90,5’inin aynı görüşte olduğu belirlenmiştir. 27, 28 ve 32. kazanımlarda ise verilen cevapların oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. 27 ve 28. ifadelerde uzmanların %52,4’ünün ‘Kısmen Uygun’, %47,6’sının ise ‘Uygun Değil’ görüşünde olduğu sonucu çıkmaktadır. Sadece bir kazanımda ‘Kısmen Uygun’ görüşünün ‘Uygun Değil’ görüşüne göre daha fazla uzman tarafından tercih edildiği görülmüştür. 36. kazanımda uzmanların %73,8’i programın bu kazanıma ‘Kısmen Uygun’ olduğunu ifade etmişlerdir.
- Araştırmaya katılan uzmanlar, 11, 12, 41, 42, 43, 44, 45 ve 46. Kazanımlarda her üç seçenek yönünde görüş belirtmiştir. 12, 43, 44, 45 ve 46. Kazanımlara bakıldığında ‘Uygun Değil’ yönünde daha çok kişinin görüş belirttiği, 41 ve 42. kazanımlarda ise ‘Kısmen Uygun’ görüşünde olan uzmanların daha çok olduğu görülmektedir. Özellikle 41. kazanımda uzmanların %40,5’inin ‘Evet

Uygun', %47,6'sının 'Kısmen Uygun' yönünde görüş belirttiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan 42 uzman, MEB 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımlarına uygunluğunu izlediği “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı eğitim programı ile ilgili genel görüşlerini ifade etmişlerdir. Uzmanların, eğitim içerikli yayının kazanımları sağlamada başarılı olmadığı görüşünde oldukları görülmektedir. Uzmanların bu görüşünden yola çıkarak, programı izleyen bir bireyin 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımlarına ulaşmayacağı, programın bireylerde kazanımlara uygun öğrenme sağlamaya uygun olmadığı görüşünde oldukları yorumu yapılabilir.

Uzmanların, formlarda 'Evet Uygun', 'Kısmen Uygun' ve 'Uygun Değil' şeklinde ifade ettikleri görüşleri dışında programa yönelik belirttikleri genel görüşleri verilmektedir.

4.2.8. Uzman Görüşlerine Yönelik Bulgular

(U7), “İnsandaki kas çeşitlerini yapı ve görev açısından karşılaştırır” kazanımı ile ilgili proteinlerden bahsederken kaslar ile ilgili çok kısa açıklama var ancak yeterli değil.

“Yaşamın ortaya çıkışı ile ilgili abiyogenez, biyogenez, panspermia, ototrof, heterotrof, yaratılış vb. Hipotez ve görüşleri özetler” kazanımına yönelik alglerden bahsederken Dünya'nın oluşumundaki oksijen kaynağına (algere) kısaca değinilmiş.

“Madde ve besin kaynaklarının yaşam için önemini örneklerle açıklar” kazanımı ile ilgili olarak iyot, protein gibi konularda detaylı olarak madde ve besin kaynaklarının yaşam için önemine yer verilmişti.

“Karasal ve sucul biyolojik çeşitliliğin korunmasının önemini fark eder” kazanımına yönelik alglerin biyodizelde kullanılmasından bahsedilmiş.

(U10), “Hormonların çalışma mekanizmasını açıklar” kazanımı ile ilgili olarak özellikle tiroid hormonu üzerinde durulmuş.

“Madde ve besin kaynaklarının yaşam için önemini örneklerle açıklar” kazanımı ile ilgili birincil üreticilerin yaşam için önemi vurgulanmış.

“Madde ve besin kaynaklarının sürdürülebilirliğinin önemini tartışır” kazanımına yönelik alglerin anlatımında kısmen değinilmiş

“Karasal ve sucul biyolojik çeşitliliğin korunmasının önemini fark eder” kazanımı ile ilgili fotosentez anlatımında örneklemeler yapılmış

(U11), *“İnsanda kemik ve eklem tiplerini şema/model üzerinde göstererek görevlerini açıklar” kazanımına yönelik kalsiyumdan bahsederken dişlerdeki kalsiyum birikmesinden bahsedebilmiş.*

“İnsandaki kas çeşitlerini yapı ve görev açısından karşılaştırır” kazanımına proteinlerden bahsederken kaslarda protein zenginliği vurgulanmış.

“İnsandaki endokrin bezlerin ürettiği hormonların görevlerini açıklar” kazanımından iyot anlatılırken yetersizliğinde tiroit kanseri olabileceği ve diğer tiroit hastalıklarından bahsedilmiş.

“İnsanda embriyonik gelişimi açıklar” kazanımından kalsiyum ihtiyacının gebelerde fazla olmasından bahsedilmiş.

(U13), *“Yaşamın ortaya çıkışı ile ilgili abiyogenez, biyogenez, panspermia, ototrof, heterotrof, yaratılış vb. Hipotez ve görüşleri özetler” kazanımından siyanobakterilerle oksijen oluşumu ve canlılığın doğuşu bahsedilmiştir.*

“Madde ve besin kaynaklarının yaşam için önemini örneklerle açıklar” kazanımından çinko, kalsiyum, iyot gibi minerallerin öneminden bahsedilmektedir. Ayrıca proteinlerin önemi de anlatılmaktadır.

(U17), *“Yaşamın ortaya çıkışı ile ilgili abiyogenez, biyogenez, panspermia, ototrof, heterotrof, yaratılış vb. Hipotez ve görüşleri özetler” kazanımına alglerden bahsederken Dünya’nın oluşumundaki oksijen kaynağına (algler) kısaca değinilmiş.*

“Karasal ve sucul biyolojik çeşitliliğin korunmasının önemini fark eder” kazanımından alglerin biyodizelde kullanılmasından bahsedilmiş.

(U20), “Herbivor, karnivor ve omnivor hayvanlarda diş-çene yapısı, mide yapısı ve bağırsak uzunluklarını karşılaştırır” kazanımı sadece diş yapısı için kısmen uygun

“İnsandaki endokrin bezlerin ürettiği hormonların görevlerini açıklar” kazanımından kısmen tiroitten bahsettiği için işaretledim

(U28), “İnsanda kemik ve eklem tiplerini şema/model üzerinde göstererek görevlerini açıklar” kazanımı sadece kemikler için kalsiyumun önemi vurgulanmış

“Madde ve besin kaynaklarının yaşam için önemini örneklerle açıklar” kazanımına yönelik antioksidan içerikli maddelerin önemini anlatıyor.

(U29), 5.bölüm 12. Sınıf kazanımları açısından uygun değildir.

7. bölüm 12. Sınıf 3. Üniteden ziyade 1. Üniteye “Herbivor, karnivor ve omnivor hayvanlarda diş-çene yapısı, mide yapısı ve bağırsak uzunluklarını karşılaştırır” kazanımına kısmen uygundur.

(U30), “İnsanların duyu organlarında uyarıların alınması, uyarıların taşınması ve cevap verilmesini şekil üzerinde açıklar” kazanımında derinin yapısındaki keratinden bahsediyor.

4.3. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının İçerik, Süre ve Konunun İşlenişine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan uzmanların, TRT’de yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı eğitim amaçlı televizyon programı hakkındaki düşüncelerini belirlemek amaçlanmıştır. Uzmanlar, hazırlanan ölçek ile programın içeriğinin, süresinin ve konunun işlenişinin Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programına uygunluğu ile ilgili görüşlerini belirtmişlerdir.

Uzmanların görüşlerini belirlemek amacı ile aşağıdaki sorular yöneltilmiştir.

1. TRT’de yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim programının **içeriği** hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

2.TRT’de yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim programının **süresi** hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

3.TRT’de yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim programında **konunun işlenişi** hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

4.TRT’de yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim programı ile ilgili diğer görüş ve önerilerinizi yazınız.

Elde edilen verilere içerik analizi uygulanmıştır. Bu doğrultuda, uzmanların görüşleri, ‘Evet Uygun’, ‘Kısmen Uygun’ ve ‘Uygun Değil’ başlıkları altında sınıflandırılarak frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları hesaplanmıştır. Elde edilen bu bulgulara Tablo 4.9’da yer verilmiştir.

Tablo 4.9. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan ‘Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?’ Programının İçerik, Süre ve Konunun İşlenişine İlişkin Bulgular

	Evet Uygun		Kısmen Uygun		Uygun Değil		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
İçerik	17	40,5	13	30,9	12	28,6	42	100
Süre	30	71,4	12	28,6	-	-	42	100
Konunun İşlenişi	20	47,6	14	33,3	8	19,1	42	100

Araştırmaya katılan uzmanların “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programının içeriğinin, süresinin ve konunun işlenişinin Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı ile ilgili görüşlerine ilişkin elde edilen veriler, Tablo 4.9’dan yararlanarak verilmiştir.

- TRT Okul kanalında ekranlara gelen “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı eğitim içerikli televizyon programının içeriği Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programına uygunluğunu tespit etmek amacı ile Tablo 4.9’a bakıldığında, araştırmaya katılan uzman grubunun ‘Evet Uygun’, ‘Kısmen Uygun’ ve ‘Uygun Değil’ kriterlerin hepsinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Uzmanların %40,5’i ‘Evet Uygun’, %30,9’u ‘Kısmen Uygun’ ve %28,6’sı ‘Uygun Değil’ değerlendirmesinde bulunmaktadır.

- “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim içerikli televizyon yayınında işlenen biyoloji konularına verilen sürenin değerlendirilmesinde uzmanların olumsuz bir durum ifade etmemişlerdir. Tablo 4.9’da görüldüğü gibi uzmanların %71,4’ü gibi büyük bir çoğunluğunun Evet Uygun’ dedikleri belirlenmiştir. İzleyicilerin %28,6’sının ise ‘Kısmen Uygun’ görüşünde oldukları sonucuna ulaşılmaktadır.
- Programda konular işlenirken izlenen yöntem ve tekniklerin müfredata uygunluğu açısından uzmanlar, ‘Evet Uygun’, ‘Kısmen Uygun’ ve ‘Uygun Değil’ yönünde görüş belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan uzmanların %47,6’sı ‘Evet Uygun’, %33,3’ü ‘Kısmen Uygun’ ve %19,1’i de ‘Uygun Değil’ yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu dağılımlardan yola çıkarak, uzmanların yaklaşık yarısının konunun işlenişinin müfredata uygun olduğu görüşünde oldukları, ancak konular işlenirken izlenen yöntem ve tekniklerin yetersiz olduğunu düşünenlerin de olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan uzmanlar, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak? adlı eğitim programı ile ilgili içerik, süre ve konunun işleniş açısından görüşlerini belirtmişlerdir. Uzmanların görüşleri detaylı şekilde aşağıda verilmektedir.

4.3.1. Uzman Görüşlerine Yönelik Bulgular

“Gerçek hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı eğitim programı ile ilgili uzman görüşlerine ilişkin bulgular, içerik, süre ve konunun işleniş ile ilgili başlıklar altında aşağıda verilmektedir.

1. *Uzmanların TRT’de yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı eğitim programlarının içeriği hakkındaki görüşlerine ait bulgular*

(U1), Çevre, evrim, biyoteknoloji gibi konular daha ayrıntılı işlenebilir.

(U2), Eğitim programlarının içeriği oluşturulurken öğretim programlarının içeriği ve kazanımlarının dikkate alınmadığını düşünüyorum. Ayrıca bazı konular gereksiz detaylı olmuş.

(U3), Program adı ile uyuşmaktadır. Ancak kazanımlar paralelinde değerlendirildiğinde yüzeysel gözükmektedir.

(U4), İzlediğimiz program belli bir sezonu oluşturan bölümler olduğu için biraz uygun diyebilirim. Diğer bölümler ile birlikte bütünlük sağlayabilir.

(U5), İçerikte biraz zayıf kalındığını düşünüyorum. Sadece İlgi çekebileceği düşünülen konulara değinilmiş. Programın ismi ve amacı doğrultusunda, yani günlük hayatta ne işimize yarayacak başlığına bağlı kalınarak içerik kısa tutularak hazırlanmış. Kazanımlar doğrultusunda içerik daha da zenginleştirilebilirdi diye düşünüyorum.

(U6), İçerik özellikle fen bağlamındaki konuların günlük hayatla ilişkilerini vurgulaması açısından oldukça iyi. Öğretim programlarımızın teorinin dışında günlük hayatla iç içe olması beklenmektedir.

(U7), TRT'de yayınlanan eğitim programlarını yayın akışı içinde izlemedim. Ancak analizini yaptığımız video bağlamında içeriğin kesinlikle faydalı olduğunu düşünüyorum. Ancak yine incelediğimiz videonun biyoloji kazanımları ile ilişkisi karşılaştırmasında doğrudan ilişkili olabilecek çok az kazanım olduğunu gördüm nitekim içerik bu anlamda zenginleştirilebilir. Ancak içerikteki bazı hususların gerçekten ilgi çekici nitelikte olduğunu düşünüyorum.

(U8), Eğitim programları genellikle seyirciler için yararlı olabilecek bilgileri içeriyor. Düzenli takip edildiği takdirde kişiye günlük hayatta işine yarayacak pek çok faydalı bilgi veriyor.

(U9), İçerik program ile karşılaştırdığımızda bazı konuları karşılıyor.

(U10), Özellikle alanında uzman kişilerden alınan bilgilerin görsel ve sesli efektlerle ve kısaca sunumunun yapılması ilgi çekici olmuş. Fakat anlatımda kullanılan alana özgü terimlerin açıklanmadan kullanılması öğrencilerde fazlaca soru işareti oluşturabilir. Basit terimlerle anlatım daha anlaşılır olur, kanaatindeyim.

Videoların mutlaka yararlı olduğunu düşünüyorum. Fakat 'Orta Öğretim Biyoloji müfredatının kazanımlarını karşılamadığını düşünüyorum. Çünkü işlenen

konular yoğun olan müfredatın çok ufak bir kısmını oluşturuyor. Yine de öğrenciler için kullanılırsa ilgi ve merak uyandıracaktır.

(U11), TRT’ de yayınlanan eğitim programlarının içeriği günlük hayatta karşılaşılabileceğimiz konular üzerinedir. Bu da sadece öğrencilerin değil tüm bireylerin dikkatini çekmektedir.

(U12), Tam anlamı ile içeriğin başarılı olduğunu söyleyemesek de iyi yanları var.

(U13), TRT’de yayınlanan eğitim içerikli programları izlemeyi çok seviyorum, her yaştan insanın izleyebileceği ve öğrenebileceği bir şeyler olduğunu düşünüyorum. Bu programın içeriği de gayet faydalı.

(U14), Günlük hayata yönelik bilgiler verilmesi güzel ancak biraz daha lise biyoloji dersi içeriğine uygun olabilirdi.

(U15), İçerik olarak güncel meselelere değinmesi güzel, lakin yapılan çalışmalar ortaöğretim kurumlarının biyoloji kazanımlarının hemen hemen çoğunu karşılamıyor.

(U16), Konuyla ilgili uzmanlar mümkün olduğunca herkesin anlayacağı şekilde bilgilerini paylaşmış. Fakat bu bilgilerinin çoğu ders kitabında yer almakta veya ders öğretmeni tarafından öğrencilere sunulmakta. Bence aynı cümleleri ders öğretmeni kurup, aynı şekilde videolardan yararlanabilir. Öğretmenlerimizin birçoğu dersini yeterince ilgi çekici hale getirmediği için bu şekilde sunum ilk olarak dikkat çekici olabilir. Her hafta konular bu şekilde anlatılsa yine konular anlaşılmaz veya sıkıcı bir hal alabilir. Sonuç olarak ben derste öğretilenden çok farklı şeyler anlatıldığını düşünmüyorum. Hatta temeli olmayan bir kişi birçok konuyu yine anlamakta zorlanır. Gerçek hayatta ne işe yarayacak? Ben öğretmenlerden veya ders kitaplarında yazanlardan farklı bir şey duymadım, sadece alanında uzman kişilerin dilinden duymuş olduk. İçerik zayıf, alt yapı olmadan veya başka konularla ilişki kurmadan bir şeyler öğrenmek zor. Örneğin bakteriler konusunda sirke ve kefir anlatıldı, bunu okulda okuyan hangi öğrenciye öğretmeni anlatmamıştır ki? Bu anlatılanlar çerçevesinde konuların gerçek hayatta ne işe yaradığı hususu cevap bulmamıştır.

(U17), *TRT’de yayınlanan TRT Okul da üniversiteye hazırlanan öğrencilere yönelik programlardan izlemiştim. Onun dışında TRT Çocuk’ta eğitim ağırlıklı programların yararlı olduğunu düşünüyorum. Onun dışında bir program takip etmediğim için fazla bir şey söyleyemeyeceğim. Günlük hayatta ne işimize yarayacak programını da ilk kez izledim ve yararlı bir program olduğunu düşünüyorum.*

(U18), *Eğitim programları içerik olarak oldukça zengin ancak. Yapılan çalışmada gözlemlediğimiz kadarıyla okullardaki hedef ve kazanımlara uygunluk açısından çok da başarılı değil.*

(U19), *Programın içeriğinin kısmen uygun olduğu görüşündeyim.*

(U20), *TRT’deki eğitim programlarını izlemiyorum. Ancak verdiğiniz "Gerçek hayatta ne işimize yarayacak?" programı örgün eğitimdeki biyoloji kazanımlarına uygun bir içerikte değil. Zaten buna yönelik hazırlanmış bir program da değil anladığım kadarıyla. Popüler manada ilgi çekmek amacıyla hazırlanmış, kısmi bilgiler vermektedir.*

(U21), *TRT eğitim programlarını bu zamana kadar izlemedim. Ancak şu an izlediğim gerçek hayatta ne işe yarayacak programından kesitleri baz alarak bir yorum yapacak olursam içerik büyük çoğunluğunda yüzeysel. Yani halktan birini bilgilendirmekse amaç evet ama bir biyoloji konusunu öğrenciye kazandırmaksa yetersiz.*

(U22), *Bir eğitim programının hedef belirleyicileri: toplum, birey ve konu alanı olduğu düşünülürse, TRT’de yayınlanan programın içeriği: toplum içerisinde yaşayan bireylerin okul eğitimi boyunca öğrendikleri bilgilerin sorgulanması ve bu bilgilerin pragmatik bir yaklaşımla ele alınarak, yaşamımızda ne işimize yarayacak temel sorusunun üstüne kurulmaktadır. Bu programın içeriği oldukça sade ve hedef kitlesine mesajına gayet başarılı bir şekilde vermektedir. İçerik açısından sorgulanması gereken diğer bir konu ise, programı hazırlayan yapımcıların içeriği MEB eğitim programları kazanımlarını ele alıp almadıkları noktasında ise birbirinde bağımsız iki konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Açıkçası TRT’de yayınlanan programlar MEB kazanımlarını içermemektedir. Açıkçası bu programın öyle bir amacının da olduğunu düşünmüyorum.*

(U23), İçerik uygundur.

(U24), TRT özellikle TRT Okul bünyesinde eğitim programlarına ağırlık veriyor. Çok fazla televizyon izleme fırsatım olmadığını belirtmekle birlikte TRT Okul'da Canlılığın Çeşitliği, İnsan Anatomisi gibi konularda belgesellere denk geliyorum. İçeriği oldukça güzel hazırlanmış diye düşünüyorum. Hem dili çok anlaşılır hem de sunulan bilgiler öz ve herkesin anlayabileceği şekilde. Ayrıca kullanılan görseller de oldukça başarılı. Anatomi belgeselinde günlük hayattan örnekler veriliyordu ve doktorlar konuşuyordu. Bu, eğitim açısından oldukça önemli Canlılarla ilgili belgeseller de yakın plan çekimleri vardı ve çok dikkat çekiciydi. Yabancı ve yerli yapımı belgeseller var sanırım. Bu programın da içerik açısından uygun olduğunu düşünüyorum.

Biyoloji alanı dışındaki eğitim programları da etkili diye düşünüyorum. Yabancı dil eğitimi programları oldukça başarılı. Radi Hoca'ya denk gelmiştim birkaç kez. O da motivasyon boyutunda önemli olabilir belki.

(U25), Program güzel hazırlanmış ve yardımcı bir kaynak. Ancak içerik eğitim programının içeriğine tam anlamıyla uygunluk göstermemektedir.

(U26), İçerik uygundur.

(U27), İçeriğin orta düzeyde kaldığı görüşündeyim. İlköğretim seviyesindeki programların ortaöğretim seviyesindekilere oranla daha iyi olduğunu düşünüyorum.

(U28), Programların içeriği oldukça faydalıdır. Bazı programlarda teorik bilgi, bazı programlarda pratik bilgiler aktarılıyor.

(U29), Program içeriği iyi düşünülmüş ve gayet iyi hazırlanmış. Sorulan sorulara açıklayıcı cevaplar verilmiş. Bilgilerin güncel hayata uygunluğu gösterilmiş.

(U30), Biyolojide geçen güncel hayat ile bağlantı kurulabilecek bazı konu ve kavramlara yer verilmiş. İçerik sınırlı olmasına rağmen bahsedilen konular açık güzel olmuş.

(U31), *İnsanların günlük hayatta işe yaramadığını düşündüğü bilgilerin aslında ne kadar büyük işlevlere sahip olduğunun fark edilmesini sağlaması açısından bence gayet uygun ve başarılı projeler olduğunu düşünüyorum.*

(U32), *Programda anlatılan konuların içeriği yeterli fakat programa eklenmeyen ve önemli olan pek çok konu bulunmakta. Bunlara dikkat edilmeli.*

(U33), *Eğitim programları içeriği kazanımlara kısmen uygundur. Daha çok derse giriş etkinliği olarak kullanmaya, öğrencilerde dikkat çekme amaçlı kullanmaya uygun.*

(U34), *İçerik belli sınıflardaki kazanımlar açısından birçok bölüm oldukça uygun. Bazı bölümlerdeki sunumlar öğrencinin ilgisini çekmekten oldukça uzak.*

(U35), *Yayınlanan program 9., 10., 11 ve 12. Sınıf biyoloji dersi içeriği ve konuları ile örtüşüyor.*

(U36), *İçeriğin uygun olmadığını ve yetersiz olduğunu düşünüyorum.*

(U37), *İçerik öğrenci seviyesi için yetersiz.*

(U38), *İçeriği biyolojik müfredatına göre yetersiz. Daha ilgi çekici, daha popüler konular seçilmelidir.*

(U39), *Tamamen yetersiz bir içeriğe sahip, bilgi verici değil.*

(U40), *Programın içeriği birebir uygun olmasa da bazı bölümlerde kısmen uygunluk bulunuyor.*

(U41), *İçerikte biyoloji ile ilgili kavramların günlük hayatta ne işimize yaradığı sorgulanmış. Ele alınan kavramlar ile ilgili günlük hayatla ilişkili güzel bilgiler, uzman görüşü alınarak verilmiş. Ancak, kazanımlar daha detaylı bilgi ve süreç daha detaylı bilgi ve süreçleri kapsadığından verilen bilgiler kazanımların birçoğunu kapsamıyor.*

(U42), *İçeriğin uygun olmadığını düşünüyorum. Çünkü çok detay bilgi verilmiş.*

2. Uzmanların TRT’de yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim programının süresi hakkındaki görüşlerine ait bulgular

(U1), Süre iyi ama biraz daha uzun olabilir. Daha fazla örneklemeler olabilir. Konulara daha fazla zaman ayrılabilir.

(U2), Süre doğrudan kazanımlar ve içerikle ilişkilidir. Bazı bölümler için süre gereksiz bilgilerden ve detaydan dolayı uzun.

(U3), İzlediğim kadarı ile süre uygundu.

(U4), Program için sürenin uygun olduğunu düşünüyorum. İzleyenleri sıkmadan bilgiler renkli bir şekilde aktarılmış.

(U5), Süre konusunda öğrenci dikkatini dağıtmadan izleyen herkesin bir şeyler kapabileceği düzeyde kişiyi sıkmadan bir eğitim programı hazırlanmış

(U6), Süre oldukça ideal gözüküyor. Çok kısa olması bilgi kaybına yol açabilir. Ayrıca çok uzun tutulması da “zaten çok sıkılğan olan” öğrencilerimizi sıkıntıya sürükler.

(U7), Bu programda sürenin izleyenleri sıkmayacak düzeyde olduğunu düşünüyorum.

(U8), Programların süresi genel olarak iyi. Ancak tabii ki süresi biraz daha artırırlarsa çok daha yararlı olur. Tabi süresini artırırken programı sıkıcılaştırmamaya da dikkat etmek gerekiyor.

(U9), Süre uzmanların konuyu aktarması ve görsellerin örneklerin verilmesi için yeterli.

(U10), Kesinlikle çok ideal. Fakat süre kullanımında olabildiğince basit ve kısa bilgiler verilmeli.

(U11), TRT’de yayınlanan eğitim programlarının süresi kişileri sıkmayacak bir uzunlukta olduğu için izlenme oranını bence artırmaktadır.

(U12), Süre yeterli ve uygundur.

(U13), Eğitim programları çok uzun olmuyor ama yeterli olduğunu düşünüyorum bu sayede insanlar dikkatleri dağılmadan izlemiş ve izlediğinden, öğrendiğinden memnun kalmış olur.

(U14), Süre her bir bölüm için iyi hesaplanmış.

(U15), Süre bana göre yeterli. Çünkü daha uzun olursa öğrenci sıkılabilir fakat belki birazcık daha ama çok değil uzatılabilir.

(U16), Konuların ortalama süresi iyiydi. Uzun olursa daha sıkıcı olurdu. Zaten içerik zayıf olduğu için süreyi uzatmak anlamsız olurdu.

(U17), Programların süresi iyi ayarlanmış.

(U18), TRT' de yayınlanan programlar süre olarak bence uygun. Ne çok uzun ne de çok kısa. Böyle olması izleyenlerin sıkılmadan konu hakkında bilgi sahibi olmasını kolaylaştırıyor.

(U20), Aynı video üzerinden gidersek, her bir konuyla ilgili farklı bölümler oluşturulmuş. Süresi oldukça kısa tutulmuş, bu da dikkat dağınıklığını engeller nitelikte. İzleme oranını arttırabilir bu durum. Çünkü uzun olsa sıkıcı gelebilir, ders gibi olur.

(U21), Süre iyi gibi ancak biraz uzatılabilecek bölümler var. Örneğin, biyoloji öğretim programında 2 ders saati konusu olan bakterilerin 5-10 dakikalık bir zaman diliminde verilmesi haliyle yetersiz oluyor.

(U22), Süre gayet uygundur.

(U23), Süresinin biraz daha uzun olması daha iyidir.

(U24), İzlediğim belgesel tarzındaki programların süresi idealdi. Uzun olduğu zaman izleyici için hem sıkıcı hem de verimsiz olacaktır.

(U25), Bazı bölümler için daha uzun tutulabilirdi. Ama genelde iyiydi.

(U26), Uygundur

(U27), Süresinin ve zamanlamasının uygun düzeyde olduğu görüşündeyim.

(U28), TRT OKUL kanalı eğitim odaklı bir kanal ve bu kanalda eğitim odaklı her türlü program bulmak mümkün. Bu programdaki konular içinde süre uygun gibi.

(U29), Süresi uzun değil. Bazı bölümlere daha fazla zaman ayrılmalı. Fakat bilgiler günlük hayatta kullanılabilecek bilgilerden daha ağır.

(U30), Süre olarak yeterli. Ama bazı biyoloji konularına yer verilmeli. Örneğin; çevre, anatomi, sistemler vb.

(U31), Sürenin uzunluğu gayet uygun. Daha uzun olsaydı izleyenlerin sıkılması söz konusu olabilirdi. Daha kısa olsaydı, anlatılan konunun anlaşılması zorlaşabilirdi.

(U32), Eğitim programının süresi ne öğrenciyi sıkacak kadar uzun ne de heveslerini kırarak kadar kısa. Süre yeterli.

(U33), Süreler her konu-soru için yaklaşık 5-6 dakika. Giriş etkinliği amaçlı kullanılacaksa uygun ama ders işlenişi için kısa bir süre.

(U34), Süre kullanımının oldukça başarılı olduğunu düşünüyorum.

(U35), Süre olarak uygun olduğu kanaatindeyim.

(U36), Süre yeterliydi.

(U37), Süre aslında uygun gibi ama yine de bilgi alınması için kısa olmuş.

(U38), Süresi yeterlidir. Bu şekilde kısa olması insanlar için daha verimli.

(U39), Süre izleyenleri sıkmamak için kısa tutulmuş ama bu seferde fazla kısaltılmış. Genetik bölümü için daha uzun olabilirdi.

(U40), Süre gayet iyi ayarlanmış.

(U41), Her bir kavramın günlük hayatla ilişkisini açıklamak için bence yeterli süre verilmiştir.

(U42), Programda bazı bölümlerin süresi iyi ayarlanmış. Ancak bazı bölümler biraz uzundu. İzleyicileri sıkabilir bu durum.

3. Uzmanların TRT’de yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim programında konunun işlenişi hakkındaki görüşlerine ait bulgular

(U1), *Daha somut hale getirilmiş.*

(U2), *Bazı bölümlerde katılımcılar seviyeyi ayarlamakta sorun yaşarken bazılarının ise sunum konusunda vasat olduğunu söylenebilir.*

(U3), *Gerçek hayatta ne işimize yarayacak başlığı altında faydalı bir program olduğunu düşünüyorum.*

(U4), *Bazı bölümlerde açıklama yapan uzmanların konuyu zevkli bir şekilde açıkladığı görüşündeyim. Günlük hayat ile ilişkilendirilebilecek birçok örnek veriliyor.*

(U5), *Daha çok güncel konulara yer verilmiş. Programın adından da anlaşılabilceği gibi öğrencinin günlük hayatta karşılaşacağı sorunlar ve merak edeceği konularla alakalı sunumlara, uzman görüşlerine yer verilmiş. Konular kişiyi sıkmadan fakat kazanımlara göre yüzeysel kalınarak en basit ve en yüzeysel şekilde anlatılmış. Bu nedenle konunun içindeki daha başka çok önemli yerlere değinilmeden geçilmiş.*

(U6), *Konu çok eğlenceli işleniyor. Fakat seçilen uzmanların bazılarının biraz daha eğlenceli olması işleyişi daha zevkli ve öğretici kılacaktır.*

(U7), *TRT’de yayınlanan eğitim programlarını yayın akışı içinde izlemedim. Ancak analizini yaptığımız video bağlamında içeriğin doğrudan uzmandan bilgi almak şeklinde verilmesinin çok ilgi çekici olduğunu düşünüyorum. Nitekim bu yöntem etkili olsaydı öğretmenin düz anlatım yaptığı sınıf ortamları yeterli ve başarılı olurdu ki eğitimde medyaya ihtiyaç duyulmazdı. İçerik kesinlikle faydalı ancak konunun işlenişi ilgi çekici değil gibi. Bence pedagojik bilgi ile içerik bilgisinin harmanlanması gerekiyor. Yani çocuğun TRT’de bu programları takip edebilmesi ya da tesadüfen rastladığında izleyebilmesi için daha ilgi çekici hale getirilmeli.*

(U8), *Konu işlenirken özellikle gençlerin ilgisini çekebilmek için programlar biraz daha eğlenceli bir tarzda sunulabilir. Bu şekilde programı bir kere izleyen gençte*

tekrardan izlemek için bir istek oluşabilir. Örnek olarak Günlük Hayatta Ne İşime Yarayacak programı bu açıdan çok iyi bir program.

(U9), Konular güzel aktarılmış, başarılı bir program olduğunu düşünüyorum.

(U10), Öğrencilerin gereksiz olarak tanımladıkları konuların önemini fark ettirme anlamında ilgi çekici bir işleniş olmuş.

(U11), Konunun işlenişinde eğitimdeki yakından uzağa ilkesi kullanıldığı için daha olumlu sonuçlar vermektedir. Bireyler konu işlenirken en yakınından bir örnek olması ve daha sonra diğer örneklerle gidilmesi konuya olan ilginin artmasını ve daha kolay anlaşılmasını sağlamaktadır.

(U12), Ekranı gelen resimler şekiller amaca uygun konuyu destekler yönde. Konuların laboratuvar vb. ortamlarda işlenmesi konu ile bütünlük sağlamış.

(U13), Çeşitli uzmanların bilgilerinden yararlanılarak hazırlanması çok önemli. Düz anlatım şeklinde hazırlanmış olan eğitim programları daha çok yetişkinlerin ilgisini çekmektedir. Çocukların ve gençlerin ilgisini çekmek için animasyonlara, canlandırmalara ve görsellere daha çok yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum.

(U14), Bazı uzmanlar çok hareketsiz kalmış. Bunu kamera karşısında olmalarına da bağlayabiliriz. Ancak bazı bölümler gayet güzel işlenmiş.

(U15), Benim izlediğim videolardaki sıralara göre konuşacak olursak; özelden genele ya da genelden özele geçiş veya 9.sınıftan 12.sınıfa doğru bir geçiş olmadığını düşünüyorum.

(U16), Uzmanlar kitap bilgisi gibi konuşmak yerine örneklemelerle kişilerin zihninde canlandırma yapmalarını sağlayabilirlerdi. Mesela antioksidanlar konusunda demirin paslanmasını söylemesi anlatımı pekiştirdi.

Bazıları konuyla çok ilgili bazıları ise az ilgili videolar kullanılması çeşitlilik katmış. Mesela mikroorganizmalar konusuna başlarken ilk mikroorganizmaların keşfinden başlanmıştı. Buna gerek yoktu bence.

Uzmanlar sanırım birbirinden habersiz olarak konu hakkında bilgi verdikleri için bunları birleştiren kişinin de yine konu hakkında bilgisinin olmasını gerektiriyor. Genellikle konular hakkında avantajları/pozitif yönleri fazlaca anlatılmış. Tamamen zararsız veya tamamen faydalı gibi bir durum yaratılmıştır.

(U17), Günlük hayatta ne işimize yarayacak programında izlediğim kadarıyla fen bilgisi konularına yönelik hem halkın görüşleri alınmış hem de çeşitli üniversitelerde görev yapan öğretim elemanlarının ve öğretim üyelerinin konularla ilgili açıklamalarına yer verilmiş. İzleyene önemli bilgiler kattığı yönünde görüş bildirebilirim. Ancak düz anlatım şeklinde olması bireylerin dikkatini çekmesi bakımından sanki eksik kalmış, bu anlamda içerik genişletilebilir.

(U18), Konular öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde ve formatlarda işlenmiş. Bu açıdan programı olumlu buluyorum. Konular, öğrencilerin sıkılmadan ve ilgilerini çekecek şekilde işlenmesi olumlu. Ancak bununla birlikte eksik ve yetersiz yönleri de mevcut. Örneğin mikroorganizma konusunda bir mikrobiyolog yerine biyokimyacıdan bilgi almak çok yerinde olmamış. Nitekim o konuda kavram yanlışlığına yol açacak bazı bilgiler de verilmiş.

(U19), Programda konular, çok keyifli ve canlı işlenmiş. Öğrenciler için faydalı bir yayın bence.

(U20), Elimizdeki videoda eğlenceli bir tarzda, sıkıcı olmayan bir anlatımla sunum yapılmış. Bilgi alınan kişiler de konulara kısaca değinmiş, ayrıntıya girilmemiş. Programın formatı bu şekilde anlaşılan. İlgili konuların uzmanlarından ile ilgili yerlerde (laboratuar, sınıf vs) bilgi alınarak, hedef kesim anlatılan şeyin içine çekilmiş. Daha iyi olmuş.

(U21), Konunun işlenişi başarılı. Yani işin uzmanlarına gidilip konuyu onlardan birebir dinleme olanağı sağladığı için doğru kaynaktan doğru bilgi akışı sağlanmış.

(U22), Konuların ele alınma biçimi oldukça güzel. Bireylerin ne işimize yarayacak dedikleri bilgilerin aslında uzman kişiler tarafından açıklandığı bir sistematik gayet başarılıdır.

(U23), Gayet iyi.

(U24), *Yabancı dil eğitimi programlarının belli bir plan-program dahilinde yapıldığını düşünüyorum. Bu da oldukça mantıklı, uzaktan eğitim kapsamında düşünülebilir ve bu da izleyiciye faydalı olacaktır.*

Ama biyoloji alanında izlediğim programların kazanım ya da hedeflere göre düzenlenmekten çok kavramlar üzerine yoğunlaştığını ve belgesel tarzı olduğunu düşünüyorum. Bu programda da konular işlenirken şekillere sembollere yer verilmesi güzel olmuş.

(U25), *Biraz daha renkli ve eğlenceli hale getirilebilir. Mesela genetik bölümü daha farklı işlenebilir.*

(U26), *Uygun ve zevkli*

(U27), *Kazanımlar bazında değerlendirildiğinde kazanımları karşılamadığı görüşündeyim. Konunun işlenişi zayıf kalmış.*

(U28), *Bazı programlar sıkıcı olabilecek kadar tekdüze olsa da bazı programlar daha güncel ve hayata dair örnekler ile konuları eğlenceli ve anlaşılır şekilde inceliyor.*

(U29), *Bilgiler açıklayıcı olmak ile birlikte biraz ağır gelebilir. Öğrenciler tarafından dikkatlice izlenmeyebilir. Biraz daha hafifletip görsellerle desteklenmelidir.*

(U30), *İnsanlara soru sorularak açıklanması başarılıdır. İçeriğin sunumunda uzmanlara danışılması uygun olmuş.*

(U31), *Konunun özüne inerek basit ama etkili bir şekilde anlatılması ile kafalardaki soru işaretlerinin ortadan kaldırıldığını düşünüyorum.*

(U32), *Konu teorik bilgiden çok öneriler ile günlük yaşantımız ile ilişkilendirilmiş. Bu da konuları öğrencilerin hatırd tutma düzeylerinde önemli bir kısım.*

(U33), *Konular-sorular daha çok konuyla ilgili bilim insanı-biyoloji öğretmeni ile röportaj ile verilmiş. Çok sınırlı bilgi veriyor. Yapısal bilgilere az girilmiş. Tek kişinin konuşması şeklinde genelde. Görseller uygun sayılır.*

(U34), Özellikle 11. Bölümdeki skeci çok başarılı buldum. Bu yöntem kazanımların daha kolay ve daha kalıcı bir şekilde elde edilmesini sağlıyor. Bu yöntemin diğer kazanımlar için de uygulanmasını beklerim.

(U35), Bilgi almak isteyen her birey için konu işleniş tarzı güzel. Yani görsel ve işitsel olarak etkileyici ve kalıcı olduğunu düşünüyorum.

(U36), Giriş uygundu. Daha sonraki işleniş yöntemi uygun değildi.

(U37), İşleniş yanlış. Soru ile başlaması uygun olmuş ama ilerisi düz anlatım tarzı ve konu ile bağlantısız ilerliyor.

(U38), Konunun işleniş günlük hayattan örnekler verildiği ve kullanılan yerlerden bahsedildiği için ilgi çekicidir.

(U39), Başlangıçta soru ile giriş gayet güzel. Sonraki anlatım yöntemi ise biraz yetersiz.

(U40), Daha gelişmiş tekniklerle sunum yapılabilir. Animasyonlar geliştirilebilir. Görsel yönden daha zengin olursa tekdüzelikten, sıkıcılıktan sıyrılabilir.

(U41), Konular öncelikle sunucunun kısa bir tanıtımı ile başlıyor ve ardından uzman görüşlerine başvuruluyor. Konu ile ilgili sokak röportajlarına veya okullara gidilip öğrenci görüşlerine başvurularak varsa yanlış düşünceler ortaya çıkarılıp, onlar hakkında uzman görüşüne başvurmak faydalı olabilir. Konu işlenirken biraz daha geliştirilebilir.

(U42), Daha çok deneylere ve öğretim tekniklerine yer verilebilirdi. Çok düz anlatım olmuş.

4. Uzmanların TRT’de yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim programı ile ilgili diğer görüş ve önerilerine ait bulgular

(U1), Gerçek hayatla ilişkilendirilmiş öğrenciler açısından daha somut hale getirilmiş.

(U2), *Daha fazla profesyonel yardım alınmalı*

(U7), *Günlük yaşamda ne işe yarayacak konusu aslında bence çok ilgi çekici. Genel olarak öğrencilerin de dilinde olan bir cümledir aslında “bu öğrendiğimiz ne işimize yarayacak” sorusu. Bu soru öğrenciler açısından ilgi çekici olmasına rağmen konunun işlenişinin ilgi çekiciliğini arka planda bırakır nitelikte olmasına sebep olduğunu düşünüyorum. Konunun işlenişi zenginleştirirse içeriğin ilgi çekiciliğinin daha verimli kullanılabilmesi sağlanabilir.*

(U10), *Konuların daha çok günlük yaşamla bağlantılı olarak ele alınması ve alanları çok farklı uzmanların aynı konu üzerinde fikir beyan etmeleri, öğrencilerde gereksiz olarak tanımladıkları konuların etki alanlarını fark etmelerini sağlayacaktır. Uzman görüşleri dinletildikten sonra öğrencilerden geri dönüt mahiyetinde tekrar görüş alınması daha iyi olabilirdi.*

(U11), *Programlar sadece genç ve çocuklara yönelik olmamalıdır. Yetişkin bireylere de hitap etmelidir. Hayat boyu öğrenme dikkate alınmalıdır.*

(U12), *Uzman değerlendirmesinden geçmek koşuluyla örnek ders ve etkinliklerin yayınlanmasının faydalı olabileceğini düşünüyorum. Ayrıca uzaktan eğitim ortamlarının oluşturulmasının, öğrencilerin dersi sürdüren eğitimci ile iletişim kurabileceği programların ilgi çekebileceğini düşünüyorum.*

(U13), *Ortaöğretim ve ilköğretim program kazanımları daha çok dikkate alınarak programlar hazırlanabilir. Bu sayede öğrencilerin bu programlardan daha çok fayda sağlaması sağlanabilir. Animasyon, canlandırma ve görseller yine öğrenciler için önemli. Bunun dışında yetişkinlerin de izleyip yararlı bilgiler kazanması için halkın görüşlerine ve öğrenmek istediklerine kulak verilmelidir. Bu sayede insanların daha fazla ilgisini çekebilir.*

(U15), *Sunumu yapan bayan oldukça komik bir kişi hatta biraz da çocuksu diyebilirim. Elbette ki bana göre belki de öğrenciler için iyi bir kişiliktir. İşlenen konular güzel ama her öğrencinin “işte bu konuyu neden öğrendiğimi ve nerede kullandığımı biliyorum.” Demesine yetmiyor bence. Hayatla daha ilintili hale gelse yeni herkes için gereken şeyler neler buralardan daha fazla bahsetse daha güzel olur bence.*

Sonuç olarak programlar hiç yoktan çok çok iyi ama daha fazla gelişmeli devamı yapılmalı bence.

(U16), *Tarafsız bir gözle değerlendirdiğimde eğer bir konu hakkında bilgi sahibi olmasaydım, bu programı izledikten sonra gerçek hayatta ne işe yaradığı konusunda pek bir şey öğrenemezdim. Yine bu konunun öğretilmesinin gereksiz olduğu düşüncesini korurdum! Sunucu oldukça sempatik, bu nedenle öğrencilerin yaş grubuna göre programa ilgi çekmeyi artırabilir.*

(U17), *Genel olarak sabit program takip etmediğim için bu konuda yine pek bir şey söylemeyeceğim. Ancak, günlük hayatta ne işime yarayacak programı ortaöğretim kazanımları doğrultusunda genişletilebilir. Mesela konu ile ilgili uygulama çalışmaları da programa ilave edilebilir. Görüşleri alınan öğrencilerin genelinin öğrendiklerini günlük hayatta kullanmadıklarını söyledikleri dikkatimi çekti. Bu bağlamda bakıldığında öğrencinin bu kadar ön yargı ile yaklaştığı durumun ortadan kalkması içeriğin çeşitlendirilmesine bağlı olarak değişebilir. Onun dışında bu program sadece öğrencilere değil aynı zamanda konu hakkında bilgisi olmayan bireylere de hitap edecek şekilde de biraz da temel bilgilere daha fazla yer verilerek genişletilmesi faydalı olabilir diye düşünüyorum.*

(U18), *Tüm başlıkları özetlemek gerekirse, süre ve işleniş açısından programlar başarılı sayılabilir. Ancak içerik bağlamında ortaöğretim biyoloji müfredatıyla birebir örtüşmediği ve kazanımlara uygun olmadığı kanaatindeyiz.*

(U21), *Bu eğitim programı, programın ismine uygun biçimde hazırlanmış. Yani gerçekten anlatılan konu günlük hayatta kullanıldığı kadarıyla aktarılıyor. İnsanların bu konular hakkında bilgi sahibi olması sağlanıyor. Ama işte amaç biyoloji dersi kapsamında konuyu anlatmaksa o zaman yeterli olduğu söylenemez.*

(U24), *TRT Okul ve diğer TRT kanallarındaki programların kalitesinin geçmişe göre olumlu yönde oldukça değiştiğini düşünüyorum. Belgeseller, eğitim programları, uzmanların katıldığı bilgi programları, vs. ele aldığımızda şu andaki durum oldukça iyi. TRT 1’de sabah programında bir beslenme uzmanının olması bile eğitim olabiliyor. İlerleyen yıllarda bu platformların daha etkili olması daha iyi olacaktır.*

(U30), Biyolojinin diğer konularına da yer verilmeli.

(U31), Bu tür programların tanıtımının daha çok yapılması ve hatta okullar ile işbirliği yapılarak derslerde de eğitim materyali olarak kullanılması gerektiği kanısındayım.

(U32), Belirtilen eksiklikler dikkate alınırsa programın amacına uygun, yeterli ve yararlı olacağını düşünüyorum. Ayrıca öğretmenler açısından da faydalı bir kaynak olacaktır.

(U33), Giriş etkinliği amaçlı ve yeterli sayılabilir. Ama programın daha da zenginleştirilmesi gerekli. Ortaöğretimde seviyesi iyi öğrencilere program çok basit kalmış.

(U34), Programda yer alan bazı öğretim görevlilerinin monoton anlatımları dikkatlerin dağılmasına neden oluyor. Bunun yerine skeç tarzı uygulamalara daha çok yer verilmesi çok daha başarılı sonuçların alınmasını sağlayacaktır.

(U35), Bu programlar branş öğretmenlerinin görüşleri alınarak hazırlanabilir.

(U36), Programın geliştirilmesi gerekiyor. Konular daha düzeyli seçilmeli ve eğitim ağırlığı ön plana çıkarılmalıdır.

(U37), Bu tarz bir eğitim programının başarılı olacağını düşünmüyorum. Verilen bilgiler uygun değil.

(U38), Başlangıç için iyi, fakat geliştirilerek ilerlemesi lazım.

(U39), Yetersiz bir program. Öğretmeye dayalı değil. Kağıttaki sorularla çok bağımsız konu anlatım. Soru ile çok bağımsız fazla bilgi kalabalığı yapılan açıklamalar var.

(U41), İzlediğim eğitim programı genel anlamda eğitici bir programdı. Uzman görüşlerinin belirtilmesi sırasında konuyla ilgili bir takım görsellere yer verilmesinin izleyenlerin sıkılmasını engellediğini düşünüyorum.

BÖLÜM V

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuçlar

Bu çalışmada, TRT OKUL kanalında yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı eğitim programının Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programının kazanımlarına ulaşmada ne kadar etkili olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır.

Eğitim içerikli bu televizyon yayınının öğretim programlarının hedeflerini kazandırmak gibi bir amacının olmadığını belirtmekte fayda bulunmaktadır.

Verilerin analiz edilmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Hazırlanan veri toplama aracındaki her bir madde tek tek analiz edilmiş ve değerlendirme için frekans (f) ve yüzde (%) hesaplamaları kullanılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki başlıklar halindeki sonuçlara ulaşılmıştır.

5.1.1. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Sonuçlar

Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Sonuçlar her sınıf için ayrı ayrı başlıklar altında verilmiştir.

5.1.1.1. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programının MEB Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan uzmanların, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim yayını izleyip MEB Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımlarına uygunluğuna ilişkin verdikleri cevaplarda ‘Kısmen Uygun’ ve ‘Uygun Değil’ görüşünün çoğunlukta olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan 42 uzman grubunun, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programının 30 kazanımdan oluşan formda 26 kazanımın tamamen ya da çoğunluk ile kazandırılmasına katkı sağlamadığını ifade ettikleri belirlenmiştir.

Bu bulgulara göre, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programının MEB Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımlarını sağlamada yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.1.2. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan uzmanların, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim yayını izleyip MEB Ortaöğretim 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımlarına uygunluğuna ilişkin verdikleri cevaplarda ‘Evet Uygun’ seçeneğine cevap verenlerin de olduğu gözlenmiş, ancak; ‘Kısmen Uygun’ ve ‘Uygun Değil’ görüşünün çoğunlukta olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan 42 uzman grubunun, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programının 24 kazanımdan oluşan formda sadece 2 kazanımı sağlamada kısmen de olsa uygunluk gösterdiği, uzmanların programın geride kalan 22 kazanımın sağlanmasına uygun olmadığı görüşünde oldukları belirlenmiştir.

Bu bilgiler ışığında, TRT OKUL kanalında yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programının MEB Ortaöğretim 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımlarını sağlamada başarılı olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

5.1.1.3. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan uzmanların, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim yayını izleyip MEB Ortaöğretim 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımlarına uygunluğuna ilişkin verdikleri cevaplarda ‘Evet Uygun’ seçeneğine cevap verenlerin ‘Kısmen Uygun’ ve ‘Uygun Değil’ görüşünde olanlara göre azınlıkta olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan 42 uzmanın, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programının 37 kazanımdan oluşan formda 33 kazanımı sağlamada uygun olmadığı görüşünde olduğu tespit edilmiştir.

“Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programının MEB Ortaöğretim 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımlarının büyük çoğunluğunu sağlamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.1.4. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının MEB Ortaöğretim 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlarına Uygunluğuna İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan uzmanların, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim yayını izleyip MEB ortaöğretim 12. sınıf biyoloji dersi öğretim programı kazanımlarına sağlamaya ilişkin verdikleri cevaplarda, programının 47 maddeden oluşan ölçme aracında sadece 3 kazanımın sağlanmasına katkıda bulunduğu, geriye kalan 44 kazanımın sağlanmasında programın yetersiz olduğu görüşünde oldukları belirlenmiştir.

Bu sonuçla, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programının MEB Ortaöğretim 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımlarını sağlayamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.2. Uzman Görüşlerine Göre TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programının İçerik, Süre ve Konunun İşlenişine İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan uzmanların, TRT’de yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı eğitim üzerine yapılan televizyon programı hakkındaki genel görüşlerini belirlemek amaçlanmaktadır. Hazırlanan form ile uzmanların programın içeriği, süresi ve konunun işleniş ile ilgili görüşleri belirlenmiştir.

- Uzmanların büyük çoğunluğunun “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programında işlenen konuların Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programına içerik açısından uygun ya da kısmen uygun olduğunu ifade ettikleri, uzmanların bazılarının ise programda belirlenen konuların Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı içeriğine uygunluk göstermediğini düşündükleri görülmektedir.

Araştırmanın sonucunda, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim programının Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı kazanımlarını sağlamada yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak; eğitim yayınının Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı içeriğine uygun ya da kısmen uygun olduğu görüşünde oldukları belirlenmiştir. Bu sonuçlardan, programda işlenen konuların Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programı içeriğine uygunluk gösterdiği fakat, kazanımları sağlayıp davranışa dönük öğrenme sağlamada eksik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programında, her bir konuya ayrılan sürenin uygunluğu ile ilgili uzmanlara yöneltilen soruya hiç ‘Uygun Değil’ diyen olmamıştır. Bu sonuç, televizyon programında konular işlenirken ayrılan sürenin izleyicileri sıkmayacak seviyede olduğunu ve konuların açıklanmasında yeterli olduğunu göstermektedir.

- Uzmanların programda konunun işlenişinin hakkındaki görüşleri ise, çoğunluğun yöntem ve teknikler açısından görsellere, şekillere yer verilmesinin; konuların laboratuvar gibi ortamlarda aktarılmasının; birinci kaynaktan bilginin alınmasının; konuların günlük hayat ile ilişkilendirilmesinin ve hayat boyu öğrenmeyi desteklemesi açısından uygun olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Ancak uzmanlardan bazıları, daha çok görsele ve animasyonlara yer verilmesi gerektiği, sadece okullarda derse girişte merak uyandırmak amaçlı kullanılabilecek bir yayın olduğu; tek düze anlatımdan uzak durulması gerektiğini vurguladıkları tespit edilmiştir.

Bu durumda, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” yayınında konuların işlenişinin MEB Ortaöğretim Biyoloji Dersi Öğretim Programına uygunluk gösterdiği sonucuna ulaşılmaktadır.

5.2. Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar ışığında geliştirilen öneriler aşağıda sunulmuştur.

- “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programının incelendiği bu çalışmada, elde edilen sonuçlar doğrultusunda; yayının ders işlenirken derse girişte dikkat çekici ve merak uyandırıcı olarak kullanılabileceği, programda daha çok görsellere ve animasyonlara yer verilebileceği, konular ile ilgili bilgi veren uzmanların daha dinamik ve aktif kişilerden seçilebileceği, konular açıklanırken bazı bölümlerde olduğu gibi laboratuvar ortamı ya da konuya uygun farklı mekanların tercih edilebileceği, alana özgü terimlerin daha detaylı aktarılması gerektiği, program içeriğinin sarmal şekilde seçilmesinin ve uzmanların konuları açıklarken tekrara düşmemesi için bilgilendirmenin daha dikkatli yapılmasının faydalı olacağı önerilebilir.
- “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programı gibi konuların günlük hayat ile ilişkilendirildiği ve hayat boyu öğrenmeye katkıda bulunacak programlar daha çok hazırlanabilir.

- TRT ile MEB arasında kurulacak işbirliği ile hem öğrenciler hem de öğretmenler için faydalı olacak televizyon programları hazırlanabilir. Ayrıca; böyle bir işbirliği direkt kazanımları sağlamaya yönelik programların hazırlanıp yayınlanmasını sağlayabilir.
- Teknolojinin hızla geliştiği çağımızda, sanal stüdyo uygulamasının daha çok kullanılması hem konunun işlenişine renklilik katması hem de zamandan ve maliyetten ekonomiklik sağlaması açısından faydalı olabilir.

5.2.1. Gelecekte Yapılması Önerilen Araştırmalar

- Bireysel ve toplumsal gelişim için, araştırmacıların eğitim içerikli yayınları inceleyip yayınların izleyicilerin eğitiminde ne kadar etkili olduğunun belirlenmesi faydalı olabilir.
- TRT’de yayınlanan diğer eğitim yayınlarının incelenip amacına ne kadar ulaştığının belirlenmesi, hem kurum hem de yapımcılar için programı değerlendirme fırsatı sağlayabilir.
- Kamu hizmeti yayıncılığı yapan Türkiye Radyo Televizyon Kurumu’nun (TRT) eğitim yayınları ile birlikte özel kanalların eğitim yayınlarının da araştırılması ve karşılaştırılması önemli olabilir.
- Bu araştırmada, “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programı ile ilgili veriler uzman bir grubun görüşleriyle elde edilmiştir. Uzman grubun öğrenciler ve veliler gibi farklı gruplardan oluştuğu araştırmalar yapılabilir.
- “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” programında incelenen diğer alanlardaki konular, ilköğretim ve ortaöğretim öğretim programlarının kazanımlarını sağlama durumunun tespiti amacı ile araştırmalar hazırlanabilir.

KAYNAKÇA

- Alemdar, K. ve Erdoğan, İ. (2002). *Öteki Kuram*. (Geliştirilmiş 2. Baskı). Ankara: ERK-Pozitif Matbaacılık.
- Antalyalı, Ö. (2004). *Uzaktan Eğitim Algısı ve Yöneylem Araştırması Dersinin Uzaktan Eğitim İle Verilebilirliği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Arıkan, S. (1971). *Bizim TRT*. Ankara: Kardeş Matbaası.
- Arslan, Ş. (2010). *Televizyon Reklamlarının Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Tüketici Davranışlarına Etkileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Atay, M. ve Öncü, E. (2003, 13-15 Ekim). *Elektronik Bakıcı Televizyon*. 1.Uluslararası Çocuk ve İletişim Konferansı: Milenyumda Çocuk ve İletişim. İstanbul.
- Aydede, C. (2004). *Profesyonel Bir İlişki-Medya ve Halkla İlişkiler*. İstanbul: Rota Yayınları.
- Aydın, D (2009). *TRT'nin Yaygın Eğitim Amaçlı Televizyon Yayınlarının (2004-2008) Kamu Hizmeti Yayıncılığı Açısından Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ayyıldız, Z. (2010). *Yeni Lise Biyoloji Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Aziz, A. (1975). *Televizyonun Yetişkin Eğitimindeki Yeri ve Önemi*. Ankara: TODAİE Yay.
- Aziz, A. (1981). *Radyo ve Televizyona Giriş*. (Genişletilmiş 2. Basım). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Yayınları.

- Aziz, A. (1982). *Radyo ve Televizyonla Eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi EFAM Yayınları.
- Aziz, A. (2006). *Televizyon ve Radyo Yayıncılığı: Giriş*. (Genişletilmiş 6. Basım). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Balaban, A. (2002). *Televizyon Çocuk Programlarının Kalite Kriterlerine İlişkin Olarak Okul Öncesi Kurumlarına Devam Eden Çocukların Anne-Babalarının Görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Balantekin, Y. (2009). *10-14 Yaş Arası Çocuklarda Televizyon Bağımlılığı Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Bassey, M. (1999). *Case Study Research In Educational Settings*. USA: Open University.
- Başaran, İ.E. (2000). *Yönetim* (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Belligüçük, F. Ö. (2004). Medyanın Aile Kurumu Açısından Okuması: Biz Evleniyoruz Programı Örneği. *Aile ve Toplum Dergisi*. 2(7), 91- 95.
- Bilgin, N. (2006). *Content Analysis Techniques and Case Studies In Social Sciences*. Ankara: Siyasal Publication.
- Börü, S., Öztürk, E. ve Cavak, Ş. (2001). *Lise Biyoloji 1*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Büyükkaragöz, S. (1997). *Program Geliştirme “Kaynak Metinler”*. Konya: Öz Eğitim Yayınları.
- Calvert, S. L., and Kotler, J. A. (2003). Lessons From Children’s Television: The Impact Of The Children’s Television Act On Children’s Learning. *Applied Developmental Psychology*, 24 (2003), 275–335.

- Can, A. (1995). *Okul Öncesi Çocuklara Yönelik Televizyon Programları İçinde Çizgi Filmlerin Çocukların Gelişimine ve İletişimine Etkileri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Cereci, S. (1992). *Büyülü Kutu Büyülenmiş Toplum*. İstanbul: Şule Yayınları.
- Cereci, S. (1996). *Televizyonun Sosyolojik Boyutu*. İstanbul: Şule Yayınları.
- Ceylan, S. (2010). *Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Çiftçi Eğitim Aracı Olarak Televizyonun Etkin Kullanımı ve Bereketin Adı GAP Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Christakis, D. A., Garrison, M. M. and Thakkar, R. R. (November, 2006). *Educational TV Has Positive Effects On Toddlers And Preschoolers*. <http://www.sheknows.com/parenting/articles/8028/educational-tv-has-positive-effects-on-toddlers-and-preschoolers> adresinden, 02 Şubat 2014 tarihinde alınmıştır.
- Cohen, L., Manion, L. and Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6th ed.). New York, NY: Routledge.
- Coyne, I. (1997). Sampling In Qualitative Research. Purposeful and Theoretical Sampling: Merging or Clear Boundaries? *Journal of Advanced Nursing*, 26 (3), 623-630.
- Crawley, A. M., Anderson, D. R., Santomero, A., Wilder, A., Williams, M., Evans, M. K. and Bryant, J. (2002). Do Children Learn How To Watch Television? The Impact of Extensive Experience With Blue's Clues on Preschool Children's Television Viewing Behavior. *Journal of Communication*, 52 (2), 264-280.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research* (4th ed.). Boston: Pearson.
- Cüceloğlu, D. (2002). *İletişim Donanımları*. İstanbul: Remzi Yayınları.
- Çaplı, B. (2001). *Televizyon ve Siyasal Sistem*. Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.

- Çetin, S. (2013). *2007 Biyoloji Öğretim Programındaki Ölçme ve Değerlendirme Anlayışının Ortaöğretim Ders Kitaplarına Yansımalarının Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çilenti, K. ve Özçelik, A. (1991). *Biyoloji Öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını, Etam A.Ş. Web-Ofset Tesisleri.
- Demirel, Ö. (2005). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: PegemA Yayıncılık
- Demirel, Ö. (2007). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (1996). *Strategies Of Qualitative Inquiry*. London: Sage Publications.
- Dinç, B. (2010). *Ergenlik Döneminde Beden İmgelerinin Gelişimi Üzerine Aile, Akran ve Televizyon Etkilerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dökmen, Ü. (2002). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. (18. Basım). Ankara: Sistem Yayınları.
- Erden, M. (2009). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Erdoğan, İ. ve Alemdar, K. (2005). *Öteki Kuram*. Ankara: Erk Yayınları.
- Ersin, N. (2007). *Kamu Hizmeti Yayıncılığı ve TRT’de Program Üretim Süreci*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erşahan, O. (2007). *6. Sınıf Öğrencilerine Madde ve Değişim Öğrenme Alanındaki Fen Teknoloji Toplum Çevre Kazanımlarının Kazandırılmasında Etkili Öğretim Yönteminin (Rol Oynama ve 5E Öğretim Yöntemi) Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Ertuğrul, E. (1999, 15-16 Kasım). *Uzaktan Eğitim Nedir? Uzaktan Eğitimin Kurumsal İlkeleri, Yöntemleri, Kullanım Alanları, Amaçları, Faydaları, Teknikleri Nelerdir?* Birinci Uzaktan Eğitim Sempozyumu'nda sunulan bildiri, Kara Kuvvetleri Eğitim ve Doktrin Komutanlığı, Ankara.
- Erturgut, S. M. (2009). *Yerli Televizyon Dizilerinde Dramatik Yapı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Yelken-tepe Yayınları.
- Ertürk, S. (1998). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Meteksan A.S.
- Ertürk, S.(1994). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Ertürk, Y. D. ve Akkor, G. A. (2006). *Çocuğunuzu Televizyona Teslim Etmeyin*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1998). *Eğitim Bilimine Giriş*. (1.Baskı) İstanbul: Alkım Yayıncılık.
- Given, L.M. (Ed.) (2008). *The Sage Encyclopedia Of Qualitative Research Methods*. Sage: Thousand Oaks, CA, Vol.2, pp.697-698.
- Göçen, G. (2011). *Televizyonun Konuşma Eğitimine Etkileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Göktürk, G. (2001). *Medyanın Çocuk Eğitimindeki Rolü ve Türkiye Çocuk Dergisi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güler, B (2009). *Televizyon Yayınlarında Çocuk ve Çocuk Sorunlarının İşleniş: TRT'de Çocuk Temalı Yayınların Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Güner, F. (2011). *İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Televizyon Dizilerindeki Mesajları Algılamalarında Medya Okuryazarlığının Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Güney, K. (2008). *İlköğretim Birinci Kademe 3. Sınıf Öğrencilerinin Televizyon İzleme Sürelerinin Hayat Bilgisi Dersindeki Başarılarına Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gürsoy, A. B. (1999). *TRT ve BBC'nin Anahaber Bültenlerinin Kamu Haberciliği Açısından Karşılaştırmalı Analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Harper-Gilmore, S.L. (1994). *Television and Elementary School Children*. University of Delaware, Delaware.
- Izgar, H. ve Gürsel, M. (2001). *Eğitim Bilimlerinin Gelişimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karakaş, D. (2009). *Türk Televizyon Kanallarında Yayınlanan Kültür-Sanat Programlarının İlköğretim (Birinci Kademe) Öğretmenleri Tarafından İzlenme Düzeyi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (21.baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, K. (Ekim,2010). *Kitle İletişim Araçları İle Eğitim*.
- Web: <http://kayhankaratas75900.blogcu.com/kitle-ilesim-ve-egitim/6838776> adresinden, 25.11.2013 tarihinde alınmıştır.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: PegamA Yayıncılık.
- Kazu, İ.Y. ve Özdemir, O. (23-26 Ekim 2002). *Teknik Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitimle İlgili Görüş ve Beklentileri*. XI. Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Lefkoşa.

- Kemaloğlu, Ö. (2008). *TRT 'de Yayınlanan Çocuk Programlarını Müzik Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Khodabandeh, S. (2010). *Çevre Sorunları Açısından Küreselleşme Sürecinde Kitle İletişim ve Çevre İçin Eğitimin Önemi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Koca, M. (2009). *Kitle İletişim Araçlarının Eğitim Üzerine Etkileri (Sivas / Merkez Meslek Liseleri Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Kocabaşoğlu, U. (2010). *Şirket Telsizinden Devlet Radyoculuğuna*. Ankara: İletişim Yayınları.
- Küçükahmet, L. (2003). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. (13.Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lackner, T. M. (1997). *Enhancing Children's Educational Television with Design Rationales and Justifications*. (Unpublished master's thesis). University of California, Los Angeles.
- Lears, M. O. (1992). *The Effect Of Television Viewing On Children's Conceptions about Nutrition and Health*. (Unpublished master's thesis). University of Delaware, Delaware.
- Leblebici, D.N. ve Kılıç, M. (2004). *İçerik Analizi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Lichtman, M. (2010). *Qualitative Research in Education*. Los Angeles: Sage Publications, Inc.
- McMillan, J. H. (2000). *Educational Research: Fundamentals For the Consumer*. New York: Longman.
- Menlikli, Z. (2006). *Bir Kamu Hizmeti Yayın Kurumu Olarak TRT'deki Değişim Çalışmalarının Yeni Yönetim Modelleri Açısından İncelenmesi*. (Tezsiz Yüksek Lisans Çalışması). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Miles, M.B. and Huberman, A.M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Mutlu, E. (1991). *Televizyonu Anlamak*. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Mutlu, E. (1998). *İletişim Sözlüğü*. (3. Baskı). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Mutlu, E. (1999). *Televizyon ve Toplum*. Ankara: TRT Eğitim Dairesi Başkanlığı Yay.
- Nazari, M. R., Hasbullah, A. H. and Parhizkar, S. (2009). Determining Educational Curriculum Priorities and the Role of Media in Education from the Teachers' Points of View. *World Applied Sciences Journal*, 6 (4), 482-487.
- Oktaç, A. (1999). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Özbay, Y. (2004). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi Kuram-Araştırma-Uygulama*. Ankara: Öğreti Yayınevi.
- Özçağlayan, M. (1998). *Yeni İletişim Teknolojileri ve Değişim*. İstanbul: Alfa Basım Dağıtım.
- Özçelik, D. A. (1981). *Okullarda Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Özgen, M. (1985). *Radio ve Televizyonda Eğitim Yayınları*. Kitle İletişim Araçları ve Eğitim Sempozyumu. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yay.
- Özkök, E. (1985). *İletişim Kuramları Açısından Kitlelerin Çözülüşü*. Ankara: Tan Yayınları.
- Özkul, A. E. (2002). Uzaktan Eğitim. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.4, 462.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. USA: Sage.
- Peri, C. (1997). *Okul Öncesinde İzlenen Televizyon Programları ve Bu Programların Eğitimsel Değeri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Serhatlıoğlu, B. (2006). *Televizyon Programlarının Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocuklarının Zihin ve Dil Gelişimini Etkileme Biçimlerine Yönelik Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Sönmez, V. (2001). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. (7. Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, P. (Haziran, 2003). Kitle İletişim Araçlarının Sınıf Yönetimine Etkisi. *Eğitim Dergisi*. Sayı:2. <http://www.egitisim.gen.tr/site/arsiv/35-2/108-kitle-iletisim-araclarinin-sinif-yonetimine-etkisi.html> adresinden 05.11.2013'de alınmıştır.
- Şen, Ş. (2008). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Suça Yönelmesinde Kitle İletişim Araçlarının Rolü (İstanbul İli Bağcılar İlçesi Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şenyurt, C. (2008). *Türk Televizyon Dizilerinde Kadın İmajı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Teker, F. (2008). *İlköğretim II. Kademedeki Okuyan Öğrencilerin Televizyon Reklamlarına İlişkin Görüş ve Davranışları (İstanbul İli Güngören İlçesi)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tekin, H. (1996). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Tezcan, M. (2005). *Çocuk Sosyolojisi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Tozlu, N. ve Yayla A. (2006). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Hegem Yayıncılık.
- Turam, E. (1996). *2000'li Yıllara Doğru Türkiye'de TV*. İstanbul: Altın Kitapları Yayınevi.
- Turam, E. (1996). *Ekran Altı Çocukları*. İstanbul: İrfan Yayınları.

- Türkkent, E. (2012). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Televizyondan Etkilenmeleri Konusunda Anne ve Öğretmen Görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Türkoğlu, N. (2003). *Kitle İletişimi ve Kültür*. İstanbul: Naos Yayıncılık.
- Uslu, K. Z. (2000). *Televizyon ve Kadın*. Bursa: Alfa Yayınları.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Uztuğ, F. (2004). *Siyasal İletişim Yönetimi*. İstanbul: Mediacat Yayınları.
- Ülkü, E. (2011). *Kitle İletişim Araçlarının Öğrencilerden Sınıf içi Davranışlarına Etkisi Üzerine Öğretmen Görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Varış, F. (1988). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Varış, F. (1996). *Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikleri*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Varol, N. (1997, 24-26 Eylül). *Radyo ve Televizyonun Eğitim Amaçlı Kullanımı*. Türk Cumhuriyetleri ve Asya Pasifik Ülkeleri Uluslararası Eğitim Sempozyumu'nda sunuldu, Elazığ.
- Web1. *TRT-Radyo*. <http://www.trt.net.tr/Kurumsal/s.aspx?id=radyo+tanitim> adresinden, 10.12.2013 tarihinde alınmıştır.
- Web2. *TRT-Televizyon*. <http://www.trt.net.tr/Kurumsal/s.aspx?id=televizyon+tanitim> adresinden, 10.12.2013 tarihinde alınmıştır.
- Web3. *TRT OKUL*. <http://www.trtokul.com.tr/sayfalar/menuler/trt-okul/1> adresinden, 10.12.2013 tarihinde alınmıştır.
- Web4. *TRT OKUL (Programlar)*. www.trtokul.com.tr adresinden, 10.12.2013 tarihinde alınmıştır.

- Web5. *Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Öğretim Programı*. MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın internet sayfasından, 2011 yılında alınmıştır.
- Web6. *Ortaöğretim 10. Sınıf Biyoloji Öğretim Programı*. MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın internet sayfasından, 2011 yılında alınmıştır.
- Web7. *Ortaöğretim 11. Sınıf Biyoloji Öğretim Programı*. MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın internet sayfasından, 2011 yılında alınmıştır.
- Web8. *Ortaöğretim 12. Sınıf Biyoloji Öğretim Programı*. MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın internet sayfasından, 2011 yılında alınmıştır.
- Web9. *Açık ve Uzaktan Eğitim Sistemi*.
<http://www.trtokul.com.tr/program/detay/ders/10/acik-ve-uzaktan-egitim-sistemi/68> adresinden 21.03.2014 tarihinde alınmıştır.
- Yadigar, G. (2010). *Uzaktan Eğitim Programlarının Etkinliğinin Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yavuzer, H. (1994). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazıcı, A. N. (1999). *TRT Kamu Yayın Kurumları ve Yeniden Yapılanma*. Ankara: Eğitim Dairesi Başkanlığı.
- Yıldırım, E. (2008). *Çocuk ve Televizyonda Şiddet: 5 Yaşındaki Çocukların Anne-Babalarının Televizyondaki Şiddet İçerikli Yayınların Davranışlar Üzerindeki Etkilerine İlişkin Görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, M. (1998). *Ortaöğretimde (Lise) Değişen Eğitim Sistemlerinin Biyoloji Dersine Etkileri*. (Bilim Uzmanlığı Tezi). Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, Y. (2001). Kültürel Etkileşim ve Toplumsal Değişimde Televizyonun Etkileri. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını, 2 (1), 73-75.

Yüceer, B. (2007). *TRT’de Yayınlanan Sanat Programlarının Sanat ve Eğitime Katkısı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yücel, S. (1998). *Medyatik Medya*. Ankara: Hacettepe-Taş Kitapçılık.

EKLER

Ek 1: MEB Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formu

Sayın Uzman;

Bu çalışmada; TRT OKUL kanalında yayınlanan **“Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?”** programının toplam 13 bölümünde anlatılan bazı biyoloji konularının ortaöğretim biyoloji müfredatı kazanımlarına uygunluğunu incelemek amaçlanmaktadır. Bu amaçla **“Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?”** programında yer alan biyoloji dersi konularının ortaöğretim biyoloji dersi öğretim programında yer alan kazanımları sağlamaya yönelik yeterliğini belirlemek için aşağıda yer alan form hazırlanmıştır. Bu form 9. Sınıf, 10. Sınıf, 11. Sınıf ve 12. Sınıf biyoloji dersi öğretim programının her sınıfı için kazanımlardan yararlanarak hazırlanmıştır.

İzlediğiniz yayın bu kazanımların sağlanması açısından yeterli midir?

Lütfen görüş ve önerilerinizi belirtiniz.

Ayşegül YILDIRIM

Tez danışmanı: Doç. Dr. Gülay EKİCİ

Uzmanın ;

Adı - Soyadı :

Mezun olduğu bölüm :

Çalıştığı kurum :

Mesleği :

‘Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?’ Programı				
<u>Sınıf: 9</u>				
<u>1.ÜNİTE: HÜCRE, ORGANİZMA VE METABOLİZMA</u>	<u>Kazanımlara Uygunluğu</u>			
	Evet Uygun	Kısmen Uygun	Uygun Değil	Öneriler ve Belirlenen Diğer Noktalar
Kazanımlar: 1.Hücre ile ilgili olarak öğrenciler;				
1.1.Bir hücre üzerinden canlıların ortak özelliklerini açıklar.				
1.2.Canlıların yapısını oluşturan inorganik ve organik bileşiklerin yapı ve görevlerini belirtir.				
1.3.Hücreye ilişkin çalışmaları tarihsel süreç içerisinde değerlendirir.				
1.4.Hücrenin yapısını ve bu yapıların görevlerini açıklar.				
1.5.Hücre zarından madde geçişinin nasıl gerçekleştiğini örneklerle açıklar.				
2.Hücrelerin karşılaştırılması ve hücreSEL organizasyon ile ilgili olarak öğrenciler;				
2.1. Prokaryot ve ökaryot hücreleri karşılaştırarak bunlara örnekler verir.				
2.2.Bitki ve hayvan hücresini mikroskopta inceleyerek karşılaştırır.				
2.3. Tek hücreli, koloni oluşturan ve çok hücreli organizmalarda hücreSEL organizasyonu ve özelleşmeyi örneklerle açıklar.				
<u>2. ÜNİTE: CANLILARIN SINIFLANDIRILMASI VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK</u>				
Kazanımlar: 1.Canlıların sınıflandırılması ile ilgili olarak öğrenciler;				
1.1. Yakın çevresindeki gözlemlerinden yararlanarak canlıların çeşitliliğini fark eder.				
1.2.Canlıları bilimsel sınıflandırmanın önemini açıklar.				
1.3.Organizmaların ikili adlandırılmasının gerekliliğini örneklerle açıklar.				
1.4.Canlıları sınıflandırma kriterlerini belirtir.				

1.5.Canlıları sınıflandırmada kullanılan kategorilerin belirli bir hiyerarşiyi yansıttığını fark eder.				
2.Sınıflandırmadaki âlemler ve özellikleri ile ilgili olarak öğrenciler;				
2.1.Canlıların; Bakteria, Arkea, Protista, Bitkiler, Mantarlar ve Hayvanlar olarak 6 âlem altında sınıflandırıldığını belirtir.				
2.2. Verilen bir teşhis anahtarını kullanarak yakın çevresindeki bir organizmayı teşhis eder.				
2.3.Bakteria âleminin genel özelliklerini belirterek örnekler verir.				
2.4.Arkea âleminin genel özelliklerini belirterek örnekler verir.				
2.5.Protista âleminin genel özelliklerini belirterek örnekler verir.				
2.6. Bitkiler âleminin başlıca alt gruplarının genel özelliklerini belirterek örnekler verir.				
2.7.Mantarlar âleminin genel özelliklerini belirterek örnekler verir.				
2.8. Hayvanlar âleminin başlıca alt gruplarının genel özelliklerini belirterek örnekler verir.				
3.Biyolojik çeşitlilik ve türlerin korunması ile ilgili olarak öğrenciler;				
3.1. Biyolojik çeşitliliğin önemini açıklar.				
3.2. Türkiye'nin biyolojik çeşitlilik açısından zengin olmasının nedenlerini irdeler.				
3.3. Türkiye'deki biyolojik çeşitliliğin ve endemik türlerin korunmasına yönelik bireysel ve işbirliğine dayalı öneriler geliştirir.				
3. ÜNİTE: BİLİNÇLİ BİREY-YAŞANABİLİR ÇEVRE				
Kazanımlar				
1.Çevre sorunları ile ilgili olarak öğrenciler;				
1.1.Güncel çevre sorunlarının sebeplerini ve olası sonuçlarını örneklerle açıklar.				
1.2.Birey olarak güncel çevre sorunlarının ortaya çıkmasındaki rolünü sorgular.				
1.3.Güncel çevre sorunlarının insan sağlığı üzerindeki etkilerini örneklerle ortaya koyar.				
1.4.Güncel çevre sorunlarının çözümüne ilişkin öneriler sunar.				
1.5.Çevre sorunlarının çözümüne yönelik çalışmalara aktif olarak katılır.				
2. Atatürk'ün doğa ve çevre anlayışı ile ilgili olarak öğrenciler;				
2.1.Atatürk'ün doğa ve çevre ile ilgili çalışma, görüş, düşünce ve anılarından örnekler verir.				

Ek 2: MEB Ortaöğretim 10. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formu

Sayın Uzman;

Bu çalışmada; TRT OKUL kanalında yayınlanan “*Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?*” programının toplam 13 bölümünde anlatılan bazı biyoloji konularının ortaöğretim biyoloji müfredatı kazanımlarına uygunluğunu incelemek amaçlanmaktadır. Bu amaçla “*Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?*” programında yer alan biyoloji dersi konularının ortaöğretim biyoloji dersi öğretim programında yer alan kazanımları sağlamaya yönelik yeterliğini belirlemek için aşağıda yer alan form hazırlanmıştır. Bu form 9. Sınıf, 10. Sınıf, 11. Sınıf ve 12. Sınıf biyoloji dersi öğretim programının her sınıfı için kazanımlardan yararlanarak hazırlanmıştır.

İzlediğiniz yayın bu kazanımların sağlanması açısından yeterli midir?

Lütfen görüş ve önerilerinizi belirtiniz.

Ayşegül YILDIRIM

Tez danışmanı: Doç. Dr. Gülay EKİCİ

Uzmanın ; Adı - Soyadı :

Mezun olduğu bölüm :

Çalıştığı kurum-Mesleği :

“Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programı				
Sınıf : 10				
1.ÜNİTE : CANLILARDA ENERJİ DÖNÜŞÜMÜ	Kazanımlara Uygunluğu			
	Evet Uygun	Kısmen Uygun	Uygun Değil	Öneriler ve Belirlenen Diğer Noktalar
Kazanımlar:				
1. Solunumla ilgili olarak öğrenciler;				
1.1.Oksijenli solunumda glikoliz, Krebs döngüsü ve ETS evrelerini şema üzerinde açıklar.				
1.2.Karbonhidrat, yağ ve proteinlerin hangi basamaklardan oksijenli solunuma katıldığını şema üzerinde gösterir.				
1.3.Oksijensiz solunumda glikozdan etil alkol ve laktik asit oluşumunu açıklar.				
1.4.Oksijenli solunum ile oksijensiz solunumu karşılaştırır.				
2. Fotosentez ve kemosentezle ilgili olarak öğrenciler;				
2.1. Kloroplastın yapısını ve fotosentez için önemini açıklar.				
2.2.Fotosentezde ışığa bağımlı ve ışıktan bağımsız olarak gerçekleşen reaksiyonları ürün ve süreç açısından karşılaştırır.				
2.3. Fotosentez hızını etkileyen faktörleri belirtir.				
2.4.Kemosentez yapan canlılara örnekler verir.				
2.5. Enerji dönüşümlerinde fotosentez ve solunumun ilişkisini açıklar.				
2. ÜNİTE: HÜCRE BÖLÜNMESİ VE ÜREME				
Kazanımlar:				
1.Mitoz ve eşeysiz üreme ile ilgili olarak öğrenciler;				
1.1. Mitozun evrelerini şema üzerinde açıklar.				
1.2. Bitki ve hayvan hücrelerinde mitozu karşılaştırır.				
1.3. Tek hücreli ve çok hücreli canlılar için mitozun önemini açıklar.				
1.4. Eşeysiz üreme çeşitlerini örneklerle açıklar.				
2. Mayoz ve eşeyli üremeye ilgili olarak öğrenciler;				
2.1. Mayozun evrelerini şema üzerinde açıklar.				

2.2. Eşeyli üreme için mayozun önemini açıkla.				
2.3. Oogenez ve spermatogenezi şekil üzerinde açıkla.				
2.4. Döllenmede gerçekleşen olayları açıkla.				
2.5. Partenogenezi örneklerle açıkla.				
3. ÜNİTE: EKOSİSTEM EKOLOJİSİ				
Kazanımlar:				
1.Ekosistemin yapısı ile ilgili olarak öğrenciler;				
1.1.Popülasyon, komünite ve ekosistem arasındaki ilişkiyi örneklerle açıkla.				
1.2.Ekosistemlerde abiyotik ve biyotik faktörleri sıralayarak bunların karşılıklı etkilerini tartışır.				
2.Ekosistemde enerji akışı ve madde döngüleri ile ilgili olarak öğrenciler;				
2.1.Madde ve enerji akışında üretici, tüketici ve ayrıştırıcıların rolünü örnekendirir.				
2.2.Ekosistemdeki besin zinciri, besin ağı ve besin piramidi arasındaki ilişkiyi yorumlar.				
2.3.Enerji piramidi üzerinde ekosistemdeki enerji akışını irdeler.				
2.4.Doğadaki madde döngülerini şekil üzerinde göstererek önemini açıkla.				

Ek 3: MEB Ortaöğretim 11. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formu

Sayın Uzman;

Bu çalışmada; TRT OKUL kanalında yayınlanan “*Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?*” programının toplam 13 bölümünde anlatılan bazı biyoloji konularının ortaöğretim biyoloji müfredatı kazanımlarına uygunluğunu incelemek amaçlanmaktadır. Bu amaçla “*Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?*” programında yer alan biyoloji dersi konularının ortaöğretim biyoloji dersi öğretim programında yer alan kazanımları sağlamaya yönelik yeterliğini belirlemek için aşağıda yer alan form hazırlanmıştır. Bu form 9. Sınıf, 10. Sınıf, 11. Sınıf ve 12. Sınıf biyoloji dersi öğretim programının her sınıfı için kazanımlardan yararlanarak hazırlanmıştır.

İzlediğiniz yayın bu kazanımların sağlanması açısından yeterli midir?

Lütfen görüş ve önerilerinizi belirtiniz.

Ayşegül YILDIRIM

Tez danışmanı: Doç. Dr. Gülay EKİCİ

Uzmanın ;

Adı - Soyadı :

Mezun olduğu bölüm :

Çalıştığı kurum:

Mesleği:

“Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programı				
Sınıf : 11				
1.ÜNİTE : BİTKİ BİYOLOJİSİ	Kazanımlara Uygunluğu			
	Evet Uygun	Kısmen Uygun	Uygun Değil	Öneriler ve Belirlenen Diğer Noktalar
Kazanımlar:				
1.Tohumlu bitkilerin yapısı ile ilgili olarak öğrenciler;				
1.1. Bitkisel dokuları örneklerle açıklar.				
1.2. Kök, gövde ve yaprağın yapı ve görevlerini açıklar.				
1.3. Kök, gövde ve yaprak tiplerine örnekler verir.				
2. Bitkilerde taşıma ile ilgili olarak öğrenciler;				
2.1. Bitkilerde suyun topraktan alınması ve gövdede taşınmasını sağlayan mekanizmaları açıklar.				
2.2 Bitkilerde fotosentez ürünlerinin taşınmasının nasıl gerçekleştiğini açıklar.				
3. Bitkilerde beslenme, büyüme ve hareket ile ilgili olarak öğrenciler;				
3.1. Bitkinin beslenebilmesi için gerekli faktörleri açıklar.				
3.2. Bitkilerde besin tuzlarının önemini açıklar.				
3.3. Bitki büyümesinde hormonların etkisini açıklar.				
3.4. Fotoperiyodizm, nasti ve tropizma hareketlerini örneklerle açıklar.				
4. Bitkilerde eşeyli üreme ile ilgili olarak öğrenciler;				
4.1. Çiçeğin kısımlarının yapı ve görevlerini tam çiçek şekli üzerinde belirtir.				
4.2. Bir çiçek şekli üzerinde tozlaşmayı açıklar.				
4.3. Tohumlu bitkilerde döllenmeyi açıklar.				
4.4. Bitkilerde tohumun yapı ve önemini belirtir.				
4.5. Bitkilerde görülen meyve tiplerini açıklar.				
4.6. Tohumun taşınma yollarını örneklerle açıklar.				
5. Bitkilerde çimlenme ile ilgili olarak öğrenciler;				
5.1. Çimlenmiş bir tohum şekli üzerinde kısımlarını gösterir.				

5.2. Tohumun çimlenmesine etki eden çevresel faktörleri açıkla.				
2.ÜNİTE: KALITIM, GEN MÜHENDİSLİĞİ VE BİYOTEKNOLOJİ				
Kazanımlar				
1. Mendel genetiği ile ilgili olarak öğrenciler;				
1.1. Mendel ilkelerini örneklerle açıkla.				
1.2. Monohibrit ve dihibrit çaprazlamaların olası sonuçlarını Punnett Karesini kullanarak çözer.				
1.3. Kontrol çaprazlamasının önemini örnekler üzerinden irdeler.				
1.4. Eksik baskınlık, eş baskınlık ve çok alelliliği örneklerle açıkla.				
2. Modern Genetik ile ilgili olarak öğrenciler;				
2.1. Eşeye bağlı kalıtımı örneklerle açıkla.				
2.2. Kromozomların yapı ve sayısındaki değişimleri açıkla.				
3. DNA'nın yapısı ve replikasyonu (kendini eşlemesi) ile ilgili olarak öğrenciler;				
3.1. DNA'nın yapısını şekil ya da model üzerinde açıkla.				
3.2. DNA'nın kendini eşlemesini ve önemi açıkla.				
3.3. RNA'nın yapısı ve çeşitlerini açıkla.				
3.4. Protein sentezini açıkla.				
4. Biyoteknoloji ve gen mühendisliği ile ilgili olarak öğrenciler;				
4.1. Hayvan ve bitki üretiminde kullanılan ıslah yöntemlerine örnekler verir.				
4.2. Gen mühendisliği ve biyoteknoloji uygulamalarına örnekler verir.				
4.3. Atatürk'ün bilim ve teknolojiye verdiği önemi biyoloji bilimi açısından değerlendirir.				
3.ÜNİTE: KOMÜNİTE VE POPÜLASYON EKOLOJİSİ				
Kazanımlar				
1. Komünite ekolojisi ile ilgili olarak öğrenciler;				
1.1. Komünitenin yapısını ve buna etki eden faktörleri örneklerle açıkla.				
1.2. Komünitede tür içi ve türler arasındaki rekabeti örneklerle açıkla.				
1.3. Komünitede türler arasında simbiyotik ilişkileri örneklerle açıkla.				
2. Popülasyon ekolojisi ile ilgili olarak öğrenciler;				
2.1. Popülasyon dinamiği ve taşıma kapasitesini açıkla.				
2.2. Bazı canlı türlerinin neslinin tehlikede olmasını nedenleriyle ortaya koyar.				
3. Biyomlarla ilgili olarak öğrenciler;				
3.1. Biyom ve ekosistem arasındaki ilişkiyi açıkla.				
3.2. Dünyadaki başlıca karasal ve sucul biyomlara örnekler verir.				

Ek 4: MEB Ortaöğretim 12. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı Kazanımlar Formu

Sayın Uzman;

Bu çalışmada; TRT OKUL kanalında yayınlanan “*Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?*” programının toplam 13 bölümünde anlatılan bazı biyoloji konularının ortaöğretim biyoloji müfredatı kazanımlarına uygunluğunu incelemek amaçlanmaktadır. Bu amaçla “*Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?*” programında yer alan biyoloji dersi konularının ortaöğretim biyoloji dersi öğretim programında yer alan kazanımları sağlamaya yönelik yeterliğini belirlemek için aşağıda yer alan form hazırlanmıştır. Bu form 9. Sınıf, 10. Sınıf, 11. Sınıf ve 12. Sınıf biyoloji dersi öğretim programının her sınıfı için kazanımlardan yararlanarak hazırlanmıştır.

İzlediğiniz yayın bu kazanımların sağlanması açısından yeterli midir?

Lütfen görüş ve önerilerinizi belirtiniz.

Ayşegül YILDIRIM

Tez danışmanı: Doç. Dr. Gülay EKİCİ

Uzmanın;

Adı - Soyadı :

Mezun olduğu bölüm :

Çalıştığı kurum :

Mesleği :

‘Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?’ Programı				
Sınıf: 12				
1.ÜNİTE: HAYVAN BİYOLOJİSİ ve İNSAN	Kazanımlara Uygunluğu			
	Evet Uygun	Kısmen Uygun	Uygun Değil	Öneriler ve Belirlenen Diğer Noktalar
Kazanımlar:				
1.Sindirim ile ilgili olarak öğrenciler;				
1.1.Sindirimin özelleşmiş kısımlar içerisinde gerçekleştiğini örneklerle belirtir.				
1.2.İnsanda besinlerin sindirim kanalındaki hareketi, parçalanması ve emilimini şekil/şema kullanarak açıklar.				
1.3.Herbivor, karnivor ve omnivor hayvanlarda diş-çene yapısı, mide yapısı ve bağırsak uzunluklarını karşılaştırır.				
2. Gaz alışverişi ile ilgili olarak öğrenciler;				
2.1.Hayvanlarda deri, trake, solungaç ve akciğer solunumunu karşılaştırır.				
2.2.İnsanda akciğer solunumunu açıklar.				
2.3.Alveollerden dokulara, dokulardan alveollere gaz taşınmasını açıklar.				
3. Dolaşım ve vücudun savunulması ile ilgili olarak öğrenciler;				
3.1.Açık ve kapalı kan dolaşımını karşılaştırır.				
3.2.Balık, kurbağa ve memelilerdeki kan dolaşımını karşılaştırır.				
3.3. İnsanda kalp, kan ve damarların yapı ve görevlerini açıklar.				
3.4.Lenf dolaşımının yapı ve görevlerini açıklar.				
3.5.Vücudun antijenlere karşı immuno biyolojik cevabını örneklendirir.				
3.6.Bağıışıklık sisteminin alerjenlere verdiği tepki ve baskılandığı durumlara güncel örnekler verir.				
4.Boşaltım ile ilgili olarak öğrenciler;				
4.1.Hayvanlarda boşaltımı örnekler üzerinden açıklar.				
4.2.İnsanda üriner sistemi oluşturan yapı ve organlar ile görevlerini şekil/şema üzerinde açıklar.				
4.3.Böbrek, deri ve akciğerin homeostatik işlevlerine örnekler verir.				
4.4.Boşaltımın homeostazi açısından önemini tartışır.				

5. Destek ve hareket ile ilgili olarak öğrenciler;				
5.1.Farklı hayvanlarda destek ve hareketi karşılaştırır.				
5.2.İnsanda kemik ve eklem tiplerini şema/model üzerinde göstererek görevlerini açıklar.				
5.3.İnsandaki kas çeşitlerini yapı ve görev açısından karşılaştırır.				
5.4.Hareket sırasında iskelet-kas iş birliğini antagonist (zıt çalışan) kaslarla açıklar.				
6. Denetleme ve düzenleme ile ilgili olarak öğrenciler;				
6.1. Farklı hayvanlarda sinir sistemini örnekler ile karşılaştırır.				
6.2. Nöronun yapı ve çeşitlerini açıklar.				
6.3.Uyartının nöronda oluşumu ve bir nörondan diğerine aktarılmasını açıklar.				
6.4.İnsanda merkezi ve çevresel sinir sistemini şekil/şema üzerinde göstererek görevlerini belirtir.				
6.5.İnsanda refleks yayını şekil/şema üzerinde açıklar.				
6.6.İnsanın duyu organlarında uyarıların alınması, uyarıların taşınması ve cevap verilmesini şekil üzerinde açıklar.				
6.7.İnsandaki endokrin bezlerin ürettiği hormonların görevlerini açıklar.				
6.8.Hormonların çalışma mekanizmasını açıklar.				
6.9.Homeostazinin sağlanmasında denetleyici ve düzenleyici sistemin rolünü örneklerle açıklar.				
7. Üreme ile ilgili olarak öğrenciler;				
7.1.Hayvanlarda iç ve dış döllenmeye örnekler verir.				
7.2.İnsanda erkek ve dişi üreme organlarının görevlerini belirtir.				
7.3.İnsanda embriyonik gelişimi açıklar.				
8. Davranış ile ilgili olarak öğrenciler;				
8.1.Doğuştan gelen ve öğrenilen davranışları örneklerle açıklar.				
8.2.Sosyal davranışlara örnekler verir.				
8.3.Hayvanlarda yön bulma, yer belirleme gibi davranışlara örnekler verir.				
2.ÜNİTE: HAYATIN BAŞLANGICI VE EVRİM				
1. Hayatın başlangıcı ve evrim ile ilgili olarak öğrenciler;				
1.1. Yaşamın ortaya çıkışı ile ilgili abiyogenez, biyogenez, panspermia, ototrof, heterotrof, yaratılış vb. Hipotez ve görüşleri özetler.				
1.2. Fosillerin yaşamın anlaşılmasına sağladığı katkılara örnekler verir.				
1.3. Canlıların embriyolojik, biyokimyasal,anatomik ve genetik yapılarındaki benzerlik ve farklılıkların evrimin açıklanmasına katkılarına örnekler				

verir.				
1.4. Evrime ilişkin görüşleri özetler.				
1.5. Doğada meydana gelebilecek iklimsel değişikliklerden hareketle, zaman içinde evrim sürecinin ve yaşamın nasıl etkilenebileceğini tartışır.				
3.ÜNİTE: ÇEVRENİN KORUNMASI VE REHABİLİTASYONU				
1. Madde ve besin kaynaklarının sürdürülebilirliği ile ilgili olarak öğrenciler;				
1.1.Madde ve besin kaynaklarının yaşam için önemini örneklerle açıklar.				
1.2.Madde ve besin kaynaklarının sürdürülebilirliğinin önemini tartışır.				
2. Biyolojik çeşitliliğin korunması ile ilgili olarak öğrenciler;				
2.1.Karasal ve sucul biyolojik çeşitliliğin korunmasının önemini fark eder.				
2.2.Biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilirliğine yönelik alınması gereken önlemleri belirtir.				
2.3.Tarım ve hayvancılıkta kullanılan yerel türlerin korunmasının önemini irdeler.				
3. Çevrenin rehabilitasyonu ve çevre duyarlılığının oluşturulması ile ilgili olarak öğrenciler;				
3.1.Bozulan bir çevrenin rehabilite edilme yollarını tartışır.				
3.2.Çevre ile ilgili rehabilitasyon çalışmalarına gönüllü olarak katılır.				

Ek 5: TRT’de Yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” Programı İle İlgili Değerlendirme Formu

Sayın Uzman;

Bu çalışmada; Türkiye’nin en büyük yayın kuruluşu olan Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT)’de eğitim üzerine yapılan televizyon programları hakkındaki düşüncelerinizi belirlemek amaçlanmaktadır.

Lütfen görüş ve önerilerinizi belirtiniz.

Ayşegül YILDIRIM

Tez danışmanı: Doç. Dr. Gülay EKİCİ

- TRT’de yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” adlı eğitim programının **içeriği** hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

.....

.....

.....

- TRT’de yayınlanan eğitim programının **süresi** hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

.....

.....

.....

- TRT’de yayınlanan “Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?” eğitim programında **konunun işlenişi** hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

.....

.....

.....

- TRT’de yayınlanan eğitim programları ile ilgili diğer görüş ve önerileriniz.

.....

.....

.....

Ek 6: Katılımcılar İçin Yönerge Formu

Bu çalışmada, TRT OKUL kanalında yayınlanan ‘Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?’ adlı programın Orta Öğretim Biyoloji müfredatının kazanımlarını karşılayıp karşılamadığı açısından incelenmesi amaçlanmaktadır.

İzleyeceğiniz videodaki içeriklerin karşılığı olması muhtemel kazanımların yer aldığı sınıf ve üniteler aşağıda verilmiştir. Aşağıdaki bilgi notu çalışma sırasında kolaylık sağlayacaktır.

Gerçek Hayatta Ne İşimize Yarayacak?		
1.Bölüm	Nükleik Asitler	11. Sınıf 2. Ünite
2.Bölüm	Bakteriler	9. Sınıf 1 ve 2. Ünite
3.Bölüm	-	-
4.Bölüm	Fotosentez	10. Sınıf 1. Ünite
5.Bölüm	Antioksidanlar	10. Sınıf 3. Ünite 11. Sınıf 1. Ünite 12. Sınıf 1 ve 3. Ünite
6.Bölüm	-	-
7.Bölüm	Keratin	9. Sınıf 1. Ünite 12. Sınıf 3. Ünite
8. Bölüm	Genetik, Selüloz	11. Sınıf 2. Ünite
9. Bölüm	Kalsiyum	12. Sınıf 1. Ünite
10. Bölüm	Mikroorganizma	9. Sınıf 1. Ünite
11. Bölüm	Çinko, İyot, Protein	10. Sınıf 1. Ünite 12. Sınıf 1. Ünite
12. Bölüm	-	-
13. Bölüm	-	-